Erasmus+ -hanke 101134472/JOY21/08/2023

JOY IN SPORTS

TOIMINTAPOLIITTISEN VAIKUTTAMISEN ETENEMISSUUNNITELMA

Toimenpidesuosituksia syrjinnän vähentämiseksi ja liikunnan ilon lisäämiseksi lasten ja nuorten urheilussa

Funded by the European Union. Views and options expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).

Co-funded by the European Union

INNOCAMP.PL

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TUTO TURKU

CISTER

Estonian Foundation of Sports Education and Information

Erasmus+ -hanke 101134472/JOY21/08/2023

TOIMINTAPOLIITTISEN VAIKUTTAMISEN ETENEMISSUUNNITELMA

Toimenpidesuosituksia syrjinnän vähentämiseksi ja liikunnan ilon lisäämiseksi lasten ja nuorten urheilussa

Sisällysluettelo

01 Tiivistelmä 4

1.1 Ongelma 4
1.2 Mitä JOY-hankkeessa kehitettiin ja testattiin 5
1.3 Keskeiset havainnot 7
1.4 JOY-hankkeen kuusi politiikkasuositusta: pääkohdat 8

02 Miksi Eurooppa tarvitsee osallistavampaa ja liikunnan iloa korostavaa lasten ja nuorten urheilua? 10

2.1 Eriarvoiset osallistumismahdollisuudet, syrjintä ja ulossulkeminen 10
2.2 Kiusaaminen, paineet, psyykkinen hyvinvointi ja harrastuksen lopettaminen 11
2.3 Miksi yhteenkuuluvuuden tunne ja liikunnan ilo ovat politiikkatavoitteita? 12
2.4 Jaettu vastuu lasten ja nuorten urheilussa 13

03 JOY-hanke ja sen tietoperusta 15

3.1 JOY-hankkeen tavoitteet ja kumppanuus 15
3.2 Yhteiskehittämisen menetelmät 15
3.3 Pilotoinnit ja kohderyhmät 16
3.4 Mitä arvioitiin ja miten? 17
3.5 Tutkimusnäytön rajoitukset 18

04 Mikä JOY-hankkeen kokemusten perusteella toimii käytännössä? 20

4.1 Taidelähtöiset ja luovat menetelmät 20
4.2 Myönteiset ja osallistavat valmennussuhteet 21
4.3 Rakentava palaute ja urheilijoiden kuuleminen 21
4.4 Resilienssi ja psyykkinen hyvinvointi 22
4.5 Vertaistuki ja jaettu vastuu: VIP-malli 23
4.6 Harrastuksen lopettamisen ehkäisy ja pitkäjänteisen osallistumisen vahvistaminen 23
4.7 Reflektoiva valmennus ja JOY E-Portfolio 24

05 Käytännöstä päätöksentekoon: JOY:n toimintapoliittinen viitekehys 25

5.1 Lapsilähtöinen ja oikeusperustainen urheilu 25
5.2 Yhteenkuuluvuus, osallisuus ja syrjimättömyys 26
5.3 Valmentajien osaaminen ja vastuu 26
5.4 Vertaisten osallistuminen ja nuorten ääni 27
5.5 Psyykkinen hyvinvointi ja resilienssi 27
5.6 Saavutettava ja kohtuuhintainen harrastaminen 27
5.7 Osallisuuden, kokemusten ja harrastuksen lopettamisen seuranta 28

06 JOY-hankkeen politiikkasuositukset 30

6.1 Suositus 1: Kytke julkinen liikuntarahoitus osallisuuden ja nuorten hyvinvoinnin laatukriteereihin 31
6.2 Suositus 2: Sisällytä JOY-osaaminen valmentajakoulutukseen ja pätevöitymiseen 33
6.3 Suositus 3: Edellytä seuroilta osallisuutta, kiusaamisen ehkäisyä ja harrastamisen jatkuvuutta tukevia toimintaperiaatteita 35
6.4 Suositus 4: Ota käyttöön nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja vertaistukea vahvistavia rakenteita, kuten VIP-malli 37
6.5 Suositus 5: Sisällytä psyykkinen hyvinvointi, myönteinen palaute ja resilienssi urheilutoiminnan laatukriteereihin 39
6.6 Suositus 6: Mittaa osallistumista, yhteenkuuluvuutta, osallisuutta, hyvinvointia ja harrastuksen jatkuvuutta – ei vain urheilusuorituksia 41

07 Suositusten toimeenpano 45

7.1 Euroopan ja EU:n taso 46
7.2 Kansalliset ministeriöt ja liikuntaviranomaiset 47
7.3 Kunnat ja paikallisviranomaiset 48
7.4 Lajiliitot 54
7.5 Urheiluseurat 55
7.6 Valmentajakoulutusta järjestävät organisaatiot 56
7.7 Ehdotetut mittarit ja seurannan viitekehys 56
7.8 JOY:n toimintapoliittisen vaikuttamisen etenemissuunnitelma 2026–2029 57
7.9 JOY-hankkeen tähänastinen vaikuttamistyö ja tulosten käyttöönotto 59

08 Kansalliset toimintapoliittiset etenemispolut ja sovellettavuus 61
8.1 Suomi 61
8.2 Puola 61
8.3 Portugali 61
8.4 Turkki 64
8.5 Viro 64
8.6 Sovellettavuus muihin eurooppalaisiin toimintaympäristöihin 65

09 Jatkuvuus ja tulosten käyttöönotto 66
9.1 Valmentajan käsikirja ja avoimet materiaalit 66
9.2 Sidosryhmäyhteistyö ja vuoropuhelu päätöksentekijöiden kanssa 67
9.3 Eurooppalaiset verkostot ja tulosten levittäminen 68
9.4 JOY-toiminnan jatkaminen ja laajentaminen Erasmus+ -rahoituksen päätyttyä 69

10 Johtopäätökset: liikunnan ilosta osallistavaan liikuntapolitiikkaan 71
10.1 Yhteys EU:n nykyisiin politiikkapainotuksiin 71
10.2 Johtopäätös: liikunnan ilosta osallistavaan liikuntapolitiikkaan 72

Lähteet 75

Liite 1 JOY:n toimintapoliittinen tarkistuslista kunnille 79

Liite 2 JOY:n toimintapoliittinen tarkistuslista urheiluseuroille ja lajiliitoille 81

Liite 3 Suositellut mittarit 85

Liite 4 Näyttö JOY:n vaikuttamistyöstä, tulosten levittämisestä ja käyttöönotosta 89

Tietoa JOY-hankekonsortiosta 95

01

Tiivistelmä

1.1 Ongelma

Urheilulla on merkittävä potentiaali edistää lasten fyysistä terveyttä, psyykkistä hyvinvointia, sosiaalista kehitystä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Urheiluharrastus voi synnyttää ystävyyssuhteita, vahvistaa itseluottamusta, kehittää sosiaalisia taitoja sekä tarjota lapsille merkityksellisiä mahdollisuuksia oppia yhteistyötä, vastuullisuutta ja resilienssiä. Nämä hyödyt eivät kuitenkaan toteudu automaattisesti jokaisen lapsen kohdalla.

Eri puolilla Eurooppaa lapset ja nuoret kohtaavat erilaisia esteitä osallistuessaan järjestettyyn urheilutoimintaan. Esteet voivat liittyä esimerkiksi vammaisuuteen, sosioekonomiseen tilanteeseen, sukupuoleen, etniseen tai kulttuuriseen taustaan, maahanmuuttokokemuksiin, koettuun osaamiseen, kehonkuvaan, harrastamisen kustannuksiin tai saavutettavuuteen sekä seuran tai joukkueen sosiaaliseen ilmapiiriin. Kiusaaminen, rasismi, syrjintä, suvaitsemattomuus ja ulossulkeminen voivat heikentää urheilukokemusta sekä johtaa harrastuksen lopettamiseen. Tämän vuoksi JOY-hankkeen alkuperäisessä hakemuksessa tunnistettiin epätasaiset mahdollisuudet osallistua urheiluun sekä puutteelliset osallisuutta tukevat käytännöt keskeisiksi haasteiksi.

> Keskeinen kysymys ei siis ole ainoastaan se, pääsevätkö lapset mukaan urheiluun, vaan myös millaisen kokemuksen he kohtaavat urheiluympäristössä.

Lapsi voi olla muodollisesti urheiluseuran jäsen, mutta silti tuntea jäävänsä ryhmän ulkopuolelle. Nuori urheilija voi osallistua harjoituksiin säännöllisesti, mutta kokea jatkuvaa suorituspainetta, virheiden pelkoa tai vähäisiä mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon. Lapsella voi olla fyysiset valmiudet osallistua, mutta hän kohtaa taloudellisia, sosiaalisia, kulttuurisia tai saavutettavuuteen liittyviä esteitä. Myös valmentaja voi haluta luoda osallistavan toimintaympäristön, mutta hänellä ei välttämättä ole käytännön työkaluja kiusaamiseen, moninaisuuteen, tunnehaasteisiin tai nuorten erilaisiin tarpeisiin vastaamiseen.

JOY perustuu ajatukseen, että osallistuminen, osallisuus, yhteenkuuluvuuden tunne, hyvinvointi ja ilo ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Kun nuoret urheilijat kokevat olonsa turvalliseksi, arvostetuksi, osaavaksi ja yhteydessä muihin, he jatkavat harrastustaan todennäköisemmin. Valmentajan käsikirja tarkastelee pitkäaikaista osallistumista urheiluun laajemmin kuin pelkän suorituskyvyn näkökulmasta. Siihen vaikuttavat muun muassa autonomia, koettu pätevyys, ihmissuhteet, oppimisympäristö, kohtuulliset kustannukset, saavutettavuus sekä tarkoituksenmukaiset odotukset.

> Julkisille toimijoille, lajiliitoille ja urheiluseuroille tämä herättää tärkeän kysymyksen: miten nuorten urheilutoiminta voidaan järjestää niin, että osallisuus ja ilo eivät ole sattumanvaraisia lopputuloksia, vaan tunnustettuja laatutekijöitä?

Tämä white paper vastaa kyseiseen kysymykseen

> JOY-hankkeen keskeinen politiikkasuositus on siirtyminen pelkän osallistumisen rahoittamisesta laadukkaan osallistumisen tukemiseen. Pääsy harrastukseen on tärkeää, mutta ei riittävää, jos lapsi ei voi osallistua merkityksellisellä tavalla, kokea turvallisuutta, ilmaista näkemyksiään tai pysyä toiminnassa mukana

1.2 Mitä JOY-hankkeessa kehitettiin ja testattiin

Erasmus+ -hanke **JOY in SPORTS – Strengthening Inclusion and Joy in Sports Clubs in Europe** käynnistettiin edistämään osallisuutta, innostusta ja iloa lasten urheilussa sekä tukemaan osallistumista käytännönläheisillä valmentajan ja lapsen sekä lasten väliseen vuorovaikutukseen perustuvilla toimintamalleilla.

Hankkeen keskeinen innovaatio on ollut taidelähtöisten menetelmien, liikunnan, positiivisen pedagogiikan, vertaistuen ja reflektoivan valmennuksen integroiminen osaksi nuorten urheiluympäristöjä.

Hanke toteutettiin viiden työpaketin kautta. Työpaketit WP2, WP3 ja WP4 muodostivat jatkuvan kehittämispolun tutkimuksesta ja yhteiskehittämisestä käytännön pilotointeihin ja edelleen lopullisen oppimateriaalin tuottamiseen.

WP2 – Valmisteluvaihe kartoitti osallistavia urheilukäytäntöjä ja taidelähtöisiä menetelmiä. Kumppanit arvioivat erilaisia osallisuutta tukevia toimintatapoja, tarkastelivat liikunnan ja taidelähtöisten menetelmien yhdistelmiä sekä laativat ensimmäisen valmentajien oppaan (Coaches Educational Pack 1.0). Lisäksi luotiin lähtötaso kiusaamisen ja syrjivän käyttäytymisen tarkastelulle urheiluympäristöissä.

WP3 – Toteutusvaihe testasi urheilun ja taidelähtöisten toimintojen yhdistelmiä todellisissa nuorten urheiluympäristöissä. Pilotteja toteutettiin useissa maissa eri lajeissa sekä erilaisille osallistujaryhmille. Mukana oli eri sukupuolia edustavia lapsia, vammaisia ja vammattomia osallistujia sekä erilaisista sosioekonomisista ja kulttuurisista taustoista tulevia nuoria.

Pilottivaihe muodosti tärkeän sillan Educational Pack 1.0:n ja lopullisen Educational Pack 2.0:n välille. Toimintoja ei ainoastaan toteutettu, vaan osallistujien kokemuksia ja tuloksia arvioitiin, jotta opit voitiin hyödyntää mallin kehittämisessä.

Huhtikuuhun 2026 mennessä pilottien toteutus ja arviointi oli saatu päätökseen kaikissa kumppanimaissa. Hankkeen raportointi osoitti vahvaa osallistumista, positiivista tunneilmapiiriä sekä vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta joukkueissa.

WP4 – Coaches Educational Pack kokosi nämä kokemukset kattavaksi käytännön työkaluksi. Kumppanit sopivat yhteisistä pedagogisista periaatteista, huomioivat kulttuuriset erot, kehittivät reflektoivan työskentelyn välineitä ja viimeistelivät Educational Pack 2.0:n. Materiaali on tarkoitettu valmentajille, joukkueenjohtajille, vapaaehtoisille ja nuorisotyöntekijöille.

Valmentajan käsikirja yhdistää taidelähtöisen pedagogiikan, positiivisen psykologian, valmentajan ja urheilijan välisen suhteen, motivaation ja rakentavan palautteen, VIP-vertaistukimallin, resilienssin, psyykkisen hyvinvoinnin, reflektoivan valmennuksen, harrastuksen lopettamisen ehkäisyn sekä laajan kokonaisuuden käytännön JOY-harjoitteita

> JOY ei ole kehittänyt ainoastaan joukkoa harjoituksia. Se on kehittänyt toimintamallin nuorten urheiluympäristöjen rakentamiseen siten, että lapset voivat osallistua, kokea kuuluvansa joukkoon, oppia, ilmaista itseään ja sitoutua toimintaan pitkällä aikavälillä.

1.3 Keskeiset havainnot

JOY-hankkeen kokemukset viittaavat siihen, että osallisuus lasten ja nuorten urheilussa vahvistuu, kun toimenpiteissä huomioidaan yksilön käyttäytymisen lisäksi myös ihmissuhteet ja lapsen ympärillä oleva laajempi toimintaympäristö.

Työpaketeista WP2–WP4 nousee esiin useita toistuvia oppeja.

Ensinnäkin yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeä. Nuoret osallistuvat todennäköisemmin toimintaan, kun he kokevat tulevansa hyväksytyiksi ja voivat luottaa joukkuetovereihinsa ja valmentajiinsa sekä muodostaa heidän kanssaan myönteisiä ihmissuhteita. Valmentajan käsikirjassa nostetaan esiin yhteenkuuluvuus ja myönteinen valmennussuhde tärkeinä edellytyksinä urheiluharrastuksen jatkumiselle.

Toiseksi luovuus voi tarjota uudenlaisia tapoja osallistua ja viestiä. Taidelähtöiset menetelmät mahdollistavat nuorten urheilijoiden vuorovaikutuksen myös perinteisten, suorituskeskeisten harjoitteiden ulkopuolella. Liike, improvisaatio, rytmi, roolileikit, kuvat ja yhteiset luovat tehtävät voivat auttaa osallistujia ilmaisemaan itseään ja tutustumaan joukkuetovereihinsa uusista näkökulmista. Hankkeen verkkosivuston mukaan WP3-työpaketissa kokeiltiin erityisesti taiteen ja liikunnan yhdistelmiä, kuten Forum-teatteria.

Kolmanneksi valmentajan ja urheilijan välisen vuorovaikutuksen laatu on keskeistä. Palaute, viestintä ja ilmapiiri vaikuttavat siihen, muodostuuko virheestä oppimisen mahdollisuus vai syy vetäytyä toiminnasta. Siksi Valmentajan käsikirja kannustaa valmentajia erottamaan urheilijan persoonan yksittäisestä käyttäytymisestä tai suorituksesta, huomioimaan yrittämisen ja aikomuksen, antamaan selkeitä ohjeita sekä tarjoamaan urheilijoille mahdollisuuksia oman toimintansa reflektointiin ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Neljänneksi nuoret voivat tukea toisiaan. VIP-vertaistuen malli laajentaa osallisuuden edistämiseen liittyvää vastuuta valmentajan ulkopuolelle. VIPit voivat toivottaa uudet tulijat tervetulleiksi, kannustaa joukkuetovereitaan, auttaa selventämään toimintatapoja ja toimia nuorten ja aikuisten välisenä yhteytenä.

Viidenneksi resilienssiä ei pidä rinnastaa pelkkään paineen sietämiseen. JOY-lähestymistavassa resilienssillä tarkoitetaan kykyä tunnistaa stressiä, palautua vastoinkäymisistä, säädellä tunteita ja jatkaa itselle merkityksellistä toimintaa. Tähän vaikuttaa osaltaan myös valmentajien ja vertaisten luoma toimintaympäristö.

Lopuksi pitkäjänteinen osallistuminen edellyttää rakenteellisten esteiden huomioimista. Kustannukset, saavutettavuus, ajankäyttöön liittyvät vaatimukset, tarjolla olevan urheilulajin luonne ja nuoriin kohdistuvat odotukset voivat kaikki vaikuttaa osallistumiseen. Siksi osallisuutta edistävässä politiikassa on huomioitava yksilöiden asenteiden lisäksi myös organisaatioiden toimintatavat ja rakenteelliset olosuhteet.

WP3-työpaketin alustavat tulokset ja raportoidut havainnot ovat linjassa näiden periaatteiden kanssa. Hankkeen verkkosivuston mukaan Turkissa, Portugalissa ja Virossa toteutetuissa piloteissa saatiin myönteisiä kokemuksia tiimityöstä, vuorovaikutuksesta, luovasta itseilmaisusta ja yhteenkuuluvuuden tunteesta. Myöhemmin kootussa

hankeraportoinnissa todetaan, että osallistujamaista saadut tulokset osoittivat osallistumisaktiivisuuden, joukkueeseen kuulumisen kokemuksen ja myönteisen emotionaalisen sitoutumisen olevan vahvalla tasolla.

> Näitä tuloksia on kuitenkin tulkittava luvussa 3 kuvattujen menetelmällisten rajoitusten puitteissa. Tässä vaiheessa keskeisin politiikkasuosituksiin liittyvä johtopäätös ei ole se, että jokin yksittäinen harjoite tai menetelmä aiheuttaisi tietyn psykologisen vaikutuksen, vaan se, että osallisuutta edistävä, ihmissuhteisiin keskittyvä ja reflektiota tukeva valmennusympäristö luo edellytyksiä osallistumiselle, yhteenkuuluvuuden tunteelle ja myönteisille urheilukokemuksille.

1.4 JOY-hankkeen kuusi politiikkasuositusta

JOY-hankkeen kokemukset johtavat kuuteen keskeiseen suositukseen

01

Julkinen rahoitus ja julkisten liikuntatilojen käyttöoikeus tulisi kytkeä osoitettavissa oleviin osallisuuden, lasten hyvinvoinnin ja syrjimättömyyden standardeihin. Samalla tulisi tarjota lisätukea niille seuroille, jotka tekevät vaativampaa työtä yhdenvertaisen osallisuuden edistämiseksi.

02

Valmentajakoulutuksen ja jatkuvan ammatillisen kehittymisen tulisi sisältää osaamista, joka liittyy osallisuuteen, rakentavaan palautteeseen, urheilijoiden äänen huomioimiseen, myönteisiin ihmissuhteisiin, psyykkiseen hyvinvointiin, resilienssiin sekä luoviin osallistumisen menetelmiin.

03

Nuorisourheilua järjestävien organisaatioiden tulisi luoda selkeät käytännöt osallisuuden edistämiseksi sekä kiusaamisen ehkäisemiseksi ja harrastuksen keskeyttämisen ennaltaehkäisyksi sen sijaan, että luotettaisiin ainoastaan epävirallisen hyvään tahtoon.

04

Lapsille ja nuorille tulisi tarjota todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa urheiluympäristöönsä, esimerkiksi JOY-hankkeessa kehitetyn VIP-vertaistukimallin kaltaisten rakenteellisten vertaistukimekanismien kautta.

05

Hyvinvointi, yhteenkuuluvuuden tunne ja psykologinen turvallisuus tulisi tunnistaa nuorisourheilun laatua kuvaaviksi mittareiksi teknisen kehittymisen ja kilpailullisen menestyksen rinnalla.

06

Urheiluorganisaatioiden ja julkisten viranomaisten tulisi seurata osallistumista, yhteenkuuluvuuden tunnetta, toiminnassa pysymistä, saavutettavuutta ja ulossulkemisen kokemuksia, jotta päätöksenteko perustuisi lasten todellisiin kokemuksiin.

Nämä suositukset muodostavat yhdessä käytännöllisen järjestelmän, jonka avulla osallisuudesta tulee osa sitä tapaa, jolla nuorisourheilua rahoitetaan, toteutetaan, mitataan ja kehitetään. Suosituksia käsitellään tarkemmin luvuissa 5 ja 6

02

Miksi Eurooppa tarvitsee osallistavampaa ja liikunnan iloa korostavaa lasten ja nuorten urheilua?

2.1 Eriarvoinen pääsy urheiluharrastuksiin, syrjintä ja ulossulkeminen

Eurooppalaisella nuorisourheilulla on potentiaalia tuoda yhteen eri taustoista tulevia lapsia, mutta osallistumismahdollisuudet ja kokemukset ovat edelleen epätasaisia.

Alkuperäinen JOY-hankkeen lähtökohta nosti esiin esteitä, jotka koskettavat vammaisia lapsia, vähemmistö- ja maahanmuuttajataustaisia lapsia sekä alemmista sosioekonomisista oloista tulevia lapsia. Lisäksi rasismi, kiusaaminen, syrjintä ja suvaitsemattomuus tunnistettiin esteiksi urheilun osallistavalle potentiaalille.

Ulossulkemista voi tapahtua useilla tasoilla.

Rakenteellinen ulossulkeminen, jossa kustannukset, kulkuyhteydet, esteelliset tilat, joustamattomat aikataulut tai rajallinen lajivalikoima vaikeuttavat osallistumista..	Sosiaalinen ulossulkeminen, jossa lapsi on muodollisesti mukana toiminnassa, mutta ei koe tulevansa hyväksytyksi tai arvostetuksi joukkuetovereidensa tai aikuisten taholta..	Kulttuurinen ja käyttäytymiseen liittyvä ulossulkeminen, johon kuuluvat esimerkiksi stereotypiat, rasismi, seksismi, vammaisuuteen perustuva syrjintä, kiusaaminen sekä oletukset siitä, kenelle urheilu luontaisesti sopii.

Tästä syystä pelkkä rekisteröityneiden osallistujien määrän kasvattaminen ei riitä osallisuuden mittariksi. Päätöksentekijöiden ja urheiluorganisaatioiden tulisi myös kysyä, voivatko nuoret osallistua merkityksellisellä tavalla, kokevatko he tulevansa hyväksytyiksi osallistuttuaan ja onko heillä realistinen mahdollisuus jatkaa mukana

> JOY-lähestymistapa asettaa yhteenkuuluvuuden tunteen osallistumismahdollisuuksien rinnalle.

2.2 Kiusaaminen, paineet, psyykkinen hyvinvointi ja harrastuksen lopettaminen

Urheilun lopettaminen on harvoin seurausta vain yhdestä tekijästä.

Ihmissuhteet, koettu osaaminen, nautinto, kilpailevat ajankäytön vaatimukset, kustannukset, kielteiset sosiaaliset kokemukset ja liiallinen paine voivat yhdessä vaikuttaa ajan myötä. Tämän vuoksi Valmentajan käsikirja käsittelee harrastuksen lopettamista moniulotteisena ilmiönä, joka edellyttää toimia valmentajilta, seuroilta, vanhemmilta ja vertaisilta.

Nuoret tarvitsevat mahdollisuuksia tuntea osaavansa ilman, että heitä määritellään yksinomaan suoritusten kautta. He tarvitsevat sopivia haasteita, rakentavaa palautetta ja realistisia odotuksia. He tarvitsevat myös tukevia ihmissuhteita ja ympäristöjä, joissa virheet eivät uhkaa heidän ihmisarvoaan.

Paineilla on erityinen merkitys kilpaurheilussa. Kilpailu ei itsessään ole kielteinen asia, eikä JOY ole kilpailunvastainen lähestymistapa. Tarkoituksena on estää kilpailuympäristöjen muuttuminen paikoiksi, joissa epäonnistumisen pelko, ahdistus tai ulkoiset odotukset järjestelmällisesti heikentävät hyvinvointia ja osallistumista.

JOY-materiaalit korostavat, ettei resilienssi tarkoita ahdistuksen tai tunteiden tukahduttamista. Nuoret urheilijat voivat oppia tunnistamaan stressireaktioita ja kehittämään keinoja selviytyä vaativista tilanteista. Valmentajat voivat tukea tätä normalisoimalla virheitä, keskustelemalla paineista avoimesti sekä tarjoamalla psykologisesti turvallisia mahdollisuuksia yrittää, epäonnistua ja yrittää uudelleen.

Hanke on nostanut kilpailujännityksen esiin myös käytännön huolena, joka on tullut esille valmentajien kanssa käydyissä keskusteluissa. Tähän teemaan liittyvät JOY-materiaalit auttavat urheilijoita ymmärtämään stressiä ja säätelemään reaktioitaan sen sijaan, että ahdistus nähtäisiin henkilökohtaisena heikkoutena.

> Politiikan näkökulmasta tämä tarkoittaa, että harrastuksen lopettamisen ehkäisyä tulisi tarkastella osana nuorisourheilun laadunhallintaa eikä pelkästään yksilön motivaation kysymyksenä.

2.3 Miksi yhteenkuuluvuuden tunne ja liikunnan ilo ovat politiikkatavoitteita eivätkä vain ”ylimääräisiä pehmeitä arvoja”?

Liikunnan ilo voidaan helposti ymmärtää väärin niin, että urheilun pitäisi aina olla helppoa, viihdyttävää tai vailla vaatimuksia. Tämä ei kuitenkaan ole JOY-hankkeen lähtökohta.

Nuoret urheilijat voivat kohdata haasteita, kilpailua, turhautumista, virheitä ja pettymyksiä ja silti suhtautua urheiluun pohjimmiltaan myönteisesti. Olennaista on, mahdollistaako toimintaympäristö haasteiden kohtaamisen niin, että nuoren ihmisarvo, mahdollisuus vaikuttaa omaan toimintaansa, yhteys muihin ja kokemus ryhmään kuulumisesta säilyvät.

> Tässä mielessä liikunnan ilo on merkittävä osallistumisen laadun mittari. JOY-lähestymistavassa ilo syntyy, kun yhteenkuuluvuuden tunne, merkitykselliset haasteet, myönteiset ihmissuhteet, vaikutusmahdollisuudet, itseilmaisu ja psykologinen turvallisuus yhdistyvät.

Lapsi, joka kokee toistuvasti nöyryytystä, ulossulkemista tai pelkoa, voi muodollisesti pysyä urheiluseuran jäsenenä, mutta osallistumisen sosiaalinen merkitys heikkenee. Sen sijaan lapset, jotka kohtaavat merkityksellisiä haasteita luottamuksen, ystävyyden, oppimisen ja arvostuksen ilmapiirissä, kehittävät todennäköisemmin kestävän suhteen urheiluun.

Myös yhteenkuuluvuuden tunne on keskeinen. Se tarkoittaa muutakin kuin nimen löytymistä joukkueen jäsenlistalta. Siihen kuuluu kokemus siitä, että tulee hyväksytyksi, huomioiduksi ja otetuksi mukaan ryhmän toimintaan.

Valmentajan käsikirja nostaa nämä kokemukset lähestymistapansa keskiöön. Sen mukaan JOY-hankkeen tavoitteena on edistää liikunnan iloa ja toimintaan sitoutumista, itseluottamusta ja resilienssiä, keskittymistä ja oppimista, yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta sekä pitkäjänteistä osallistumista.

Poliittisten päätöksentekijöiden näkökulmasta tämä tarkoittaa, että osallistumistilastoja tulee täydentää osallistumisen laatua koskevilla kysymyksillä.

Onnistuneen lasten ja nuorten urheilujärjestelmän tulisi pystyä vastaamaan paitsi kysymykseen

”Kuinka moni lapsi osallistuu toimintaan?” myös seuraaviin kysymyksiin:

- Ketkä osallistuvat?
- Ketkä lopettavat harrastuksen?
- Ketkä kokevat kuuluvansa ryhmään?
- Ketkä kohtaavat toistuvasti osallistumisen esteitä?
- Kokevatko nuoret urheilijat, että heitä kunnioitetaan ja kuunnellaan?

Nämä ovat perusteltuja kysymyksiä sekä poliittisen päätöksenteon että toiminnan laadun arvioinnin näkökulmasta. JOY-lähestymistavan voi tiivistää seuraavasti: saavutettavuus mahdollistaa mukaan pääsemisen, osallisuus tekee osallistumisesta merkityksellistä, yhteenkuuluvuuden tunne saa urheilun tuntumaan omalta paikalta ja harrastuksen jatkuminen kertoo, tarjoaako toimintaympäristö nuorille syitä ja mahdollisuuksia pysyä mukana.

2.4 Jaettu vastuu lasten ja nuorten urheilun toimintajärjestelmässä

Osallisuuden edistämistä ei voida jättää yksittäisten valmentajien vastuulle.

Valmentajilla on huomattava vaikutus välittömään urheiluympäristöön, mutta heidän työskentelyolosuhteisiinsa vaikuttavat organisaatiot ja poliittinen päätöksenteko.

Kunnat ja paikallisviranomaiset vaikuttavat harrastamisen mahdollisuuksiin rahoituksen, liikuntatilojen, hankintajärjestelyjen, avustusten ja paikallisten urheiluseurojen kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Näin niillä on mahdollisuus sisällyttää sosiaalista osallisuutta ja lapsilähtöisyyttä koskevia kriteerejä julkista tukea koskevaan päätöksentekoon. JOY-hankkeen alkuperäisessä hakemuksessa esitettiin nimenomaisesti, että osallisuutta edistäviä toimintatapoja sisällytettäisiin kuntien toimintastandardeihin.

Urheilun lajiliitot vaikuttavat sääntöihin, akkreditointijärjestelmiin, seurojen kehittämisohjelmiin ja valmentajakoulutukseen. Ne voivat määritellä yhteiset odotukset turvalliselle ja osallistavalle valmennukselle.

Urheiluseurat muuttavat nämä periaatteet jokapäiväisiksi toimintatavoiksi. Seuran johdon päätökset vaikuttavat rekrytointiin, harrastamisen kustannuksiin, viestintään vanhempien kanssa, kiusaamisen ehkäisemiseen, uusien harrastajien vastaanottamiseen ja huolenaiheisiin puuttumiseen.

Valmentajakoulutusta tarjoavat organisaatiot määrittävät, saavatko valmentajat valmiudet pelkän lajiteknisen ohjaamisen lisäksi myös valmennuksen vuorovaikutuksellisiin, kasvatuksellisiin ja psykososiaalisiin vastuisiin, jotka liittyvät lasten valmentamiseen.

Nuoret itse, mukaan lukien VIPit ja muut nuoret vertaisjohtajat, vaikuttavat joukkueen ilmapiiriin, kun heille tarjotaan turvallisia ja ikätasolle sopivia tapoja toivottaa muita tervetulleiksi, antaa palautetta ja osallistua yhteiseen johtamiseen.

Vanhemmat vaikuttavat myös harrastamisen mahdollisuuksiin ja jatkumiseen. He tuntevat kustannuksiin, kuljetuksiin, varusteisiin, ajankäyttöön ja perheen muihin velvollisuuksiin liittyviä esteitä. Lisäksi he vaikuttavat siihen, kokeeko lapsi kilpailun terveellisenä haasteena vai haitallisena paineena.

Osallisuuden edistämiseen liittyvä haaste on näin ollen koko toimintajärjestelmän laajuinen.

> JOY-hanke ehdottaa siirtymistä tilanteesta, jossa osallistavien toimintatapojen toteutuminen riippuu erityisen motivoituneista yksittäisistä valmentajista, malliin, jossa osallisuus sisällytetään niihin rakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden perusteella lasten ja nuorten urheilun laatua määritellään.

03

JOY-hanke ja sen tietopohja

3.1 JOY-hankkeen tavoitteet ja kumppanuus

JOY in SPORTS perustettiin eurooppalaiseksi yhteistyöhankkeeksi, jonka päätavoitteena on vahvistaa osallisuutta ja liikunnan iloa urheiluseuroissa.

Hankkeessa tunnistettiin neljä toisiinsa liittyvää tavoitetta: käytännönläheisten taidelähtöisten ja liikunnallisten menetelmien kehittäminen, lasten ja nuorten urheilun parissa työskentelevien henkilöiden tietojen ja taitojen vahvistaminen, osallistumisen ja harrastuksen jatkumisen edistäminen harrastuksen lopettamisen vähentämiseksi sekä urheiluorganisaatioiden, seurojen, urheilijoiden, lasten, vanhempien ja muiden sidosryhmien välisten suhteiden vahvistaminen.

Erasmus+-hakemuksessa hanke suunniteltiin useista Euroopan maista ja erityyppisistä organisaatioista tulevien kumppaneiden yhteistyöksi. Tavoitteena oli mahdollistaa toimintamallin kehittäminen erilaisissa urheiluun ja kulttuuriin liittyvissä toimintaympäristöissä.

Kansainvälinen yhteistyö on tässä tärkeää. Hankkeessa ei oletettu, että yhden seuran toimintakulttuuri tai yhden maan toimintamalli voitaisiin sellaisenaan ottaa käyttöön kaikkialla. Sen sijaan kumppaneiden tavoitteena oli

tunnistaa yhteisiä periaatteita ja samalla mahdollistaa niiden toteuttaminen kansallisten, kulttuuristen ja organisatoristen olosuhteiden mukaisesti.

3.2 Yhteiskehittämisen menetelmät

Yhteiskehittäminen on ollut keskeinen osa JOY-hankkeen kehittämisprosessia.

Sen sijaan, että valmis interventio olisi suunniteltu erillään käytännön toiminnasta ja toimitettu seuroille vasta jälkikäteen, hankkeessa käytettiin vaiheittaista prosessia, johon kuuluivat nykytilanteen kartoitus, kuuleminen, pilotointi, arviointi ja jatkokehittäminen.

WP2 loi kehittämistyölle perustan.

Osallisuutta edistäviä lähestymistapoja ja taidelähtöisiä menetelmiä kartoitettiin ja käsiteltiin yhdessä. Kumppanit selvittivät, miten liikunnallisia harjoitteita voitaisiin yhdistää taidelähtöisiin menetelmiin, ja valitsivat sopivia menetelmiä ensimmäiseen Valmentajan käsikirjaan 1.0. Valmisteluvaiheeseen sisältyi myös kiusaamista ja syrjivää käyttäytymistä koskevan lähtötilanteen kartoittaminen.

Hankehakemuksessa yhteiskehittäminen kuvataan prosessiksi, joka alkaa nykytilanteen ymmärtämisestä keskustelujen, haastattelujen, kyselyjen ja työpajojen avulla. Tämän jälkeen kehitetään alustavia menetelmiä, pilotoidaan niitä urheiluseurojen toimijoiden kanssa ja arvioidaan sekä kehitetään niitä edelleen saatujen kokemusten perusteella.

Tällä menetelmällä on kaksi politiikan kehittämisen kannalta tärkeää etua.

Ensinnäkin se tunnistaa valmentajat ja nuoret urheilijat tiedon tuottajiksi eikä ainoastaan toimenpiteiden vastaanottajiksi.

Toiseksi se lisää todennäköisyyttä sille, että lopullisia materiaaleja voidaan hyödyntää todellisissa valmennusympäristöissä.

WP4 jatkoi tätä yhteiskehittämisen periaatetta. Hankkeessa järjestettiin työpaja, jossa keskityttiin pedagogisten periaatteiden tunnistamiseen ja yhteiseen ideointiin sekä varmistettiin, että myöhemmin laadittu Valmentajan käsikirja 2.0 huomioi osallisuuden, saavutettavuuden ja käytännön toimivuuden.

3.3 Pilotit ja kohderyhmät

WP3 tarjosi JOY-lähestymistavan keskeisen käytännön kokeiluympäristön.

Pilotit toteutettiin viidessä kumppanimaassa: Suomessa, Puolassa, Portugalissa, Turkissa ja Virossa. Niihin osallistui yhteensä 519 lasta ja nuorta urheilijaa, mikä ylitti hankkeen 450 osallistujan tavoitteen. Toimintaa

toteutettiin useissa lasten ja nuorten urheilulajeissa, kuten jalkapallossa, koripallossa, käsipallossa, jääkiekossa, rugbyssa, lentopallossa, karatessa ja tanssissa.

519	450	5	8
lasta ja nuorta	osallistujan tavoite	kumppanimaata	urheilulajia

Pilottien valinnassa pyrittiin huomioimaan urheilulajien, sukupuolten ja toimintakyvyn moninaisuus sekä ottamaan mukaan erilaisista taustoista tulevia lapsia ja nuoria.

Piloteissa hyödynnettiin Valmentajan käsikirjan 1.0 harjoitteita ja yhdistelmiä, joissa taidelähtöiset ja liikunnan iloa korostavat tehtävät integroitiin urheiluun.

> Erityisen havainnollistava esimerkki oli Forum-teatterin käyttö TuTon kapteenikoulussa Suomessa. Forum-teatterissa osallistujat siirtyvät passiivisista tarkkailijoista aktiivisiksi toimijoiksi, jotka voivat puuttua esitettyyn tilanteeseen, kokeilla vaihtoehtoisia toimintatapoja ja tutkia erilaisia ratkaisuja sosiaalisiin tilanteisiin. JOY-hankkeessa menetelmä yhdistettiin nuorten kapteenien toimintaan ja vertaistoimijuuteen, ja se täydensi VIP-mallin laajempaa vertaistuen periaatetta.

Turkissa, Portugalissa ja Virossa toteutettujen pilottien raportoitiin tuottaneen myönteisiä kokemuksia joukkuehengestä, luovasta itseilmaisusta, vuorovaikutuksesta ja yhteenkuuluvuuden tunteesta. Suomi ja Puola täydensivät jäljellä olevan aineiston, ja vuonna 2026 hankkeessa raportoitiin kaikkien osallistujamaiden pilottien arvioinnin valmistuneen.

Pilottien erilaiset toimintaympäristöt ovat erityisen merkityksellisiä toimintamallin siirrettävyyden kannalta: ne viittaavat siihen, että JOY-periaatteita voidaan mukauttaa paikallisiin olosuhteisiin sen sijaan, että niitä toteutettaisiin jäykkänä, kaikille samanlaisena ohjelmana.

3.4 Mitä arvioitiin ja miten?

JOY-hankkeen arvioinnissa hyödynnettiin sekä määrällistä että laadullista tietoa.

Hankkeen suunnitelmaan sisältyivät kiusaamista ja syrjivää käyttäytymistä koskevat lähtötiedot, osallistujien palaute, haastattelut ja kyselyt sekä ennen pilotointia ja sen jälkeen toteutettava arviointi.

Alkuperäisissä Erasmus+-hankkeen tavoitteissa määriteltiin myös osallistumiseen, harrastuksen jatkumiseen, harrastuksen lopettamiseen, osallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä mittareita.

Hankkeen raportoinnin mukaan pilottien arvioinnissa tarkasteltiin muun muassa osallistumista, motivaatiota, joukkuehenkeä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja emotionaalista sitoutumista. Julkaistussa WP3-raportissa kootaan yhteen valmentajilta ja osallistujilta pilotointivaiheessa kerättyä palautetta. Valmentajat kuvasivat JOY-harjoitteita yleisesti osallistaviksi, mukautettaviksi ja joukkueen yhteistyötä, vuorovaikutusta sekä myönteistä harjoitteluilmapiiriä tukeviksi. He tunnistivat myös mahdollisuuksia parantaa ohjeistusta ja mukauttaa harjoitteita paremmin eri ikäryhmille sopiviksi.

WP3-työpaketin lopullisessa raportointivaiheessa tämä aineisto kootaan yhteen hankkeen eri osallistujamaista.

Arvioinnilla oli kaksi tarkoitusta.

Vaikutusten arviointi: selvittää, liittyivätkö pilottikokemukset myönteisiin muutoksiin tai kokemuksiin.

Kehittävä arviointi: tunnistaa, mitkä lähestymistavat olivat riittävän hyödyllisiä, käytännöllisiä ja tarkoituksenmukaisia sisällytettäviksi Valmentajan käsikirjaan 2.0 tai sen jatkokehittämiseen.

JOY-hankkeessa jälkimmäinen näkökulma on erityisen tärkeä. Hanke on koulutuksellinen ja käytännön toimintatapojen kehittämiseen tähtäävä kokonaisuus, ei pelkästään arviointihanke

3.5 Näyttöön liittyvät rajoitukset

JOY-hankkeen tuloksia tulee esitellä avoimesti ja läpinäkyvästi.

Pilotit tarjoavat arvokasta käytännön kokemuksiin perustuvaa näyttöä useista eurooppalaisista toimintaympäristöistä. White paperissa ei kuitenkaan pidä esittää jokaista havaittua myönteistä muutosta todisteena suorasta syy-seuraussuhteesta.

Pilottien osallistujat eivät välttämättä edustaneet kansallisia väestöotoksia, urheiluseurat erosivat toisistaan organisatoristen ja kulttuuristen toimintaympäristöjensä osalta, ja menetelmiä mukautettiin paikallisiin olosuhteisiin. Lisäksi useat mittarit perustuvat osallistujien tai valmentajien omiin kokemuksiin ja arvioihin. Yhteenkuuluvuuden tunteen ja liikunnan ilon kaltaisiin sosiaalisiin kokemuksiin vaikuttavat myös monet toisiinsa kytkeytyvät tekijät.

> Näistä syistä vahvimmat johtopäätökset koskevat toteutettavuutta, hyväksyttävyyttä, toistuvia havaintoja ja lupaavia käytäntöjä – eivät yksittäisen intervention kiistattomia syy-seurausvaikutuksia.

Julkaistu WP3-raportti vahvistaa pilottivaiheen laajuuden ja kokoaa yhteen valmentajien myönteistä palautetta erilaisista urheiluympäristöistä. Julkisesti saatavilla oleva raportti ei kuitenkaan sisällä yksityiskohtaisia maakohtaisia tuloksia tai tilastollisia vaikutuskokoja eikä riittävästi menetelmällistä tietoa, jonka perusteella voitaisiin osoittaa syy-seurausvaikutuksia tai syrjinnän ja harrastuksen lopettamisen pitkäaikaista vähenemistä.

> Tulokset tulisi siksi esittää ensisijaisesti näyttönä toimintamallin toteutettavuudesta sekä osallistujien ja valmentajien rohkaisevista kokemuksista.

Selkeyden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi White paperissa tulee erottaa toisistaan:

hankkeen tavoitteet

toteutuneet tuotokset ja tulokset

osallistujien raportoimat kokemukset

mitatut muutokset

tuloksista kohtuudella tehtävissä olevat johtopäätökset.

> Tällainen läpinäkyvyys vahvistaa politiikkasuositusten perustaa sen sijaan, että heikentäisi sitä. Päätöksentekijät tarvitsevat uskottavaa näyttöä, ja uskottava näyttö edellyttää selkeyttä siitä, mitä tiedetään ja mitä on vielä tutkittava.

04

JOY-hankkeessa toimiviksi todetut käytännöt

4.1 Taidelähtöiset ja luovat lähestymistavat

JOY-hankkeen erityinen kontribuutio on taidelähtöisten lähestymistapojen yhdistäminen lasten ja nuorten urheiluun.

Tavoitteena ei ole korvata urheilua taiteella. Luovat menetelmät tarjoavat nuorille lisää tapoja olla vuorovaikutuksessa, oppia ja ilmaista itseään urheilun parissa.

Rytmiä, liikettä, improvisaatiota, tarinankerrontaa, roolileikkejä, kuvia tai ryhmän luovaa työskentelyä hyödyntävät harjoitteet voivat hetkellisesti siirtää huomion pois urheilulle tyypillisistä hierarkioista. Lapsi, joka ei ole joukkueen nopein juoksija tai vahvin pelaaja, voi tuoda esiin idean, johtaa improvisaatiota tai auttaa ratkaisemaan ryhmän luovan ongelman.

Valmentajan käsikirja 2.0 kuvaa nuoret urheilijat aktiivisina oppijoina ja luojina. Se kannustaa leikkimieliseen tutkimiseen, avoimiin tehtäviin, improvisaatioon ja reflektioon selkeiden rakenteiden sisällä. Tämä merkitsee tärkeää pedagogista muutosta: valmentaja vastaa edelleen toiminnan rakenteista ja turvallisuudesta, mutta toimii myös oppimisen mahdollistajana.

WP3-työpaketin tulokset osoittavat, että JOY-hankkeen luovia ja yhteistyötä tukevia harjoitteita voidaan sisällyttää erilaisiin lasten ja nuorten urheilulajeihin ja harjoitteluympäristöihin. Valmentajat raportoivat vuorovaikutuksen, yhteistyön, motivaation ja yleisen harjoitteluilmapiirin parantumisesta. Palautteessa korostui myös selkeiden ohjeiden ja ikätasolle sopivien mukautusten merkitys, kun harjoitteita otetaan osaksi tavallista valmennusta.

Politiikan kehittämisen kannalta tämä tarkoittaa, että luova pedagogiikka tulisi tunnistaa hyväksyttäväksi keinoksi kehittää urheilun sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia ulottuvuuksia.

4.2 Myönteiset ja osallistavat valmennussuhteet

Harvat toimijat vaikuttavat lapsen päivittäisiin urheilukokemuksiin yhtä suoraan kuin valmentaja.

Siksi JOY-hanke pitää valmennussuhdetta osallisuuden keskeisenä osatekijänä.

Toimiva valmennussuhde yhdistää johtajuuden kunnioitukseen, vuorovaikutukseen, luottamukseen ja kykyyn vastata urheilijan tarpeisiin. Nuoret urheilijat tarvitsevat selkeitä odotuksia ja rajoja, mutta heidän on myös voitava kokea, että aikuiset näkevät heidät kehittyvinä yksilöinä eivätkä ainoastaan urheilusuoritustensa kautta.

Valmentajan käsikirja 2.0 korostaa, että ihmissuhteet vaikuttavat motivaatioon, itseluottamukseen, oppimiseen ja hyvinvointiin. Vahvoihin ihmissuhteisiin kuuluvat luottamus, sitoutuminen, yhteistyö ja yhteinen ymmärrys.

Tämä ei tarkoita vaatimustason madaltamista.

Myönteinen valmennus voi olla vaativaa. Urheilijoita voidaan haastaa, heidän toimintaansa voidaan korjata ja heitä voidaan kannustaa kehittymään. Olennaista on, että palaute kohdistuu käyttäytymiseen tai toimintaan eikä heikennä urheilijan kokemusta omasta arvostaan ihmisenä.

Päättäjille ja lajiliitoille keskeinen viesti on, että vuorovaikutusosaaminen on valmennusosaamista.

4.3 Rakentava palaute ja urheilijan ääni

Palaute on yksi valmentajan ja urheilijan välisen vuorovaikutuksen yleisimmistä muodoista. Siksi se tarjoaa toistuvasti mahdollisuuksia joko vahvistaa itseluottamusta tai synnyttää epävarmuutta.

JOY-hanke kannustaa selkeään, täsmälliseen ja oppimiseen suuntautuvaan palautteeseen.

Urheilijan tulisi ymmärtää, mitä tapahtui, mitä voisi kehittää ja mitä hän voisi kokeilla seuraavaksi. Valmentaja voi myös esittää kysymyksiä, jotka tukevat reflektiota, esimerkiksi kysyä, mitä urheilija yritti tehdä tai mitä hän huomasi harjoitteen aikana.

Tämä vahvistaa urheilijan toimijuutta.

Urheilijan ääni tarkoittaa muutakin kuin palautteen antamista. Nuorilla tulisi olla ikätasolleen sopivia mahdollisuuksia esittää ideoita, pohtia harjoitteita, keskustella joukkuekokemuksistaan ja tuoda esiin huolenaiheita.

> Lasten kuuleminen ei tarkoita aikuisten suojelu- tai johtamisvastuun siirtämistä lapsille. Kyse on sen tunnistamisesta, että nuorilla urheilijoilla on suoraa tietoa omista kokemuksistaan ja että tämä tieto voi parantaa valmennusta ja seurojen päätöksentekoa.

4.4 Resilienssi ja psyykkinen hyvinvointi

JOY-hanke lähestyy resilienssiä kehittyvänä kykynä, ei tunteiden tukahduttamisena tai pelkkänä ”henkisenä kovuutena”.

Urheiluun kuuluu väistämättä kuormittavia tilanteita: kilpailuja, virheitä, valintapäätöksiä, vaikeita harjoituksia, epävarmuutta ja pettymyksiä.

Terve kehitys edellyttää siksi sitä, että nuoret urheilijat kohtaavat hallittavissa olevia haasteita ja saavat samalla tukea ihmissuhteiltaan sekä käyttöönsä selviytymistä tukevia keinoja.

Valmentajan käsikirja 2.0 yhdistää resilienssin stressireaktioiden tunnistamiseen, hermoston säätelyyn, kannustavaan sisäiseen puheeseen ja mielikuvaharjoitteluun. Käsikirjassa korostetaan myös valmentajan roolia sellaisten olosuhteiden luomisessa, joissa nuoret voivat turvallisesti kokea vaikeita hetkiä, keskustella niistä ja palautua niistä.

Psyykkisestä hyvinvoinnista ei pidä tehdä uutta tavoitetta, joka asetetaan valmentajille ilman asianmukaista koulutusta ja selkeitä ohjauspolkuja lisätuen piiriin. Valmentajien ei odoteta korvaavan päteviä mielenterveysalan ammattilaisia.

Valmentajan tehtävänä on edistää hyvinvointia tukevaa toimintaympäristöä, tunnistaa huolestuttavia merkkejä ja tietää, milloin tarvitaan lisätukea.

4.5 Vertaistuki ja jaettu johtajuus: VIP-malli

Vertaisilla on suuri vaikutus siihen, kokeeko nuori urheilun tervetulleeksi toivottavaksi vai ulossulkevaksi ympäristöksi.

JOY-hankkeen VIP-malli vastaa tähän antamalla nuorille urheilijoille jäsennellyn vertaistuen roolin.

VIPit voivat toivottaa uudet harrastajat tervetulleiksi, kannustaa joukkuetovereitaan, auttaa suhtautumaan virheisiin luontevana osana oppimista, selventää yhteisiä toimintatapoja ja vahvistaa nuorten urheilijoiden ja valmentajien välistä vuorovaikutusta.

Malli laajentaa myös käsitystä johtajuudesta.

Sen sijaan, että johtajuus rajattaisiin yhdelle pysyvälle kapteenille tai joukkueen parhaalle suoriutujalle, vastuiden kierrättäminen antaa useammille nuorille mahdollisuuden osallistua joukkueen sosiaalisen toiminnan rakentamiseen. VIP-malli tulisikin nähdä vertaistuen lisäksi jäsenneltynä nuorten osallistumisena ja jaettuna johtajuutena.

Lähestymistapaa kehitettiin edelleen Suomessa kapteenikoulun ja Forum-teatterin avulla. Esimerkki osoittaa, miten vertaistoimijuus voidaan yhdistää osallistaviin menetelmiin, joiden avulla tutkitaan ja käsitellään vaikeita sosiaalisia tilanteita.

> Politiikan kehittämisen ja urheiluseurojen toiminnan kannalta vertaistukijärjestelmät tarjoavat käytännöllisen tavan tehdä nuorten osallistumisesta näkyvää ja jäsenneltyä.

4.6 Harrastuksen lopettamisen ehkäiseminen ja pitkäjänteisen osallistumisen vahvistaminen

Harrastuksen lopettamisen ehkäiseminen edellyttää muutakin kuin nuorten suostuttelua jatkamaan urheilua.

Organisaatioiden tulee tarkastella olosuhteita, jotka vaikuttavat siihen, säilyykö osallistuminen realistisena ja merkityksellisenä.

> Valmentajan käsikirja 2.0 tunnistaa useita tähän vaikuttavia tekijöitä: autonomia, koettu pätevyys, yhteenkuuluvuuden tunne, oppimisilmapiiri, urheilun ja muiden sitoumusten välinen tasapaino, kustannukset, odotukset, arvot, valmentajan ja urheilijan välinen suhde, vertaissuhteet, vanhempien tuki, saavutettavuus sekä tarjolla olevien urheilumahdollisuuksien monimuotoisuus niin lajin kuin vaativuustasonkin näkökulmasta

Tämä on erityisen merkittävää politiikan kehittämisen näkökulmasta.

Kaikkia harrastuksen lopettamiseen johtavia syitä ei voida ratkaista pelkästään parantamalla valmentajan vuorovaikutusta. Korkeat harrastusmaksut, sopimattomat aikataulut, esteelliset liikuntatilat tai liiallinen keskittyminen yhteen kilpailulliseen etenemispolkuun edellyttävät organisatorisia päätöksiä.

> JOY-hanke tukee näin ollen koko toimintaympäristön huomioivaa lähestymistapaa harrastuksen jatkumisen vahvistamiseen.

4.7 Reflektiivinen valmennus ja JOYn sähköinen portfolio

Hyvä valmennus kehittyy kokemuksen lisäksi reflektion kautta.

JOY-hankkeen sähköinen portfolio kannustaa valmentajia palaamaan käytännön valmennustilanteisiin ja tarkastelemaan toistuvia toimintamalleja. Valmentajat voivat pohtia esimerkiksi sitä, miten urheilijat reagoivat erityyppiseen palautteeseen, milloin osallistujat innostuvat aktiivisesti toimintaan tai vetäytyvät siitä, mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät luottamusta ja miten valmentajan omat reaktiot vaikuttavat ryhmän ilmapiiriin.

Näin reflektiosta muodostuu jatkuvan ammatillisen oppimisen muoto.

Tavoitteena ei ole valvoa tai arvioida yksittäisiä valmentajia. Reflektiivinen työskentely auttaa sen sijaan tekemään tiedostamattomiksi jääviä päätöksiä näkyviksi ja oppimaan kokemuksista järjestelmällisesti.

WP4-työpakettiin sisältyi nimenomaisesti sähköisten portfolioiden rakenteiden kehittäminen osana reflektiivistä lähestymistapaa.

> Politiikan kehittämisen näkökulmasta tämä tarkoittaa, ettei valmentajien kehittymisen tulisi päättyä tutkinnon tai pätevyyden saavuttamiseen. Jatkuvan reflektion, vertaisoppimisen ja ammatillisen tuen tulisi olla osa nykyaikaista lasten ja nuorten valmennuksen laatujärjestelmää.

05

Käytännöistä politiikkaan: JOY-hankkeen toimintapoliittinen viitekehys

JOY-hankkeen keskeinen politiikkatason opetus on, ettei osallisuutta voida saavuttaa yksittäisellä harjoitteella, yhden valmentajan toiminnalla tai yhdellä tietoisuutta lisäävällä kampanjalla..

> Osallisuuden edistäminen edellyttää kokonaisvaltaista toimintajärjestelmää.

JOY ehdottaa toimintapoliittista viitekehystä, joka yhdistää yksittäisten lasten kokemukset valmennuskäytäntöihin, urheiluseurojen toimintaan, lajiliittojen standardeihin ja julkiseen päätöksentekoon.

Viitekehys perustuu seitsemään ulottuvuuteen.

5.1 Lapsi- ja nuorilähtöinen sekä oikeusperustainen urheilu

Lasten ja nuorten urheilu on ensisijaisesti lapsia ja nuoria varten.

Siksi organisaatioiden ja poliittisen päätöksenteon lähtökohtina tulee olla lasten ja nuorten fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus, ihmisarvo, kehitys sekä oikeus osallistua toimintaan ilman syrjintää.

Lapsilähtöinen lähestymistapa ei tarkoita, että aikuiset luopuisivat odotuksista tai tavoitteellisesta suorituskyvyn kehittämisestä. Se tarkoittaa, että urheilullisia tavoitteita tavoitellaan lasten kehityksellisiä tarpeita kunnioittavissa rajoissa.

JOY-hankkeen Erasmus+-hakemuksessa hanke kytkettiin nimenomaisesti lasten oikeuksiin. Lisäksi siinä sitouduttiin vapaaehtoiseen osallistumiseen ja jokaisen lapsen tunnistamiseen yksilönä.

Oikeusperustainen lähestymistapa ohjaa organisaatioita tarkastelemaan pelkkien toimintamahdollisuuksien tarjoamisen sijaan sitä, voivatko lapset päästä mukaan toimintaan, osallistua siihen ja vaikuttaa siihen oikeudenmukaisesti ja turvallisesti.

5.2 Yhteenkuuluvuuden tunne, osallisuus ja syrjimättömyys

Osallisuuden tulee näkyä jokapäiväisessä toiminnassa.

Syrjinnän vastaiset toimintaperiaatteet ovat välttämättömiä, mutta pelkät kirjalliset ohjeistukset eivät synnytä yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Urheiluorganisaatioiden tulisi pystyä osoittamaan, miten uudet harrastajat toivotetaan tervetulleiksi, miten kiusaamiseen puututaan, miten erilaisten tarpeiden omaavat lapset huomioidaan ja miten joukkueissa rakennetaan myönteisiä vertaissuhteita.

JOY-hankkeessa yhteenkuuluvuuden tunne nähdään tavoitteena, jonka toteutumista tulee tukea tietoisesti.

Tämä tarkoittaa erilaisten moninaisuuden muotojen tunnistamista ja sen välttämistä, että kaikkien nuorten urheilijoiden oletetaan tarvitsevan tai haluavan samanlaista urheilupolkua.

.

> Osallistavan urheilupolitiikan tulee siten yhdistää syrjimättömyyttä koskevat vaatimukset myönteisiin odotuksiin yhteenkuuluvuuden tunteen ja osallistumisen laadun vahvistamisesta.

5.3 Valmentajien osaaminen ja vastuu

Valmentajat toimivat asemassa, johon liittyy sekä auktoriteettia että luottamusta.

Tekninen asiantuntemus yksin ei siksi riitä nuorten valmentamisessa. JOY-lähestymistapaan perustuva osaamiskehys sisältäisi viestintätaidot, myönteisten ihmissuhteiden rakentamisen, rakentavan palautteen

antamisen, osallisuuden edistämisen, urheilijoiden äänen huomioimisen, emotionaalisten tarpeiden tunnistamisen, resilienssin tukemisen sekä kyvyn mukauttaa toimintaa monimuotoisille ryhmille.

Vastuullisuutta tulisi kehittää sääntelyn ohella myös tukevien käytäntöjen avulla.

Organisaatioiden tulisi tarjota valmentajille koulutusta, mentorointia, reflektiivisiä työvälineitä ja selkeitä toimintamalleja sen sijaan, että monimutkaisten osallisuushaasteiden ratkaiseminen jätettäisiin yksittäisten vapaaehtoisten vastuulle ilman riittävää tukea.

WP4:n Educational Pack tarjoaa käytännönläheistä materiaalia, joka voi suoraan tukea tällaista ammatillista kehittymistä.

5.4 Vertaisten osallistuminen ja nuorten ääni

Lapset tulee tunnistaa aktiivisiksi toimijoiksi, jotka osallistuvat urheilun sosiaalisen toimintaympäristön rakentamiseen.

Nuorten ääni voidaan ottaa huomioon monella tasolla: harjoitusten aikaisessa reflektiossa, joukkueen keskusteluissa, urheilijoille suunnatuissa kyselyissä, seuran johdon kanssa käytävissä keskusteluissa sekä jäsennellyissä vertaistuen tehtävissä.

VIP-malli tarjoaa tästä yhden käytännön esimerkin.

Politiikan ja organisaatioiden toimintatapojen tulee kannustaa tällaiseen osallistumiseen samalla, kun aikuisilla säilyy selkeä vastuu lasten turvallisuudesta ja organisaatioiden päätöksenteosta.

Tavoitteena ei ole tehdä nuorista vastuullisia ratkaisemaan itse ulossulkemiseen liittyviä ongelmia. Tavoitteena on varmistaa, ettei nuoria urheilijoita koskevia päätöksiä tehdä kuulematta niitä, joilla on omakohtaista kokemusta kyseisestä toimintajärjestelmästä.

5.5 Psyykkinen hyvinvointi ja resilienssi

Psyykkinen hyvinvointi tulee tunnistaa osaksi lasten ja nuorten urheilun laatua.

Tämä edellyttää muutakin kuin reagointia vasta vakavien ongelmien ilmaantuessa.

Jokapäiväinen valmennusympäristö voi tukea hyvinvointia ennakoitavilla toimintarakenteilla, kunnioittavalla vuorovaikutuksella, sopivilla haasteilla, yhteenkuuluvuuden tunteella sekä terveillä tavoilla käsitellä virheitä ja vastoinkäymisiä.

Myös resilienssi tulee ymmärtää ihmissuhteissa ja toimintaympäristöissä kehittyväksi kyvyksi, ei yksilöiltä yksipuolisesti vaadittavaksi ominaisuudeksi.

Politiikalla ja laatustandardeilla voidaan tukea tätä sisällyttämällä psykologinen turvallisuus, rakentava palaute ja asianmukainen paineenhallinta valmentajakoulutukseen ja organisaatioiden toiminnan arviointiin.

5.6 Saavutettava ja kohtuuhintainen osallistuminen

Urheilujärjestelmää ei voida pitää osallistavana, jos merkittävillä lapsiryhmillä ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia päästä sen piiriin.

Saavutettavuus kattaa fyysisen pääsyn vammaisille lapsille, mutta ulottuu paljon fyysistä infrastruktuuria laajemmalle. Kustannukset, varustevaatimukset, kuljetusjärjestelyt, harjoitus- ja kilpailuajankohdat, kilpailujärjestelmät sekä harjoittelun määrään liittyvät odotukset voivat kaikki muodostaa osallistumisen esteitä.

Valmentajan käsikirja tunnistaa erityisesti kustannukset, saavutettavat tilat, tarkoituksenmukaiset aikataulut sekä monipuoliset urheilumahdollisuudet tekijöiksi, jotka vaikuttavat harrastuksen jatkumiseen. Tämän vuoksi paikallisella ja kansallisella päätöksenteolla on tärkeä rooli sellaisten rakenteellisten esteiden poistamisessa, joita yksittäiset valmentajat eivät voi ratkaista

5.7 Osallisuuden, kokemusten ja harrastuksen lopettamisen seuranta

Se, mitä organisaatiot mittaavat, vaikuttaa siihen, mitä ne asettavat etusijalle.

Lasten ja nuorten urheilussa seurataan yleisesti ilmoittautumisia, kilpailutuloksia, pätevyyksiä ja urheilusuorituksia. Nämä ovat edelleen hyödyllisiä mittareita, mutta ne antavat vain rajallisesti tietoa osallisuuden toteutumisesta.

JOY-lähestymistapaan perustuvan seurannan tulisi ottaa vaiheittain käyttöön mittareita, jotka koskevat seuraavia asioita:

- osallistuminen ja harrastuksen jatkuminen
- harrastuksen lopettaminen ja sen syyt
- sellaisten ryhmien osallistuminen, jotka kohtaavat osallistumisen esteitä

- yhteenkuuluvuuden tunne
- syrjinnän tai kiusaamisen kokemukset
- urheilijoiden ääni ja tyytyväisyys
- valmentajien osaaminen ja täydennyskoulutus
- osallistumisen saavutettavuus ja kohtuuhintaisuus.

Tarkoituksena ei ole luoda pienille urheiluseuroille raskasta hallinnollista taakkaa. Mittareiden tulee olla oikeasuhtaisia ja käytännössä toteutettavissa.

> Tavoitteena on luoda järjestelmä, joka auttaa tunnistamaan ongelmat varhain ja oppimaan kokemuksista.

Jos jokin ryhmä aloittaa urheiluharrastuksen mutta lopettaa sen huomattavasti muita aikaisemmin,

päätöksentekijöiden tulisi saada tieto tästä.

Jos urheilijat kertovat, etteivät he tunne oloaan turvalliseksi tai arvostetuksi,

seurojen tulisi pystyä reagoimaan tilanteeseen.

Jos osallisuutta edistävä toimintamalli tuottaa myönteisiä kokemuksia,

organisaatioiden tulisi pystyä tunnistamaan toimivat käytännöt, oppimaan niistä ja laajentamaan niiden käyttöä.

Tämä viimeistelee JOY-hankkeen keskeisen siirtymän: yksittäisten toimijoiden hyvistä käytännöistä kohti kestäviä organisatorisia toimintatapoja ja niistä edelleen kohti julkista päätöksentekoa.

Alkuperäisessä Erasmus+-hakemuksessa ennakoitiin juuri tällaista siirtymää. Hakemuksessa esitettiin politiikkasuositusten laatimista ja osallisuutta edistävien rakenteiden sisällyttämistä kuntien toimintastandardeihin.

Seuraavassa luvussa siirrytään tästä viitekehyksestä kuuteen konkreettiseen JOY-hankkeen politiikkasuositukseen, joissa määritellään, mitä julkisten viranomaisten, lajiliittojen, urheiluseurojen ja valmentajakoulutusta tarjoavien organisaatioiden tulisi käytännössä tehdä.

06

JOY-hankkeen politiikkasuositukset

JOY-hanke osoittaa, että osallisuuden ja liikunnan ilon lisääminen lasten ja nuorten urheilussa edellyttää toimia, jotka ulottuvat yksittäisiä valmentajia ja urheiluseuroja laajemmalle. Kestävän muutoksen aikaansaaminen riippuu rakenteista, jotka muovaavat jokapäiväistä urheiluympäristöä: julkisesta rahoituksesta, valmentajakoulutuksesta, seurojen johtamisesta, nuorten osallistumisesta, hyvinvointia koskevista laatustandardeista sekä siitä, miten onnistumista mitataan.

Tämä on linjassa JOY-hankkeen alkuperäisen suunnittelun kanssa. Hankkeen tavoitteena on edistää osallisuutta, innostusta ja liikunnan iloa sekä torjua kiusaamista, rasismia, syrjintää ja suvaitsemattomuutta. Lisäksi tavoitteena on parantaa niiden lasten osallistumismahdollisuuksia, jotka saattavat muutoin kohdata osallistumisen esteitä. Hanke yhdistää käytännön toimenpiteet nimenomaisesti politiikan kehittämiseen, muun muassa osallisuutta edistävien standardien sisällyttämiseen kuntien toimintatapoihin.

JOY-lähestymistavan, Valmentajan käsikirjassa kehitettyjen käytännön menetelmien ja pilottien tuottamien kokemusten perusteella tässä White Paper -dokumentissa esitetään kuusi toisiinsa liittyvää politiikkasuositusta.

Niitä ei tule nähdä kuutena toisistaan irrallisena toimenpiteenä, vaan:

Yhdessä ne muodostavat toimintapoliittisen viitekehyksen, jossa julkiset resurssit luovat kannustimia, organisaatiot määrittelevät standardit, valmentajilla on niiden toteuttamiseen tarvittava osaaminen, lapset osallistuvat oman urheiluympäristönsä kehittämiseen, hyvinvoinnista tulee osa toiminnan laatua ja seuranta tekee edistymisen näkyväksi.

6.1 Suositus 1: Julkinen ja kunnallinen urheilurahoitus tulee kytkeä osallisuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia koskeviin standardeihin

> SUOSITUS
>
> **Julkisten viranomaisten tulee vaiheittain kytkeä lasten ja nuorten urheilua tarjoaville organisaatioille myönnettävä taloudellinen tuki, liikuntatilojen käyttömahdollisuudet ja kumppanuussopimukset oikeasuhtaisiin osallisuutta, syrjimättömyyttä, saavutettavuutta ja lasten hyvinvointia koskeviin standardeihin.**

Julkinen rahoitus on yksi kuntien ja muiden julkisten viranomaisten vahvimmista käytettävissä olevista politiikan ohjauskeinoista.

Kunnat tukevat lasten ja nuorten urheilua usein suoraan avustuksilla ja välillisesti tuetuilla liikuntatiloilla, välineillä, tapahtumilla ja kumppanuuksilla. Tämä tarjoaa mahdollisuuden varmistaa, että julkisilla resursseilla tuetaan urheiluun osallistumisen lisäksi myös osallistumisen laatua ja osallisuuden toteutumista.

JOY-hankkeen hakemuksessa ennakoitiin juuri tällaista yhteyttä hankkeesta saatujen kokemusten ja julkisen päätöksenteon välillä. Yhtenä hankkeen tavoitteena oli vahvistaa urheiluorganisaatioiden, seurojen, lasten, vanhempien ja muiden toimijoiden välisiä yhteyksiä sisällyttämällä osallisuutta edistäviä rakenteita kuntien standardeihin erityisesti silloin, kun kunnat rahoittavat paikallisia urheiluseuroja tai tekevät niiden kanssa yhteistyötä.

Suosituksen tulee toimia kahteen suuntaan. Julkiset resurssit voivat asettaa osallisuutta koskevia odotuksia, mutta niiden avulla voidaan myös auttaa seuroja täyttämään nämä odotukset. Vammaisten lasten, pienituloisten perheiden lasten, maahanmuuttaja- tai vähemmistötaustaisten lasten sekä suuremmassa harrastuksen lopettamisen riskissä olevien nuorten osallistuminen voi edellyttää lisävalmentajia, mukautettuja välineitä, kuljetusratkaisuja, esteettömiä tiloja, pienempiä ryhmiä tai perheille tarjottavaa tukea.

> Keskeinen politiikkaperiaate on seuraava: osallisuutta ei pidä ainoastaan edellyttää, vaan siihen tulee myös osoittaa resursseja. Siirtyminen asteittain samansuuruisesta rahoituksesta oikeudenmukaisempaan, tarpeet huomioivaan rahoitukseen tunnistaa sen, etteivät yhtäläisten mahdollisuuksien luomisen kustannukset ole kaikissa toimintaympäristöissä samat.

Tämä ei tarkoita, että jokaiselle pienelle vapaaehtoisvoimin toimivalle urheiluseuralle pitäisi heti asettaa monimutkaisia raportointivaatimuksia. Lähtökohtina tulee olla oikeasuhtaisuus ja jatkuva kehittäminen.

Kunnat voisivat ottaa julkista tukea saaville organisaatioille käyttöön pienen määrän vähimmäisvaatimuksia. Näitä voisivat olla:

- sitoutuminen syrjimättömyyteen ja yhdenvertaisiin osallistumismahdollisuuksiin
- kiusaamisen vastaiset toimintatavat ja lasten turvallisuutta koskevat menettelyt
- nimetty yhteyshenkilö tai selkeä toimintamalli huolenaiheiden esiin tuomiseksi
- lasten kanssa työskentelevien valmentajien asianmukainen osallisuuskoulutus
- saavutettavuuden ja harrastamisen kohtuuhintaisuuden huomioiminen
- toimintatavat nuorten osallistujien kuulemiseksi
- osallistumisen ja ehkäistävissä olevan harrastuksen lopettamisen seuranta.

Kuntien tulisi yhdistää vaatimuksiin myös tukea. Seurat voisivat saada käyttöönsä valmiita mallipohjia, itsearvioinnin tarkistuslistoja, koulutusmahdollisuuksia sekä resursseja, kuten Valmentajan käsikirja 2.0.

Kunnat voisivat myös varata osan lasten ja nuorten urheiluun suunnatusta rahoituksesta, liikuntatilojen käyttömahdollisuuksista tai toiminnan kehittämiseen tarkoitetusta tuesta sellaisille seuroille, jotka osoittavat uskottavasti pyrkivänsä tavoittamaan ja pitämään mukana nuoria, jotka kohtaavat tavallista enemmän osallistumisen esteitä. Näin osallisuudesta muodostuu yhteinen julkinen vastuu sen sijaan, että se olisi yksittäisille valmentajille asetettu, ilman resursseja jäävä odotus.

Tarkoituksena ei siis ole:

”Täyttäkää kaikki standardit heti tai menetätte rahoituksenne.”

Rakentavampi politiikkaperiaate on:

”Julkista tukea saavan lasten ja nuorten urheilutoiminnan tulee osoittaa uskottavaa sitoutumista osallisuuteen ja jatkuvaan kehittämiseen.”

White Paper -dokumentin liitteessä 1 esitetty kuntien JOY-politiikan tarkistuslista tarjoaa käytännön lähtökohdan suosituksen toteuttamiseen.

EHDOTETTU TOIMENPIDE

Kuntien tulisi sisällyttää tuleviin urheilun rahoitussopimuksiin lyhyt osallisuutta ja lasten hyvinvointia koskeva standardi sekä tarkastella edistymistä vuosittain tuettujen organisaatioiden kanssa.

TUTKIMUSNÄYTTÖ JA TOIMENPITEEN PERUSTELUT:

WP2-työpaketissa tunnistettiin osallistumisen rakenteellisia ja sosiaalisia esteitä, kuten kiusaamista, syrjintää, saavutettavuuteen liittyviä haasteita ja kustannuksia. WP3-työpaketissa osallistavia ja luovia menetelmiä kokeiltiin todellisissa seuraympäristöissä, joissa mukautukset ja tuki osoittautuivat tarpeellisiksi. WP4-työpaketissa opit koottiin Valmentajan käsikirjaan 2.0 ja käytännön työvälineisiin. Rahoituspolitiikassa tulisi siksi yhdistää vaatimukset ja toimintakykyä vahvistava tuki.

6.2 Suositus 2: JOY-osaaminen tulee sisällyttää valmentajakoulutukseen ja pätevyyksien hankkimiseen

SUOSITUS

Kansallisten urheiluviranomaisten, lajiliittojen ja valmentajakoulutusta tarjoavien organisaatioiden tulee sisällyttää osallisuus, myönteiset ihmissuhteet, rakentava palaute, urheilijoiden äänen kuuleminen, vertaistuki, resilienssi ja reflektiivinen toiminta valmentajakoulutukseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen.

Valmentajat ovat lasten urheiluelämän vaikutusvaltaisimpia aikuisia.

Lajitekninen osaaminen on edelleen olennaista, mutta lasten ja nuorten valmentaminen edellyttää myös pedagogista ja vuorovaikutuksellista osaamista.

Valmentajan käsikirja 2.0 korostaa, että toimivat valmennussuhteet rakentuvat keskinäisestä kunnioituksesta, vuorovaikutuksesta ja jaetusta vastuusta. Jowettin tutkimukseen pohjautuen käsikirjassa nostetaan esiin läheisyys, sitoutuminen, vastavuoroinen yhteistyö ja yhteinen ymmärrys näiden suhteiden tärkeinä ulottuvuuksina.

Käsikirja tuo myös positiivisen psykologian käytännön valmennukseen. Esimerkiksi PERMA-malli kannustaa valmentajia huomioimaan myönteiset tunteet, toimintaan sitoutumisen, ihmissuhteet, merkityksellisyyden ja aikaansaamisen kokemukset.

Nämä eivät ole toissijaisia taitoja.

Lajiteknisesti osaava valmentaja voi tahattomasti nöyryyttää nuoria urheilijoita, sivuuttaa ulossulkemisen tai luoda ympäristön, jossa virheitä pelätään. Tällainen toiminta voi heikentää lasten motivaatiota ja halua jatkaa harrastusta.

Valmentajakoulutuksessa tulisi siksi valmistaa valmentajia vastaamaan esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin:

Miten luon yhteenkuuluvuuden tunnetta?

Miten annan korjaavaa palautetta hyökkäämättä urheilijaa vastaan?

Miten toimin, kun osallistuja jää sosiaalisesti syrjään?

Miten voin ottaa urheilijat asianmukaisesti mukaan päätöksentekoon?

Miten huomioin ponnistelun ja oppimisen suoritusten lisäksi?

Miten tuen resilienssiä normalisoimatta haitallista painetta?

Miten arvioin kriittisesti omaa valmennuskäyttäytymistäni?

JOY-hankkeen sähköinen portfolio ja muut reflektiota tukevat työkalut voidaan sisällyttää jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen. Näin osaaminen kehittyy käytännön kautta eikä jää vain teoreettisen koulutussisällön tasolle.

Tämä suositus ei tee valmentajista psykologeja tai sosiaalityöntekijöitä. Valmentajien tulee ymmärtää oman vastuunsa rajat ja tietää, milloin huolenaiheet edellyttävät yhteydenottoa lasten turvallisuudesta vastaaviin tahoihin, terveydenhuollon ammattilaisiin tai muihin päteviin asiantuntijoihin.

Kestävä osallisuus edellyttää myös valmentajien hyvinvoinnista huolehtimista. Valmentajilta ja vapaaehtoisilta ei voida odottaa yhä laajempien osallisuuteen, turvallisuuteen, psyykkiseen hyvinvointiin ja harrastuksen lopettamisen ehkäisemiseen liittyvien vastuiden kantamista ilman mentorointia, vertaisoppimista ja ammatillista tukea tilanteissa, jotka ylittävät heidän oman roolinsa.

EHDOTETTU TOIMENPIDE

Lajiliittojen ja valmentajakoulutusta tarjoavien organisaatioiden tulisi arvioida nykyisiä opetussuunnitelmia JOY-osaamisviitekehyksen avulla ja tunnistaa, mistä vuorovaikutukseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvä osaaminen puuttuu.

Näiden osaamisalueiden tulisi vaiheittain sisältyä sekä peruskoulutukseen ja pätevyyksien hankkimiseen että jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen

TUTKIMUSNÄYTTÖ JA TOIMENPITEEN PERUSTELUT: WP2 kartoitti osallistavia ja taidelähtöisiä käytäntöjä sekä loi lähtötilannekuvan kiusaamisesta ja syrjivästä käyttäytymisestä. WP3 osoitti, että valmentajan vuorovaikutus, toiminnan mukauttaminen ja ryhmän ilmapiiri vaikuttavat osallistumiskokemuksiin. WP4 tuotti valmentajille suunnattuja välineitä myönteisten valmennussuhteiden, rakentavan palautteen, VIP-vertaistuen, resilienssin ja reflektiivisen valmennuksen kehittämiseen. Valmentajakoulutus tarjoaa mahdollisuuden levittää tätä osaamista laajasti.

Kestävän kasvatuksellisen näkökulman mukaan valmentajat tulisi tunnistaa myös epämuodollisina kasvattajina, joiden päivittäinen vuorovaikutus vaikuttaa nuorten sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Osallistavan valmennuksen, rakentavan palautteen ja jaetun päätöksenteon avulla urheilusta voi muodostua ympäristö, jossa

opitaan empatiaa, yhteistyötä, oma-aloitteisuutta ja vastuullista osallistumista. Nämä taidot ulottuvat urheilun ulkopuolelle ja edistävät osallistavampien ja kestävämpien yhteisöjen rakentumista.

6.3 Suositus 3: Seuroilta tulee edellyttää osallisuutta, kiusaamisen ehkäisemistä ja harrastuksen lopettamisen ehkäisemistä koskevia toimintaperiaatteita

SUOSITUS

Jokaisella organisoitua lasten ja nuorten urheilutoimintaa tarjoavalla organisaatiolla tulee olla selkeät, käytännönläheiset ja ikätasolle sopivat menettelyt osallisuuden edistämiseen, kiusaamisen ehkäisemiseen, syrjimättömyyteen ja ehkäistävissä olevan harrastuksen lopettamisen vähentämiseen.

Pelkkä toimintaperiaatteita kuvaava asiakirja ei tee urheiluseurasta osallistavaa.

Ilman selkeää organisatorista vastuuta toiminta riippuu kuitenkin usein liikaa yksittäisten valmentajien asenteista ja taidoista.

Lapsen ei pitäisi saada yhdessä joukkueessa erittäin osallistavaa kokemusta ja toisessa syrjivää tai haitallista kohtelua vain siksi, että joukkueilla sattuu olemaan eri valmentajat.

Organisaation yhteiset toimintaperiaatteet määrittävät vähimmäistason, jota kaikilta edellytetään.

Valmentajan käsikirja 2.0 tarjoaa erityisen hyvän perustan harrastuksen lopettamisen ehkäisemiseen. Siinä suositellaan, että seuroilla olisi harrastuksen lopettamisen ehkäisemistä koskevat toimintaperiaatteet, joiden avulla lisätään tietoisuutta harrastuksen lopettamiseen liittyvistä tekijöistä ja pyritään aktiivisesti ehkäisemään tarpeetonta urheilun parista pois jäämistä.

Samassa aineistossa nostetaan esiin useita toisiinsa liittyviä suojaavia tekijöitä: myönteiset valmennussuhteet, vertaisten osallistuminen, vanhempien tuki ja saavutettavuus.

Seuran käytännön toimintaperiaatteiden tulisi siksi vastata seuraaviin kysymyksiin:

Ehkäiseminen: Mitä seura tekee luodakseen osallistavan ympäristön jo ennen ongelmien ilmaantumista?

Tunnistaminen: Miten valmentajat ja seuran johto havaitsevat ulossulkemisen, kiusaamisen tai toiminnasta vetäytymisen?
Ilmoittaminen: Miten lapsi tai vanhempi voi tuoda huolenaiheen turvallisesti esiin?
Reagointi: Kuka vastaa tilanteeseen puuttumisesta ja mitä sen jälkeen tapahtuu?
Oppiminen: Miten organisaatio ottaa opiksi tapahtuneista tilanteista ja harrastuksen lopettaneiden lasten kokemuksista?

Harrastuksen lopettamista tulee myös tulkita huolellisesti.

Tavoitteena ei voi olla estää jokaista nuorta lopettamasta jokaista urheilulajia. Lasten kiinnostuksen kohteet muuttuvat, perheet muuttavat ja nuoret voivat perustellusti valita muita harrastuksia.

> Politiikan näkökulmasta huolenaiheena on ehkäistävissä oleva harrastuksen lopettaminen: tilanteet, joissa nuori lopettaa ulossulkemisen, kiusaamisen, sopimattoman paineen, huonojen ihmissuhteiden, taloudellisten esteiden tai sopivien osallistumisvaihtoehtojen puuttumisen vuoksi.

Seurojen tulisi siksi pyrkiä ymmärtämään, miksi nuoret lopettavat harrastuksen, sen sijaan että lopettaminen nähtäisiin vain yhtenä tilastolukuna.

Vanhemmat tulee nähdä tämän prosessin kumppaneina. He voivat auttaa seuraa tunnistamaan käytännön esteitä, havaitsemaan paineen tai ulossulkemisen varhaisia merkkejä sekä tukemaan terveitä odotuksia osallistumiseen ja kilpailuun liittyen.

EHDOTETTU TOIMENPIDE

Lajiliittojen ja kuntien tulisi tarjota seuroille yksinkertainen yhteinen mallipohja, joka kattaa seuraavat osa-alueet:osallisuus, syrjinnän ehkäiseminen, kiusaamisen vastaiset toimintatavat, lasten turvallisuutta koskevat menettelyt ja ilmoituskäytännöt sekä harrastuksen lopettamisen ehkäiseminen.

JOY-hankkeen liitteessä 2 esitetty tarkistuslista voi tukea toimintaperiaatteiden käyttöönottoa ja vuosittaista itsearviointia.

TUTKIMUSNÄYTTÖ JA TOIMENPITEEN PERUSTELUT: WP2- ja WP3-työpaketit osoittivat, että osallisuus riippuu koko toimintaympäristöstä eikä ainoastaan yksittäisten ihmisten hyvästä tahdosta. Valmentajan käsikirja 2.0 sisältää käytännön ohjeita harrastuksen lopettamisen ehkäisemiseen ja korostaa vertaisten, vanhempien, valmentajien ja saavutettavuuden merkitystä. Seurat tarvitsevat siksi yksinkertaisia, yhteisiä toimintaperiaatteita, jotka tekevät ehkäisystä, ilmoittamisesta, tilanteisiin puuttumisesta ja oppimisesta näkyvää.

6.4 Suositus 4: Nuorten äänen kuulemiselle ja vertaistuelle tulee luoda jäsennellyt toimintamallit, kuten VIP-malli

SUOSITUS

Lasten ja nuorten urheiluorganisaatioiden tulee tarjota ikätasolle sopivia toimintamalleja, joiden kautta lapset voivat vaikuttaa urheilukokemukseensa ja edistää myönteisiä vertaissuhteita.

Lapsia ja nuoria ei tule nähdä ainoastaan urheilupalvelujen vastaanottajina.

He ovat osallistujia, joilla on arvokasta tietoa omasta harjoitteluympäristöstään.

Aikuiset saattavat tuntea osallistujamäärät ja kilpailutulokset. Nuoret urheilijat tietävät, toivotetaanko uudet harrastajat tervetulleiksi, tuntuuko virheiden tekeminen turvalliselta, ylittävätkö vitsit kiusaamisen rajan, tukevatko joukkuetoverit toisiaan ja kokevatko he voivansa keskustella valmentajansa kanssa.

JOY suosittelee siksi säännöllisten mahdollisuuksien luomista sille, että nuorten kokemustieto vaikuttaa käytäntöihin.

Nuorten äänen kuuleminen ei edellytä kaikkien päätösten siirtämistä lapsille. Osallistumisen tason tulee vastata lasten ikää, kypsyyttä, turvallisuuteen liittyviä vastuita ja päätöksen luonnetta.

Käytännön toimintamalleja voivat olla:

- lyhyet keskustelut urheilijoiden kanssa heidän kokemuksistaan
- anonyymit lyhyet kyselyt
- joukkueen yhteiset keskustelut

- nuorten edustajat
- urheilijaneuvostot
- yhdessä laaditut joukkueen pelisäännöt
- kiertävät johtajuusroolit
- vertaistuen toimintamallit.

JOY-hankkeessa kehitetty VIP-malli tarjoaa erityisen käytännönläheisen tavan vahvistaa vertaisten osallistumista.

Valmentajan käsikirja 2.0 kuvaa VIP-toiminnan neljä keskeistä tehtävää: sosiaalinen tuki, motivaation tukeminen, tehtäviin liittyvä tuki ja toimiminen viestinnän välittäjänä. VIPit voivat toivottaa uudet pelaajat tervetulleiksi, kannustaa yrittämään, auttaa joukkuetovereita ymmärtämään toimintaa ja tukea joukkueen sisäistä viestintää.

Tämä on tärkeää, koska vertaissuhteet vaikuttavat merkittävästi lasten urheilukokemuksiin.

Jäsennelty vertaistuki voi vahvistaa itseluottamusta, ryhmään integroitumista ja urheilijoiden välisiä suhteita. Valmentajan käsikirjassa todetaan erityisesti, että vertaismentorointi voi auttaa nuoria urheilijoita tuntemaan olonsa turvallisemmaksi, itsevarmemmaksi ja osallisemmaksi.

Nuorten äänen kuuleminen ja vertaistuki tulee ymmärtää myös yhteisön rakentamisen keinoiksi. Kun nuoret osallistuvat joukkueen toimintakulttuurin kehittämiseen, toivottavat uusia harrastajia tervetulleiksi ja osallistuvat omaan urheilukokemukseensa vaikuttaviin päätöksiin, he kehittävät jaetun vastuun tunnetta.

JOY-hankkeen VIP-malli tarjoaa käytännön toimintamallin tällaisen osallistumisen tukemiseen. Samalla on tunnistettava, että aikuisten valvonta, turvallisuudesta vastaaminen ja asianmukainen tuki ovat edelleen välttämättömiä.

> Vertaisjohtajuus ei kuitenkaan saa muuttua vertaisten valvonnaksi.

VIPien ei pidä odottaa ratkaisevan vakavia lasten turvallisuuteen, syrjintään tai kiusaamiseen liittyviä tapauksia. Vastuu näistä asioista säilyy aikuisilla ja organisaatioilla.

> **EHDOTETTU TOIMENPIDE**
>
> Urheiluseurojen tulisi ottaa käyttöön vähintään yksi nuorten äänen kuulemisen toimintamalli ja yksi vertaistuen toimintamalli, jotka sopivat osallistujien ikään.

Lajiliitot ja kunnat voivat tunnistaa nuorten osallistumisen yhdeksi seurojen toiminnan laadun mittariksi.

TUTKIMUSNÄYTTÖ JA TOIMENPITEEN PERUSTELUT: JOY-hankkeen pilotit ja Valmentajan käsikirja 2.0 osoittavat, että nuoret voivat aktiivisesti edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta, vuorovaikutusta ja vertaistukea. VIP-mallissa määritellään sosiaalisen tuen, motivaation tukemisen, tehtäviin liittyvän tuen ja viestinnän välittäjän tehtävät. Politiikan tulisi siksi tunnistaa nuorten äänen kuuleminen osaksi laadukasta urheilutoimintaa samalla, kun vastuu lasten turvallisuudesta säilyy aikuisilla.

6.5 Suositus 5: Psyykkinen hyvinvointi, myönteinen palaute ja resilienssi tulee sisällyttää lasten ja nuorten urheilun jokapäiväisiin laatustandardeihin

SUOSITUS

Lasten ja nuorten urheilun laatustandardeissa tulee tunnistaa psyykkinen hyvinvointi, rakentava palaute ja resilienssi osaksi laadukasta urheilutoimintaa.

Nuoret urheilijat tarvitsevat mahdollisuuksia kohdata haasteita, selviytyä vastoinkäymisistä, oppia virheistä ja kehittää resilienssiään.

> Politiikan kannalta keskeinen kysymys on, millainen ympäristö näitä haasteita ympäröi.

Nuori urheilija voi kokea virheen hyödyllisenä tietona:

”Tuo ei onnistunut. Mitä voisin kokeilla toisin?”

Tai virhe voi tuntua arviolta omasta ihmisarvosta:

”Epäonnistuin. En ole tarpeeksi hyvä kuuluakseni tähän ryhmään.”

Valmennuskäytännöillä on merkittävä vaikutus siihen, millainen tulkinta syntyy.

Valmentajan käsikirja 2.0 kannustaa valmentajia antamaan palautetta, joka vahvistaa myönteisiä suorituksia ja ohjaa korjaavan palautteen avulla kehittymiseen. Käsikirjassa korostetaan myös itseluottamusta, saavutettavissa olevia tavoitteita, myönteistä harjoitteluympäristöä, yrittämisen tunnistamista ja urheilijan autonomiaa eli mahdollisuutta vaikuttaa omaan toimintaansa.

Käsikirjan PERMA-malli yhdistää niin ikään myönteiset tunteet, toimintaan sitoutumisen, ihmissuhteet, merkityksellisyyden ja aikaansaamisen kokemukset urheilussa koettuun hyvinvointiin.

Tällä on suoria vaikutuksia toiminnan laatustandardeihin.

Laadukasta lasten ja nuorten urheiluohjelmaa ei tulisi arvioida pelkästään mitalien, kilpailusijoitusten, huippu-urheiluun etenemisen tai lajiteknisen kehittymisen perusteella.

Arvioinnissa tulisi kysyä myös seuraavaa:

Nauttivatko lapset osallistumisesta?

Tuntevatko he olonsa emotionaalisesti turvalliseksi?

Voivatko he tehdä virheitä joutumatta nöyryytetyiksi?

Tunnistavatko valmentajat yrittämisen ja edistymisen?

Perustuvatko ihmissuhteet kunnioitukseen?

Kokevatko urheilijat kuuluvansa ryhmään?

Vahvistavatko haasteet resilienssiä pelon sijaan?

Tämä ero on erityisen tärkeä resilienssistä puhuttaessa.

Resilienssin ei pidä tarkoittaa lasten opettamista sietämään haitallisia toimintaympäristöjä. Sen tulee tarkoittaa lasten voimavarojen kehittämistä niin, että he pystyvät vastaamaan rakentavasti tavanomaisiin haasteisiin, samalla kun aikuiset säilyttävät vastuunsa turvallisten ja kannustavien olosuhteiden luomisesta.

EHDOTETTU TOIMENPIDE

Lajiliittojen, kuntien ja urheiluseurojen akkreditointijärjestelmien tulisi sisällyttää hyvinvointi ja vuorovaikutuksen laatu perinteisten urheilullisten mittareiden rinnalle määriteltäessä laadukasta lasten ja nuorten urheilua.

Valmentajakoulutuksen tulee vahvistaa samaa periaatetta.

TUTKIMUSNÄYTTÖ JA TOIMENPITEEN PERUSTELUT: WP3-työpaketin raportoinnissa korostuivat joukkueeseen kuulumisen tunne ja myönteinen emotionaalinen sitoutuminen. Valmentajan käsikirja 2.0 puolestaan yhdistää hyvinvoinnin myönteisiin ihmissuhteisiin, rakentavaan palautteeseen, hallittaviin haasteisiin, resilienssiin ja reflektiiviseen valmennukseen. Laatustandardien tulisi siksi huomioida osallistumisen sosiaaliset ja emotionaaliset olosuhteet.

6.6 Suositus 6: Mitataan sitä, millä on merkitystä – osallistumista, yhteenkuuluvuuden tunnetta, osallisuutta, hyvinvointia ja harrastuksen jatkumista, ei ainoastaan urheilusuorituksia

SUOSITUS

Julkisten viranomaisten, lajiliittojen ja urheiluorganisaatioiden tulee laajentaa seurantajärjestelmiään niin, että lasten ja nuorten urheilun laatua arvioidaan kilpailusuoritusten lisäksi osallistumisen ja lasten kokemusten perusteella.

Se, mitä organisaatiot mittaavat, vaikuttaa siihen, mitä ne asettavat etusijalle.

Urheilujärjestelmät tuottavat perinteisesti runsaasti kilpailuihin liittyvää tietoa:

tulokset

sijoitukset

voitot ja tappiot

ennätykset

pätevyydet

urheilijoiden eteneminen.

Nämä mittarit ovat hyödyllisiä, mutta ne kertovat suhteellisen vähän siitä, onko urheiluympäristö osallistava.

Organisaatio voi menestyä kilpailullisesti samalla, kun osa nuorista kokee jäävänsä ulkopuolelle.

Vastaavasti ruohonjuuritason urheiluohjelma voi tuottaa vain vähän huippu-urheilijoita mutta edistää merkittävästi lasten fyysistä aktiivisuutta, ystävyyssuhteita, itseluottamusta ja harrastuksen jatkumista.

JOY suosittelee siksi tasapainoisempaa lähestymistapaa.

Organisaatioiden tulisi käyttää vähintään suppeaa JOY-ydinindikaattoristoa.

SAAVUTETTAVUUS Pystyvätkö lapset, jotka kohtaavat osallistumisen esteitä, tosiasiassa osallistumaan toimintaan?	**YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE** Kokevatko nuoret olevansa hyväksyttyjä ja osa joukkuetta?	**TURVALLISUUS JA KUNNIOITUS** Tuntevatko nuoret olonsa turvalliseksi ja kokevatko he saavansa kunnioittavaa kohtelua? Voivatko he tehdä virheitä joutumatta nöyryytetyiksi?
ÄÄNI Kokevatko nuoret, että heidän valmentajansa kuuntelevat heitä?	**ILO** Saavatko nuoret iloa osallistumisesta ja haluavat jatkaa?	**JÄÄMINEN** Kuka jää, kuka lähtee ja miksi?

OY-ydinindikaattoriston kuusi osa-aluetta muodostavat käytännönläheisen seurantakehyksen. Niiden avulla organisaatiot voivat arvioida saavutettavuutta, yhteenkuuluvuuden tunnetta, turvallisuutta ja kunnioitusta, nuorten äänen kuulemista, liikunnan iloa ja harrastuksen jatkumista.

Kehyksen tarkoituksena on tukea reflektiota ja jatkuvaa kehittämistä. Sitä ei tule tulkita validoiduksi psykometriseksi mittariksi. Sen luotettavuuden, pätevyyden ja erilaisiin urheilu- ja kulttuuriympäristöihin soveltuvuuden varmistaminen edellyttää lisätutkimusta.

Seurannan tulee pysyä oikeasuhtaisena.

Vapaaehtoisvoimin toimiva urheiluseura ei tarvitse omaa tutkimusosastoa. Lyhyt vuosittainen kysely yhdistettynä perustietoihin ilmoittautumisista ja harrastuksen lopettamisesta voi jo paljastaa arvokkaita kehittämiskohteita.

Suuremmat lajiliitot ja kunnat voivat koota tietoa useista seuroista tunnistaakseen rakenteellista eriarvoisuutta ja alueita, joilla tarvitaan lisätukea.

> Tärkeintä on, että lasten omat näkemykset ovat osa näyttöä.

Organisaatio ei voi päätellä lasten yhteenkuuluvuuden tunnetta pelkästään ilmoittautumisia laskemalla.

Hallinnollisia mittareita voivat täydentää yksinkertaiset kysymykset, kuten:

”Tunnen olevani osa tätä joukkuetta.”

”Tunnen oloni täällä turvalliseksi ja koen saavani kunnioittavaa kohtelua.”

”Valmentajani kuuntelee minua.”

”Joukkuetoverini tukevat minua.”

Tietoja on kuitenkin tulkittava vastuullisesti. Huolenaiheista tehtyjen ilmoitusten lisääntyminen voi kertoa ilmoittamiskäytäntöjen parantumisesta eikä olosuhteiden heikkenemisestä. Samoin harrastuksen jatkumista koskevia tietoja ei voida tulkita ymmärtämättä, miksi osallistujat lopettavat.

Seurannan tarkoituksena tulee siksi olla oppiminen ja toiminnan parantaminen, ei järjestäminen paremmuusjärjestykseen tai rankaiseminen. Suositeltu toimintasykli on:

Mittaa → Kuuntele → Ymmärrä → Kehitä → Tue.

TUTKIMUSNÄYTTÖ JA TOIMENPITEEN PERUSTELUT: JOY-hankkeen alkuperäisiin tavoitteisiin kuuluivat osallistumista, toimintaan sitoutumista, harrastuksen lopettamista, osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia koskevat mittarit. Arvioinnissa hyödynnettiin sekä määrällistä että laadullista näyttöä. Koska näytöllä on rajoituksensa, seurannan tulisi tukea oppimista ja kehittämistä paremmuusjärjestysten laatimisen tai rankaisemisen sijaan.

EHDOTETTU TOIMENPIDE

Julkisten viranomaisten ja urheiluorganisaatioiden tulisi ottaa käyttöön pieni yhteinen joukko lasten ja nuorten urheilun laatua kuvaavia indikaattoreita, jotka yhdistävät osallistumisen, harrastuksen jatkumisen ja osallistujien kokemukset.

White Paper -dokumentin liitteessä 3 esitetään yksityiskohtaisempi indikaattorivalikoima ja kuuteen osa-alueeseen perustuva JOY-ydinindikaattoristo organisaatioille, jotka etsivät käytännönläheistä lähtökohtaa.

Suosituksista toimintaan

Kuusi suositusta voidaan muuntaa yksinkertaiseksi toteutuskehykseksi:

Politiikkasuositus	Keskeiset vastuutoimijat	Käytännön ensimmäinen askel
1. Rahoituksen ja liikuntatilojen käyttömahdollisuuksien kytkeminen osallisuuteen, hyvinvointiin ja oikeudenmukaiseen tukeen	Kunnat ja julkiset viranomaiset	Lisätään osallisuuskriteerit ja kohdennetun tuen vaihtoehdot urheiluavustuksiin ja liikuntatilojen käyttöä koskeviin sopimuksiin.
2. JOY-osaamisen sisällyttäminen valmentajakoulutukseen	Lajiliitot, ministeriöt ja valmentajakouluttajat	Verrataan nykyisiä opetussuunnitelmia JOY-osaamisalueisiin.
3. Osallisuutta ja harrastuksen lopettamisen ehkäisemistä koskevat toimintaperiaatteet	Seurat ja lajiliitot	Otetaan käyttöön käytännönläheinen yhteinen toimintamalli ja ilmoitusmenettely.
4. Nuorten äänen kuulemisen ja vertaistuen vahvistaminen	Seurat, valmentajat ja lajiliitot	Otetaan käyttöön urheilijoiden palautemekanismit sekä VIP- tai muut vertaistuen toimintamallit.
5. Hyvinvoinnin sisällyttäminen urheilun laatukäsitykseen	Lajiliitot, kunnat ja seurat	Sisällytetään ihmissuhteisiin ja hyvinvointiin liittyvät kriteerit laadun arviointikehyksiin.

Politiikkasuositus	Keskeiset vastuutoimijat	Käytännön ensimmäinen askel
6. Olennaisten asioiden mittaaminen	Kunnat, lajiliitot ja seurat	Otetaan käyttöön pieni yhteinen joukko osallistumiskokemuksia ja harrastuksen jatkumista kuvaavia indikaattoreita.

Suositukset kohdistuvat tarkoituksellisesti eri tasoille. Urheiluseura ei pysty yksin poistamaan kaikkia taloudellisia tai rakenteellisia esteitä. Kunta ei voi yksin luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta harjoitustilanteessa. Lajiliitto ei voi tietää, miten jokainen nuori kokee joukkueensa, ellei käytössä ole toimintamalleja lasten kuulemiseksi.

> Siksi JOY ehdottaa jaettuun vastuuseen perustuvaa mallia.

Julkinen sektori luo toiminnan edellytyksiä ja kannustimia. Lajiliitot muuntavat ne lajikohtaisiksi standardeiksi ja koulutukseksi. Seurat luovat organisatoriset toimintatavat. Valmentajat rakentavat jokapäiväisen toimintaympäristön. Lapset ja nuoret tuovat esiin kokemuksiaan ja näkemyksiään. Seurannan avulla kaikki toimijat voivat oppia, saavuttaako järjestelmä sille asetetut tavoitteet.

JOY-hankkeen pitkän aikavälin arvo ei riipu ainoastaan koulutusmateriaalien jatkuvasta käytöstä vaan myös siitä, juurtuvatko hankkeen periaatteet lasten ja nuorten urheilun päivittäisiin käytäntöihin ja institutionaalisiin rakenteisiin. Kestävä vaikutus edellyttää investointeja valmentajien osaamisen kehittämiseen, osallistaviin seurakulttuureihin, nuorten merkitykselliseen osallistumiseen sekä urheiluorganisaatioiden, perheiden, oppilaitosten ja kuntien väliseen yhteistyöhön.

Tässä mielessä JOY tarjoaa enemmän kuin joukon työvälineitä: se tarjoaa viitekehyksen ruohonjuuritason urheilun sosiaalisen ja kasvatuksellisen merkityksen vahvistamiseen.

Lähestymistapa vastaa myös JOY-hankkeen Erasmus+-hakemuksessa määriteltyä kestävän vaikuttavuuden tavoitetta: hankkeen tulosten tulee levitä alkuperäisen kumppaniverkoston ulkopuolelle, juurtua valmentajakoulutukseen ja seurojen käytäntöihin sekä tarjota kunnille ja valtionhallinnon organisaatioille käytännön ohjeita osallistavan lasten ja nuorten urheilun tukemiseen.

Seuraavassa luvussa nämä kuusi suositusta muunnetaan vastuiksi ja toteutustoimiksi Euroopan, kansallisen, kunnallisen, lajiliittojen, urheiluseurojen ja valmentajakoulutuksen tasoilla.

07
Suositusten toimeenpano

Luvussa 6 esitetyt suositukset vaikuttavat parhaiten silloin, kun niitä toteutetaan urheilujärjestelmän eri tasoilla sen sijaan, että vastuu osoitettaisiin vain yhdelle toimijalle.

JOY-hankkeen kokemukset osoittavat, että osallisuus syntyy julkisen päätöksenteon, organisaatiorakenteiden ja arjen vuorovaikutuksen yhteisvaikutuksesta. Kunta voi tarjota esteettömiä liikuntatiloja, mutta osallisuus ei toteudu, jos lapsi kohtaa seurassa syrjintää. Lajiliitto voi hyväksyä osallisuutta edistävän toimintaperiaatteen, mutta sen vaikutus jää vähäiseksi, ellei valmentajilla ole valmiuksia soveltaa sitä käytännössä. Valmentaja voi rakentaa vastaanottavan joukkueen, mutta korkeat osallistumiskustannukset tai esteelliset tilat voivat silti sulkea lapsia ulkopuolelle.

> Toimeenpano edellyttää siis yhteistä mutta eri toimijoiden roolien mukaista vastuuta.

Toimeenpanon kehämäinen prosessi

Sidosryhmät voivat hyödyntää yksinkertaista JOY:n toimintasykliä: SITOUDU → ARVIOI → TOIMI → KUUNTELE → KERÄÄ NÄYTTÖÄ → TUE JA LAAJENNA.

Sitoutuminen tarkoittaa osallisuuden, yhteenkuuluvuuden ja hyvinvoinnin hyväksymistä laatutavoitteiksi. Arvioinnissa tunnistetaan esteet ja nykyiset käytännöt. Toiminnassa valitaan konkreettiset muutokset. Kuulemisessa osallistetaan nuoret ja vanhemmat. Näyttö tarkoittaa tarkoituksenmukaisten mittareiden käyttöä. Tukeminen ja laajentaminen tarkoittavat seurojen ja valmentajien resursointia, jotta toimivat käytännöt voivat jatkua.

Yhteiset toimeenpanovastuut

Toimija	Keskeinen vastuu	Seuraava käytännön toimenpide
EU:n ja kansallisen tason viranomaiset	Määrittävät toimintapoliittisen suunnan ja tukevat osallisuutta ohjelmilla, rahoituksella ja ohjeistuksella.	Sisällytetään laadukas osallistuminen, yhteenkuuluvuuden tunne ja hyvinvointi liikuntapolitiikan painopisteisiin.
Kunnat	Kytkevät avustukset, liikuntatilat ja kumppanuudet osallisuuteen sekä tarjoavat lisätukea suurimpien esteiden poistamiseen.	Lisätään rahoitus- ja tilasopimuksiin oikeasuhtaiset osallisuuskriteerit ja kohdennetun tuen mahdollisuudet.
Lajiliitot	Sisällyttävät JOY-osaamisen valmentajakoulutukseen, pätevöitymiseen ja seurojen kehittämisstandardeihin.	Verrataan nykyisiä koulutussisältöjä ja laatujärjestelmiä JOY-osaamisvaatimuksiin.
Urheiluseurat	Luovat osallistavia ympäristöjä, poistavat esteitä, tekevät yhteistyötä perheiden kanssa, ehkäisevät kiusaamista ja kuuntelevat nuoria.	Laaditaan JOY-tarkistuslistan avulla vuosittainen osallisuuden kehittämissuunnitelma.
Valmentajat	Toteuttavat osallisuutta arjen vuorovaikutuksessa, viestinnässä, palautteenannossa ja valmennuksessa.	Hyödynnetään Valmentajan käsikirja-materiaalia ja reflektointityökaluja säännöllisessä valmennuksessa.
Nuoret ja VIP-toimijat	Osallistuvat joukkueen toimintakulttuurin rakentamiseen, ottavat vertaisia mukaan ja ilmaisevat näkemyksiään turvallisesti.	Käytetään ikätasolle sopivia palautekäytäntöjä ja vaihtuvia vertaistukirooleja.
Vanhemmat	Tukevat osallistumista ja tunnistavat kustannuksiin, kuljetuksiin, paineisiin tai perhetilanteeseen liittyviä esteitä.	Luodaan yksinkertaiset kanavat vanhempien tiedottamiseen ja huolenaiheiden esittämiseen.

JOY-hanke suunniteltiin alusta lähtien monitasoiseksi. Sen toimintapoliittisena tavoitteena oli vahvistaa urheilujärjestöjen, seurojen, urheilijoiden, lasten, vanhempien ja muiden toimijoiden välisiä yhteyksiä sekä kannustaa sisällyttämään osallisuutta edistäviä rakenteita kuntien toimintaperiaatteisiin.

7.1 Eurooppalainen ja EU-taso

Euroopan tasolla JOY on osa laajempaa pyrkimystä edistää urheilun avulla osallisuutta, yhdenvertaisuutta, osallistumista ja hyvinvointia.

Eurooppalaiset instituutiot voivat tukea muutosta varmistamalla, ettei ruohonjuuritason urheilua koskevien ohjelmien onnistumista arvioida vain osallistujamäärillä tai kilpailutuloksilla. Hankkeita, verkostoja ja

rahoitusvälineitä tulisi yhä enemmän ohjata osoittamaan, miten urheiluympäristöt vahvistavat yhteenkuuluvuutta, yhdenvertaista osallistumista, lasten hyvinvointia ja pitkäaikaista harrastamista.

JOY-lähestymistapa tarjoaa useita käytännön etenemissuuntia.

Eurooppalaiset ohjelmat voivat edistää testattujen osallisuutta vahvistavien menetelmien vaihtoa ja soveltamista eri maissa. Ne voivat kannustaa sisällyttämään sosiaalisia ja pedagogisia valmiuksia valmentajakoulutukseen sekä tukea urheilun, koulutuksen, nuorisotyön, terveydenhuollon ja osallisuustyön välistä yhteistyötä. Lisäksi ne voivat lisätä tutkimusnäyttöön perustuvien, rasismia, kiusaamista, syrjintää ja osallistumisen eriarvoisuutta ehkäisevien toimintatapojen näkyvyyttä.

Eurooppalainen yhteistyö on erityisen arvokasta, sillä monet JOY:n tunnistamista haasteista ylittävät valtioiden rajat mutta ilmenevät paikallisesti eri tavoin. Hankkeen tavoitteena ei siksi ollut kehittää yhtä jäykkää eurooppalaista valmennusmallia. WP4 suunniteltiin nimenomaisesti säilyttämään yhteiset pedagogiset periaatteet ja sallimaan samalla kulttuurinen ja tilannekohtainen soveltaminen.

> Eurooppalaiset instituutiot ja verkostot voivat siten edistää yhteisiä periaatteita ja maiden välistä oppimista sen sijaan, että ne edellyttäisivät kaikkialla samanlaisia toimeenpanomekanismeja.

JOY suunnitteli myös jatkavansa yhteistyötä Euroopan urheiluviikon, olympialiikkeen rakenteiden, muiden Erasmus+ Sport -hankkeiden ja eurooppalaisten osallisuusverkostojen kanssa hankekauden jälkeen.

7.2 Kansalliset ministeriöt ja urheiluviranomaiset

Kansalliset ministeriöt ja urheiluviranomaiset voivat muuttaa osallisuuden yleiset periaatteet standardeiksi, rahoituksen painopisteiksi, koulutusvaatimuksiksi ja seurantajärjestelmiksi.

Ensimmäinen painopiste on tunnistaa, että lasten ja nuorten urheilun laatuun kuuluu myös sosiaalinen ja kasvatuksellinen toimintaympäristö.

Kansalliset viitekehykset voivat kannustaa urheilujärjestöjä tai edellyttää niiltä seuraavien asioiden huomioimista:

- syrjimättömyys ja osallisuus;
- turvallisuuden varmistaminen ja kiusaamisen ehkäisy;
- urheilijoiden äänen kuuleminen ja osallistuminen;
- valmentajien lapsiin ja nuoriin liittyvä osaaminen;
- psykologinen turvallisuus ja hyvinvointi;
- esteetön ja kohtuuhintainen osallistuminen;

- tarpeettoman harrastamisen lopettamisen ehkäisy;
- osallistumisen ja harrastuksessa jatkamisen seuranta.

Kansalliset viranomaiset voivat myös edistää JOY:hin liittyvien valmiuksien sisällyttämistä valmentajapätevyyksiin ja täydennyskoulutukseen.

> Tämä ei tarkoita, että jokaisen valmentajan pitäisi olla psykologi, sosiaalityöntekijä tai terapeutti. Lasten kanssa toimivien valmentajien tulee kuitenkin ymmärtää motivaation, yhteenkuuluvuuden, rakentavan palautteen, osallisuuden ja psyykkisen hyvinvoinnin perusperiaatteet sekä tunnistaa oman tehtävänsä rajat.

Valmentajan käsikirja tarjoaa tähän soveltuvaa materiaalia. Sen sisältö ulottuu teknistä ohjausta pidemmälle ja käsittelee positiivista psykologiaa, valmennussuhteita, palautetta, vertaistukea, resilienssiä, harrastamisen lopettamisen ehkäisyä ja reflektoivaa toimintaa.

Kansalliset viranomaiset voivat lisäksi edistää lajiliittojen, kuntien, oppilaitosten, olympia- ja paralympialiikkeen rakenteiden sekä osallistumisen esteitä kohtaavia ryhmiä edustavien järjestöjen yhteistyötä.

7.3 Kunnat ja paikallisviranomaiset

Kunnilla ja paikallisviranomaisilla on keskeinen tehtävä sen varmistamisessa, että lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua turvalliseen, yhdenvertaiseen ja iloa tuottavaan urheiluun. Julkisten liikuntatilojen, paikallisen rahoituksen, yhteisöpalvelujen ja urheilujärjestöyhteistyön kautta kunnat voivat vaikuttaa sekä harrastusmahdollisuuksiin että lasten urheilukokemusten laatuun.

JOY in SPORTS -hanke tunnistaa kunnat tärkeiksi kumppaneiksi, kun osallistavia valmennuskäytäntöjä ja myönteisiä urheilukokemuksia viedään osaksi pysyviä paikallisia toimintaperiaatteita. Tämä vastaa hankkeen tavoitetta vahvistaa urheilujärjestöjen, seurojen, urheilijoiden, lasten, vanhempien ja muiden sidosryhmien yhteistyötä sekä sisällyttää osallisuutta edistäviä käytäntöjä kuntien toimintaperiaatteisiin.

Osallisuuden sisällyttäminen kuntien liikuntapolitiikkaan

Kunnat voivat edistää osallistavaa lasten ja nuorten urheilua sisällyttämällä syrjimättömyyden, saavutettavuuden, lasten hyvinvoinnin ja myönteisen osallistumisen periaatteet liikuntastrategioihin, avustuskriteereihin ja paikallisten urheilujärjestöjen kanssa tehtäviin yhteistyösopimuksiin.

Kuntien tukijärjestelmissä voidaan osallistujamäärien ja kilpailumenestyksen lisäksi huomioida toimintaympäristön laatu: kokevatko lapset olonsa turvalliseksi, arvostetuksi ja osalliseksi sekä haluavatko he jatkaa harrastusta.

Käytännön toimenpiteitä voivat olla:

- Osallisuutta ja lasten hyvinvointia koskevien oikeasuhtaisten kriteerien lisääminen kunnan liikunta-avustuksiin ja kumppanuussopimuksiin.
- Julkista tukea saavien urheiluseurojen kannustaminen ottamaan käyttöön kiusaamisen ja syrjinnän vastaiset sekä turvallisuutta edistävät toimintaperiaatteet.
- Kohtuuhintaisten harrastusmahdollisuuksien tukeminen lapsille ja perheille, jotka kohtaavat taloudellisia tai sosiaalisia esteitä.
- Julkisten liikuntatilojen esteettömyyden ja yhdenvertaisen käytön parantaminen.
- Osallistavan valmentajakoulutuksen ja JOY-oppimateriaalien käytön edistäminen.
- Rakenteellisten mahdollisuuksien luominen lasten ja nuorten mielipiteiden ilmaisulle ja heidän urheilukokemuksiaan koskevaan päätöksentekoon osallistumiselle.
- Kuntien, urheiluseurojen, koulujen, perheiden ja yhteisöjärjestöjen yhteistyön vahvistaminen.

> Toimenpiteet on sovitettava kunkin kunnan hallinnollisiin vastuisiin, lainsäädäntöön ja käytettävissä oleviin voimavaroihin.

Kuntien rahoitus osallisuuden edistämisen välineenä

Kuntien rahoitus ja julkisesti tuettujen liikuntatilojen käyttömahdollisuudet tarjoavat konkreettisia keinoja edistää osallisuutta paikallisissa urheilujärjestöissä.

Kunnat voivat harkita julkisen tuen tiettyjen osien kytkemistä kohtuullisiin odotuksiin esteettömyydestä, yhdenvertaisista mahdollisuuksista, myönteisestä valmennusympäristöstä sekä syrjinnän ja kiusaamisen ehkäisystä.

Järjestelyjen on oltava oikeassa suhteessa organisaation kokoon ja voimavaroihin. Pienet ja vapaaehtoisvoimin toimivat seurat voivat tarvita ohjausta, koulutusta tai lisätukea osallisuuteen liittyvien vaatimusten toteuttamiseen.

Tavoitteena tulee olla kehityksen kannustaminen ja organisaatioiden toimintakyvyn vahvistaminen, ei hallinnollisten esteiden luominen, jotka voisivat heikentää pienten seurojen tai erityistä tukea tarvitsevia lapsia palvelevien organisaatioiden asemaa.

Lainsäädännön salliessa kunnat voisivat huomioida osallisuuden toteuttamisesta aiheutuvia todennettuja lisäkustannuksia, kuten soveltavia välineitä, avustavaa henkilöstöä tai kuljetuksia, kohdennetuilla avustuksilla tai palvelujärjestelyillä. Kannustimien tulee vastata todellisia tuen tarpeita, ja niiden rinnalla tarvitaan selkeää ohjeistusta sekä oikeasuhtaista raportointia erityisesti pienille vapaaehtoisseuroille.

Maakohtainen esimerkki: Puola – osallisuuden edistäminen kuntien liikuntarahoituksella

Puola havainnollistaa, miten kunnat voivat käyttää nykyisiä liikuntarahoituksen ja yhteistyön järjestelyjä osallistavamman lasten ja nuorten urheilun tukemiseen.

Puolan urheilulain (2010) sekä yleishyödyllistä toimintaa ja vapaaehtoistyötä koskevan lain (2003) nojalla kunnat voivat tukea urheiluseuroja ja kansalaisjärjestöjä avustuksilla, julkisten liikuntatilojen käyttömahdollisuuksilla ja paikallisilla kumppanuuksilla.

Tämän pohjalta kunnat voisivat sisällyttää JOY:n osallisuusperiaatteita asteittain nykyisiin liikuntarahoituksen menettelyihin.

Esimerkki nykyisestä kunnallisesta käytännöstä – Gdynia, Puola

Gdynia tarjoaa dokumentoidun esimerkin järjestetyn lasten ja nuorten urheilun kunnallisesta tuesta. Heinäkuussa 2026 Gdyńskie Centrum Sportu julkaisi avoimen avustushaun tyttöjen ja nuorten naisten koripalloharjoittelun tukemiseksi. Kunta toimi hankintaviranomaisena ja kunnallinen liikuntakeskus hallinnoi avustusmenettelyä.

Esimerkki osoittaa, miten olemassa olevaa kunnallista avustusjärjestelmää voidaan käyttää lasten ja nuorten urheilutoiminnan tukemiseen. Tällaiset järjestelmät voisivat toimia hallinnollisena lähtökohtana JOY-periaatteiden sisällyttämiselle, mukaan lukien saavutettavuus, turvallisuuden varmistaminen, osallistava valmennus ja nuorten merkityksellinen osallistuminen.

Julkaistua avustusilmoitusta ei kuitenkaan tule pitää näyttönä siitä, että Gdynia olisi jo virallisesti hyväksynyt JOY:n osallisuuskriteerit. Niiden käyttöönotto edellyttäisi nimenomaista kunnallista päätöstä ja asianmukaista dokumentointia.

Lähde: Gdyńskie Centrum Sportu (2026), julkinen avustushaku nuorten koripalloharjoittelun tukemiseksi.

Puolan kunnallisen rahoitusjärjestelmän puitteissa JOY:n yleinen toimeenpanopolku voidaan muuttaa seuraaviksi viideksi käytännön vaiheeksi:

Ehdotettua toimintatapaa voitaisiin kokeilla nykyisissä kunnallisissa liikunta-avustusohjelmissa ilman erillisen rahoitusjärjestelmän perustamista

1. Tarkista nykyiset rahoituskriteerit: Selvitä, huomioidaanko kuntien nykyisissä avustuskriteereissä saavutettavuus ja esteettömyys, lasten turvallisuus, yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä lasten liikunta- ja urheilukokemusten laatu.

2. Ota käyttöön oikeasuhtaiset osallisuuden arviointikriteerit: Sisällytä avustuskriteereihin liikuntaharrastuksen kohtuuhintaisuus, vammaisten lasten osallisuus, lasten turvallisuuden varmistaminen, osallistava valmennus sekä lasten ja nuorten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa.

3. Tue toimeenpanoa: Tarjoa urheiluseuroille käytännön työkaluja, koulutusta ja ohjeistusta, mukaan lukien JOY Valmentajan käsikirja-materiaalin soveltuvat sisällöt. Huomioi mahdollisuuksien ja lainsäädännön sallimissa rajoissa osallisuuden edistämisestä aiheutuvat lisäkustannukset kohdennetulla taloudellisella tuella.

4. Seuraa merkityksellisiä tuloksia: Arvioi saavutettavuutta ja esteettömyyttä, harrastamisen jatkuvuutta, lasten yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä nuorilta osallistujilta saatua palautetta sen sijaan, että arviointi perustuisi pelkästään osallistujamääriin tai kilpailullisiin saavutuksiin.

5. Arvioi ja kehitä toimintaa: Hyödynnä urheiluseuroilta, lapsilta ja perheiltä kerättyä tietoa ja palautetta kuntien avustuskriteerien ja tukitoimien kehittämisessä.

JOY-hankkeessa sovellettava oppi: Kunnat voivat edistää osallisuutta yhdistämällä oikeasuhtaiset avustuskriteerit, urheiluseuroille tarjottavan käytännön tuen sekä lasten liikunta- ja urheilukokemusten merkityksellisen seurannan. Puolalainen toimintamalli havainnollistaa yhtä mahdollista tapaa toteuttaa tätä käytännössä. Se ei kuitenkaan yksinään osoita, että JOY-hankkeeseen liittyviä avustuskriteerejä olisi jo virallisesti otettu käyttöön.

Kansallisten ja kunnallisten toimintaympäristöjen erot

Viidessä JOY-kumppanimaassa – Suomessa, Puolassa, Portugalissa, Turkissa ja Virossa – paikallinen urheilu organisoidaan, rahoitetaan ja hallinnoidaan eri tavoin.

Liikuntatiloja, avustuksia, nuorisotoimintaa ja urheilujärjestöyhteistyötä koskevat vastuut vaihtelevat maiden ja kuntien välillä. Myös saatavilla olevien taloustietojen luokittelu, raportointiajanjaksot ja kattavuus poikkeavat toisistaan.

Koska erot estävät riittävän luotettavan ja yhdenmukaisen vertailun, tässä white paperissa ei esitetä kuntien liikuntamenoja vertailevia lukuja.

Sen sijaan tarkastelu keskittyy yhteisiin toimintapoliittisiin periaatteisiin ja käytännön toimenpiteisiin, joita voidaan soveltaa erilaisiin paikallisiin olosuhteisiin.

Maakohtaiset esimerkit voivat havainnollistaa periaatteiden toteutumista erilaisissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa järjestelmissä, mutta paikallista rahoitusjärjestelyä ei tule esittää kansallisena käytäntönä. Ennen toimenpiteen soveltamista toisessa kunnassa on tarkistettava toimivalta, avustuskelpoisuus sekä hankintoja ja vastuuvelvollisuutta koskevat vaatimukset. Luvun 8 kansalliset toimeenpanopolut tarjoavat tähän tarvittavaa kontekstia.

Suoraan vertailukelpoisten menotietojen puuttuminen ei estä kuntia tunnistamasta mahdollisuuksia vahvistaa osallisuutta nykyisten toimintaperiaatteidensa, rahoitusmekanismiensa ja yhteistyöjärjestelyjensä avulla.

Kunnan tuesta käytännön osallisuuteen

JOY-lähestymistapa kannustaa kuntia tarkastelemaan paitsi järjestettyyn urheiluun osallistuvien lasten määrää myös sitä, onko osallistuminen merkityksellistä, osallistavaa ja kestävää.

Kunnat voivat esimerkiksi yhdessä urheilujärjestöjen kanssa tunnistaa esteitä, jotka vaikeuttavat lasten harrastuksen aloittamista tai jatkamista. Tällaisia ovat osallistumiskustannukset, esteelliset tilat, syrjintä, kiusaaminen, vammaisten lasten rajalliset mahdollisuudet sekä heikommassa asemassa olevien lasten riittämätön tuki.

Kunnat voivat vastata näihin haasteisiin kohdennetulla tuella, kumppanuuksilla, esteettömillä tiloilla, osallistavilla ohjelmavaatimuksilla sekä kehittämällä valmentajien ja seuratoimijoiden osaamista.

JOY Valmentajan käsikirja tarjoaa käytännön toimintatapoja erityisesti osallistavaan valmennukseen, myönteiseen palautteeseen, resilienssiin, luovuuteen, vertaistukeen ja lasten yhteenkuuluvuuden tunteeseen.

Seuranta ja jatkuva parantaminen

Kunnat voivat kannustaa urheilujärjestöjä seuraamaan osallisuutta ja osallistumista hallittavalla mittarijoukolla.

Mittareita voivat olla:

- Lasten ja nuorten osallistuminen ja harrastuksessa jatkaminen.
- Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus ja kohtuuhintaisuus.
- Lasten yhteenkuuluvuuden, turvallisuuden ja ilon kokemukset.
- Kiusaamisen, syrjinnän tai ulossulkemisen kokemukset.
- Lasten mahdollisuudet ilmaista näkemyksiään.
- Valmentajien osallistuminen osallisuuteen liittyvään koulutukseen.
- Tukea saavien urheilujärjestöjen käyttöön ottamat osallisuutta edistävät toimintaperiaatteet ja käytännöt.

Seurannan tarkoituksena on tunnistaa esteitä, ohjata parannuksia ja tukea organisaatioita, ei vain asettaa seuroja paremmuusjärjestykseen tai määrätä seuraamuksia.

> Turvallisuuden varmistamista koskevien vaatimusten tulee perustua sovellettavaan lainsäädäntöön, ja niiden toteutumista tulee arvioida uskottavan käytännön toiminnan, ei pelkkien kirjallisten toimintaperiaatteiden perusteella. Myös osallistumis- ja harrastuksessa jatkamista koskevia lukuja on tulkittava huolellisesti: siirtyminen seurasta tai harrastuksesta toiseen ei välttämättä tarkoita urheilun lopettamista. Nuorten palaute sekä yksityisyyttä kunnioittava ja oikeasuhtainen tiedonkeruu auttavat tulkitsemaan lukuja.

Kuntien on myös tunnistettava, että raportoinnin muutokset voivat kertoa lisääntyneestä tietoisuudesta ja luottamuksesta. Esimerkiksi ilmoitettujen huolenaiheiden kasvu ei välttämättä tarkoita tilanteen heikkenemistä, jos lapset uskaltavat aiempaa paremmin kertoa ongelmista.

Suositeltu kunnallinen toimeenpanopolku

Kunnille käytännöllinen etenemistapa on seuraava:

1. Nykyisten toimintaperiaatteiden tarkastelu: Selvitetään, miten osallisuus, saavutettavuus ja lasten hyvinvointi huomioidaan nykyisissä kunnallisissa liikuntastrategioissa, avustuskriteereissä ja liikuntatilojen käyttöjärjestelyissä.

2. Paikallisten sidosryhmien osallistaminen: Kuullaan urheiluseuroja, valmentajia, kouluja, perheitä ja lapsia harrastamiseen osallistumisen esteiden ja kehittämismahdollisuuksien tunnistamiseksi.

3. Oikeasuhtaisten osallisuutta edistävien vaatimusten käyttöönotto: Sisällytetään käytännönläheisiä osallisuuden edistämisen periaatteita soveltuviin avustuskriteereihin, kumppanuussopimuksiin ja paikallisiin ohjeistuksiin.

4. Toimeenpanon tukeminen: Kannustetaan hyödyntämään JOY-hankkeen oppimateriaaleja, valmentajakoulutusta sekä paikallisten organisaatioiden välistä yhteistyötä.

5. Seuranta ja kehittäminen: Seurataan harrastamiseen osallistumista ja lasten kokemuksia, tunnistetaan uusia osallistumisen esteitä sekä kehitetään tukitoimia havaintojen perusteella.

Tämä mahdollistaa osallistavan lasten ja nuorten urheilun asteittaisen vahvistamisen paikallisten resurssien, hallintomallien ja organisaatioiden voimavarojen erot huomioiden.

Toimintapoliittinen johtopäätös

Kuntia ei tule nähdä vain liikuntainfrastruktuurin ja taloudellisen tuen tarjoajina, vaan myös osallistavien ja lapsilähtöisten urheiluympäristöjen edistämisen kumppaneina.

Sisällyttämällä osallisuuden, hyvinvoinnin, saavutettavuuden ja lasten osallistumisen nykyisiin kunnallisiin toimintaperiaatteisiin ja yhteistyöjärjestelyihin paikallisviranomaiset voivat auttaa muuttamaan JOY-hankkeen periaatteet pysyviksi organisaatiokäytännöiksi.

Tämä tukee suoraan Erasmus+ JOY in SPORTS -hankkeen tavoitetta vahvistaa urheilujärjestöjen ja kuntien yhteistyötä sekä edistää osallisuutta vahvistavien käytäntöjen sisällyttämistä paikallisiin toimintaperiaatteisiin.

> Tämän white paperin liitteessä 1 esitetään käytännöllinen JOY:n toimintapoliittinen tarkistuslista, jota kunnat voivat käyttää lähtökohtana.

7.4 Lajiliitot

Lajiliitot ovat keskeisessä asemassa julkisen toimintapolitiikan ja seurojen arjen välissä.

Ne määrittävät kilpailutoiminnan, valmentajakoulutuksen ja seurakehittämisen käytäntöjä sekä monissa tapauksissa lisensointi- ja akkreditointiperiaatteita. Niillä on myös mahdollisuus levittää hyviä käytäntöjä laajalle seurakentälle.

Lajiliitot voivat sisällyttää JOY-periaatteet nykyisiin järjestelmiin erillisen osallisuusohjelman luomisen sijaan.

Osallisuus ja lasten hyvinvointi voidaan esimerkiksi ottaa osaksi seurojen laatukriteerejä. Valmentajakoulutuksessa voidaan käsitellä vuorovaikutussuhteita, palautetta ja yhteenkuuluvuutta. Liittojen ohjeistus voi edistää erilaisia harrastuspolkuja, jotta lasten ei tarvitse lopettaa lajia vain siksi, etteivät he halua tavoitella huippu-urheilua.

Lajiliitot voivat myös kannustaa seuroja hyödyntämään osallistumis- ja lopettamistietoja.

Tavoitteena ei ole asettaa seuroja järjestykseen sen perusteella, kuinka moni lapsi jatkaa harrastusta loputtomiin. Lajin lopettaminen voi olla perusteltu henkilökohtainen valinta. Seuranta on tärkeää silloin, kun toistuvat ilmiöt osoittavat tiettyjen ryhmien kohtaavan järjestelmällisesti esteitä, ulossulkemista tai kielteisiä kokemuksia.

> Lajiliittojen tulee siksi auttaa seuroja erottamaan tavanomaiset urheiluharrastuksen siirtymävaiheet sellaisesta ehkäistävissä olevasta lopettamisesta, joka liittyy osallistumisympäristön ongelmiin.

7.5 Urheiluseurat

> Urheiluseurassa toimintapolitiikka muuttuu eletyksi kokemukseksi.

Lapsille ja perheille osallisuus ei ensisijaisesti näyttäydy strategia-asiakirjassa. Se koetaan ensimmäisissä harjoituksissa, pukuhuoneessa, valmentajan kanssa viestittäessä, joukkuevalinnoissa, joukkuetovereiden vuorovaikutuksessa ja aikuisten reaktioissa silloin, kun jokin menee pieleen.

JOY suosittelee siksi, että seurat käsittelevät osallisuutta osana jokapäiväistä seurakehittämistä.

Seura voi aloittaa suhteellisen yksinkertaisista kysymyksistä:

Ketkä liittyvät seuraamme?
Ketkä eivät liity?
Ketkä lopettavat ja miksi?
Miten uudet lapset otetaan vastaan?
Mitä tapahtuu, kun kiusaamista ilmenee?
Tietävätkö lapset, kenelle he voivat puhua?
Miten valmentajat antavat palautetta?
Voivatko lapset osallistua erilaisilla sitoutumisen ja taitotason tasoilla?
Millaisia taloudellisia tai käytännön esteitä perheet kohtaavat?
Saavatko valmentajat itse riittävästi tukea?

Valmentajan käsikirja tarjoaa seuroille käytännön materiaalia näiden kysymysten käsittelyyn.

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tulee tehdä näkyväksi seuratasolla. Vanhemmille voidaan asettaa selkeät yhteiset odotukset kannustavasta toiminnasta kentän laidalla, terveestä kilpailusta, käytännön esteiden tunnistamisesta ja varhaisista merkeistä, jotka kertovat lapsen etääntymisestä harrastuksesta.

Esimerkiksi materiaalin harrastamisen lopettamisen ehkäisyä käsittelevä osio suosittelee myönteisiä valmennussuhteita, vertaisten osallistumista, vanhempien tukea, ehkäiseviä toimintaperiaatteita sekä turvallista ja sujuvaa pääsyä liikuntatiloihin.

VIP-mallin avulla seurat voivat vahvistaa vertaistukea tavoitteellisesti. VIP-nuoret voivat ottaa uudet osallistujat vastaan, kannustaa joukkuetovereita, helpottaa viestintää ja vahvistaa sosiaalista toimintaympäristöä.

Seurat voivat myös hyödyntää JOY Card -korttia, JOY-aakkosia, taidelähtöisiä menetelmiä ja reflektoivan valmennuksen työkaluja matalan kynnyksen keinoina tehdä osallisuutta näkyväksi.

7.6 Valmentajakoulutusta järjestävät organisaatiot

Valmentajakoulutus on yksi JOY-hankkeen parhaiten laajennettavista mahdollisuuksista.

Valmentaja vaikuttaa ajan mittaan kymmeniin tai jopa satoihin nuoriin urheilijoihin. Yhden valmentajan vuorovaikutus- ja pedagogisen osaamisen vahvistaminen voi siksi vaikuttaa huomattavasti yhtä yksittäistä toimenpidettä laajemmin.

JOY:n mukaan valmentajakoulutuksen tulee sisältää neljä toisiinsa liittyvää ulottuvuutta.

Tekninen osaaminen on edelleen olennaista: valmentajat tarvitsevat lajikohtaista asiantuntemusta.	Pedagoginen osaaminen auttaa suunnittelemaan eri kehitysvaiheissa oleville lapsille sopivia oppimisympäristöjä.
Vuorovaikutusosaaminen auttaa viestimään, antamaan palautetta, rakentamaan luottamusta ja huomioimaan yksilölliset erot asianmukaisesti.	Reflektiivinen osaaminen auttaa valmentajia oppimaan jatkuvasti omasta toiminnastaan.

JOY:n e-portfolio on erityisen merkityksellinen neljännen ulottuvuuden kannalta. Se kannustaa valmentajia tunnistamaan esimerkiksi tilanteita, joissa urheilijat osallistuvat aktiivisesti tai vetäytyvät, miten erilainen palaute otetaan vastaan sekä mitkä toimintatavat vahvistavat tai heikentävät luottamusta.

Täydennyskoulutuksen tulee täydentää perustutkintoja ja alkuvaiheen pätevyyksiä. Osallisuutta ei pidä käsitellä vain yhtenä valmennusuran alussa suoritettavana opintojaksona.

Valmentajien kehittämisjärjestelmissä tulee huomioida myös työkuorma ja emotionaalinen vastuu. Mentorointi, yhteinen reflektointi ja selkeät jatko-ohjauskäytännöt auttavat valmentajia ylläpitämään osallistavia toimintatapoja ilman, että he jäävät yksin organisaation tai ammattilaisten tukea vaativien ongelmien kanssa.

7.7 Ehdotetut mittarit ja seurantaviitekehys

JOY suosittelee pientä ja oikeasuhtaista seurantakokonaisuutta, jonka tavoitteena on oppiminen ja toiminnan parantaminen.

Tarkoituksena ei ole mitata lasten tunteita jatkuvasti tai luoda tarpeetonta hallinnollista työtä. Organisaatiot tarvitsevat kuitenkin riittävästi tietoa tunnistaakseen muutoin näkymättömiä ilmiöitä.

Yksinkertainen viitekehys voi yhdistää hallinnolliset tiedot ja lyhyet kokemuksia kartoittavat mittarit.
Kuusi keskeistä osa-aluetta ovat erityisen hyödyllisiä:

Saavutettavuus Voivatko esteitä kohtaavat lapset tosiasiallisesti osallistua?	**Yhteenkuuluvuus** Kokevatko nuoret tulevansa hyväksytyiksi ja kuuluvansa joukkueeseen?	**Turvallisuus ja kunnioitus** Kokevatko nuoret olonsa turvalliseksi ja kunnioitetuksi ja voivatko he tehdä virheitä ilman nöyryytystä?
Ääni Kokevatko nuoret tulevansa kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa?	**Ilo** Nauttivatko nuoret osallistumisesta ja odottavatko he innolla jatkamista?	**Harrastuksessa jatkaminen** Harrastuksessa jatkaminen Ketkä jatkavat, ketkä lopettavat ja miksi?

Tietoja on tulkittava huolellisesti. Yksittäinen mittari kertoo harvoin yksin toiminnan laadusta.

Esimerkiksi pieni harrastuksen lopettaneiden osuus ei automaattisesti tarkoita seuran olevan osallistava. Kiusaamisilmoitusten lisääntyminen voi puolestaan aluksi kertoa siitä, että lapset uskaltavat aiempaa paremmin ilmoittaa ongelmista, eikä välttämättä kiusaamisen lisääntymisestä.

Mittareita tulee siksi tarkastella yhdessä ja käyttää keskustelun ja kehittämisen välineinä.

> Seurannan periaatteen tulee olla: Mittaa → Kuuntele → Ymmärrä → Kehitä → Tue. Sen ei tule olla: Mittaa → Aseta paremmuusjärjestykseen → Rankaise. Ero on erityisen tärkeä seuroissa, joissa toimii suurimpia osallistumisen esteitä kohtaavia nuoria.

Yksityiskohtaisempi mittaristo esitetään liitteessä 3.

7.8 JOY:n toimintapoliittisen vaikuttamisen etenemissuunnitelma 2026–2029

Vaihe	Aikataulu	Keskeinen toimenpide	Vastuutahot	Odotettu näyttö
1. Tulosten levittäminen	Hankkeen päättyessä	Julkaistaan white paper kuudella kielellä	EFSEI ja hankekonsortio	Julkaisut ja lataukset
2. Käyttöönotto	0–6 kuukautta	Hankitaan nimettyjä sitoumuksia	Kansalliset kumppanit	Nimetyt käyttöönottajat
3. Toteutus	6–18 kuukautta	Kokeillaan JOY-kriteerejä, seurakäytäntöjä, nuorten kuulemista tai rahoituskytkentöjä	Kunnat ja seurat	Toteutuksen dokumentaatio
4. Vakiinnuttaminen	6–24 kuukautta	Sisällytetään JOY täydennyskoulutukseen, pätevöitymiseen, seurastandardeihin tai kuntien kriteereihin	Lajiliitot, korkeakoulut ja kunnat	Koulutukset, standardit tai kriteerit
5. Tiedon hyödyntäminen	12–24 kuukautta	Arvioidaan JOY:n ydinmittareita seurojen ja nuorten kanssa	Seurat ja kunnat	Näyttö saavutettavuudesta, yhteenkuuluvuudesta ja harrastamisen jatkumisesta
6. Laajentaminen	18–36 kuukautta	Jaetaan käyttöönottokokemuksia kansallisissa ja eurooppalaisissa verkostoissa	Hankekonsortio ja eurooppalaiset kumppanit	Uudet käyttöönottajat tai maat
7. Arviointi	36 kuukautta	Arvioidaan käyttöönottoa ja päivitetään suositukset	JOY-hanke	Seurantaan perustuva toimintapoliittinen katsaus

Maakohtaisten yhteyshenkilöiden tulee päivittää käyttöönoton seurantarekisteri vähintään kuuden kuukauden välein. EFSEI:n tulee koota eteneminen suhteessa välitavoitteisiin ja hyödyntää lukujen 7.7 ja 7.9 sekä liitteen 4 mittareita ja tausta-aineistoa päällekkäisten näyttötaulukoiden välttämiseksi. Arvioinnissa tulee kirjata esteet, toteutumatta jääneet päätökset ja tavoitteisiin tehdyt muutokset. 36

kuukauden arvioinnissa on kuvattava avoimesti sekä onnistumiset että tilanteet, joissa käyttöönottoa ei ole tapahtunut.

Arviointi ja vastuuvelvollisuus

Liite 4 kuvaa viestintää ja sidosryhmäyhteistyötä, kuten tapahtumia, julkaisuja ja yhteydenpitoa instituutioihin. Nämä tiedot osoittavat tavoittavuutta ja vuoropuhelua, mutta eivät yksin todenna toimintapolitiikan käyttöönottoa. Todennetussa käyttöönottokirjauksessa tulee ilmoittaa hyväksyvä organisaatio, päivämäärä, täsmällinen toimintapoliittinen tai toiminnallinen väline, JOY:hin liittyvän muutoksen luonne, lähdeasiakirja tai virallinen vahvistus sekä vastuullinen todentaja. Kokouspöytäkirjat tai kirjeet voivat osoittaa sitoutumisen; allekirjoitetut päätökset tai hyväksytyt asiakirjat osoittavat virallisen käyttöönoton. Käytännön toteutuksen muutokset edellyttävät erillistä näyttöä.

Käyttöönoton todentaminen ja näyttökriteerit

Kuuden kuukauden kuluessa hankkeen päättymisestä: nimetään ja kirjataan viisi maakohtaista yhteyshenkilöä; tunnistetaan kustakin osallistujamaasta vähintään yksi olennainen päätöksentekoelin ja ensisijainen toimintapoliittinen väline; tavoitellaan yhtä dokumentoitua käyttöönotto- tai kokeilusitoumusta maata kohti. 18 kuukaudessa: tavoitellaan vähintään yhtä dokumentoitua pilottia tai toimeenpanoesimerkkiä maata kohti sekä soveltuvin osin lähtötasotietoa ja nuorten palautetta. 24 kuukaudessa: tavoitellaan vähintään yhtä virallista ehdotusta JOY-periaatteiden sisällyttämisestä kunnalliseen, lajiliiton tai valmentajakoulutuksen toimintavälineeseen kussakin maassa. 36 kuukaudessa: julkaistaan koottu käyttöönoton arviointi, jossa erotetaan ehdotukset, sitoumukset, pilotit, hyväksytyt välineet ja riippumattomasti todennetut käytännön muutokset. Nämä ovat ehdotettuja seurantatavoitteita, eikä niiden saavuttamista väitetä tapahtuneeksi.

Mitattavat välitavoitteet ja raportointi

Ensisijaiset tavoiteltavat päätökset ovat: (1) kunnalliset avustus- tai palvelukriteerit, joissa huomioidaan kohtuuhintaisuus, saavutettavuus, turvallisuus ja nuorten merkityksellinen osallistuminen; (2) lajiliittojen seurojen laatua tai turvallisuutta koskevat standardit, joissa huomioidaan osallisuus ja nuorten ääni; (3) valmentajakoulutuksen tai täydennyskoulutuksen opetussuunnitelmat, joissa yhdistyvät JOY:n vuorovaikutukselliset, pedagogiset ja reflektoivat valmiudet; sekä (4) seuratason palaute-, kiusaamisen ehkäisy-, vertaistuki- ja harrastamisen lopettamisen ehkäisykäytännöt. Nämä ovat ehdotettuja toimintapoliittisia tavoitteita, eivät jo toteutuneita muutoksia. Jokaisen kansallisen kumppanin tulee selvittää päätöksentekijä, nykyinen väline, päätöksenteon ajankohta ja oikeudellinen toteutettavuus ennen hyväksymisen tavoittelua.

Konkreettiset toimintapoliittisen vaikuttamisen tavoitteet

Kunkin kansallisen kumppanin tulee nimetä yksi toimintapoliittisen yhteistyön yhteyshenkilö ja varahenkilö sekä kirjata heidän yhteystietonsa konsortion seurantasuunnitelmaan. Turun AMK ja TuTo voivat koordinoida jatkotoimia suomalaisten urheilu- ja koulutusverkostojensa kautta; Cister Sport de Alcobaça voi koordinoida Portugalin kumppanin jatkotoimia. Puolan, Turkin ja Viron maakohtaiset vastuuhenkilöt sekä kunnallisen, lajiliitto- tai koulutusjärjestelmätason päätöksentekijät on vahvistettava kyseisten kumppanien kanssa ennen kuin vastuut esitetään virallisesti jaettuina.

7.9 JOY:n tähänastinen toimintapoliittinen yhteistyö ja käyttöönotto

Lopullisessa white paperissa tulee raportoida vahvistettu toimintapoliittinen yhteistyö ja käyttöönotto suhteessa hankkeen suunniteltuihin viestintä- ja vaikuttamistavoitteisiin.
JOY-kumppanit ovat toteuttaneet viestintää, sidosryhmäyhteistyötä ja toimintapoliittista vaikuttamista osallistujamaissa. Toimintaan kuuluu yhteistyötä kuntien, urheilujärjestöjen, korkeakoulujen, lajiliittojen sekä muiden kansallisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa.

Vahvistetut toimet ja niitä koskeva näyttö esitetään liitteessä 4 – JOY:n toimintapoliittisen yhteistyön, viestinnän ja käyttöönoton näyttö. Liitteessä erotetaan viestintä, sidosryhmäyhteistyö, hyväksyminen tai kokeilu, toimeenpano, vakiinnuttaminen ja toimintapoliittinen muutos, jotta pelkkää näkyvyyttä tai osallistumista ei pidetä osoituksena toimintapolitiikan käyttöönotosta.

08
Kansalliset toimintapoliittiset etenemispolut ja sovellettavuus

JOY kehitettiin kansainvälisenä hankkeena, johon osallistuivat Suomi, Puola, Portugali, Turkki ja Viro. Hanke tarjoaa siksi mahdollisuuden tarkastella paitsi yhteisen viitekehyksen kehittämistä myös sitä, miten viitekehystä voidaan soveltaa erilaisiin urheilukulttuureihin ja organisaatioympäristöihin.

> Työpakettien WP2–WP4 keskeinen opetus on, että sovellettavuus perustuu mukauttamiseen eikä täsmälliseen kopiointiin.

WP4-työpaketti mahdollistaa nimenomaisesti kulttuuristen ja toimintaympäristöön liittyvien erojen huomioimisen samalla, kun JOY:n keskeinen filosofia säilyy.

Seuraavia maakohtaisia havaintoja ei pidä tulkita kattaviksi arvioiksi kansallisista urheilujärjestelmistä. Ne kuvaavat JOY-hankkeen kokemuksista nousseita kehityssuuntia. Kunkin maan vastuullisten kumppaneiden tulee tarkistaa ja täydentää yksityiskohtaiset kansalliset lainsäädäntö- ja toimintapoliittiset viitteet ennen lopullista julkaisua.

8.1 Suomi

Suomen JOY-kokemukset tarjoavat erityisen hyödyllisen esimerkin siitä, miten vertaisjohtajuus, reflektoiva valmennus ja kuntien sekä urheilutoimijoiden yhteistyö voivat täydentää toisiaan.

Suomen piloteissa Educational Pack 1.0 -materiaalia sovellettiin tavanomaisissa lasten ja nuorten urheiluympäristöissä. Hankeraportoinnin mukaan osallistuminen jatkui erittäin aktiivisena ja yhteenkuuluvuuden tunne vahvistui. Havaintoja tukevat ennen–jälkeen-aineisto sekä valmentajien reflektiot.

Suomi osallistui vahvasti myös VIP-lähestymistavan kehittämiseen. TuTon Captain School -toiminta ja forumteatterin käyttö osoittivat, että nuorten johtajuus voi ulottua pidemmälle kuin perinteinen käsitys kapteenista ensisijaisesti suoritusten johtajana.

Nuoret urheilijat voivat sen sijaan oppia edistämään osallisuutta, vuorovaikutusta ja ryhmään kuulumisen tunnetta.

Suomessa JOY osoittaa siten kolme mahdollista toimeenpanopolkua:

- vuorovaikutus- ja reflektiotaitojen sisällyttäminen valmentajakoulutukseen;
- suunnitelmallinen vertaisjohtajuus ja nuorten osallisuus urheiluseuroissa;
- sekä kuntien, seurojen, oppilaitosten ja valtakunnallisten urheilujärjestöjen yhteistyö.

Jo alkuperäisessä hankehakemuksessa ennakoitiin yhteistyötä Turun kaupungin liikuntapalveluiden ja Suomen Olympiakomitean kanssa sekä tunnistettiin valtakunnalliset ja kunnalliset rakenteet mahdollisiksi viestinnän ja käyttöönoton kanaviksi. Suomessa JOY-lähestymistapaa voidaan levittää tehokkaasti urheiluseurojen, lajiliittojen, oppilaitosten, kuntien ja valtakunnallisten urheilujärjestöjen yhteistyöllä. Suomen toimintaympäristö tarjoaa mahdollisuuksia yhdistää hankkeen tulokset olemassa oleviin valmentajakoulutuksen, seurakehittämisen ja lasten ja nuorten urheilun rakenteisiin.

Jalkapalloseurojen, lajiliittojen edustajien, valmentajien ja vapaaehtoisten osallistuminen esimerkiksi ÅIFK Spring Cupin ja Erkki Alaja -symposiumin kaltaisiin tapahtumiin osoittaa, että JOY:n periaatteita voidaan juurruttaa valmentajakoulutukseen, seurakehittämisohjelmiin ja urheilun arjen käytäntöihin. Myös yhteydet Suomen Olympiakomitean edustajiin ja lasten ja nuorten urheilun verkostoihin tarjoavat mahdollisuuksia edistää JOY-lähestymistavan tunnettuutta ja käyttöönottoa.

Olympiapäivän viestintätoimet osoittivat lisäksi, että yleisölle avoimet urheilutapahtumat ovat hyödyllisiä foorumeita lisätä osallistujien, perheiden ja paikallisten sidosryhmien tietoisuutta liikunnan iloon ja osallisuuteen perustuvista urheiluympäristöistä.

Suomessa käytännöllinen etenemispolku olisi sisällyttää JOY Valmentajan käsikirjan materiaali ja white paperin suositukset valmentajakoulutukseen, urheiluseurojen kehittämistoimintaan, lasten ja nuorten urheiluhankkeisiin sekä korkeakoulujen opetussuunnitelmiin. Turun AMK:n, TuTon ja niiden valtakunnallisten verkostojen kautta hankkeen tulokset voivat tavoittaa valmentajia, vapaaehtoisia, urheilujohtajia ja päätöksentekijöitä myös hankerahoituksen päättymisen jälkeen.

8.2 Puola

Puolan JOY-kokemukset korostavat liikunnan ilon ja osallisuuden vaalimista ympäristöissä, joissa järjestäytynyt urheilu saattaa muutoin painottua voimakkaasti suorituksiin.

WP3-työpaketin loppuraportin mukaan Puolan piloteissa osallistuminen jatkui aktiivisena eri urheilulajeissa, ja laadullinen aineisto viittaa valmennuskäytäntöjen muuttuneen enemmän liikunnan iloa ja osallisuutta tukeviksi.

Puolan aiemmassa JOY-viestinnässä korostettiin samoin lähestymistapaa, jossa yhteisöllisyys, terveelliset elämäntavat ja liikunnan ilo asetettiin lasten paremmuusjärjestykseen asettamisen edelle.

Puolan kokemukset tukevat siten JOY:n hyödyntämistä sekä ruohonjuuritason seuratoiminnassa että valmentajakoulutuksessa.

Erityisen lupaava, jo alkuperäisessä hankehakemuksessa tunnistettu etenemispolku on JOY:hin liittyvän osaamisen sisällyttäminen valmentajien, liikunnanopettajien ja muiden alan ammattilaisten koulutukseen. Hankehakemuksessa ennakoitiin nimenomaisesti koulutusmateriaalien myöhempää käyttöä korkeakouluissa ja ammatillisessa täydennyskoulutuksessa.

> Puolassa toimeenpano voi siten yhdistää ruohonjuuritason toiminnan viralliseen valmentaja- ja liikunnanopettajakoulutukseen.

8.3 Portugali

Portugalin pilotit osoittivat, miten luovaa toimintaa voidaan sisällyttää seuraympäristöön siten, että urheilutoiminnan tunnistettava rakenne säilyy.

Hankeraportoinnissa Portugalin pilotteja kuvattiin energisiksi ja luovaa itseilmaisua vahvistaviksi. Portugalin, Turkin ja Viron ensimmäisistä piloteista raportoitiin myönteisiä kokemuksia osallistumisesta, joukkueen sisäisistä suhteista ja hyvinvoinnista.

Urheiluseurakumppani Cister Sport de Alcobaçan rooli on merkittävä, sillä se osoittaa, ettei JOY-menetelmien tarvitse rajoittua korkeakoulu- tai tutkimusympäristöihin. Niitä voidaan soveltaa tavalliseen seuratoimintaan.

Portugalin kokemukset viittaavat siten tarpeeseen painottaa seuraavia asioita:

- valmentajille helposti käyttöön otettavat luovat harjoitteet;
- seuratason osallisuutta tukevat käytännöt;

- paikallisten viranomaisten ja perheiden osallistaminen;

sekä sen varmistaminen, että innovatiiviset pedagogiset lähestymistavat ovat riittävän yksinkertaisia säännölliseen käyttöön eivätkä jää vain yksittäisten hanketapahtumien osaksi.

Portugalin kokemukset havainnollistavat myös sitä, kuinka tärkeää on antaa seuroille omistajuus menetelmien soveltamisessa. Valmentajat ottavat lähestymistavan todennäköisemmin käyttöön, kun he voivat sisällyttää sen nykyiseen valmennukseen sen sijaan, että pitäisivät sitä ulkopuolisena ohjelmana.

8.4 Turkki

Turkin pilotit tarjoavat vahvan esimerkin ystävyyden, ryhmätyön ja sosiaalisten suhteiden merkityksestä lasten urheilukokemuksissa.

Hankkeen yhteenvetojen mukaan osallistuneet nuoret urheilijat korostivat erityisesti ystävyyttä ja yhteistyötä sekä kokivat urheilun yhteyden luomisen ja kehittymisen ympäristönä.

Turkki johti myös WP3-työpakettia Yalova Ortopedikler Spor Kulübün kautta. Työpaketti vastasi noin 30 pilotin suunnittelusta ja toteuttamisesta eri urheilulajeissa sekä erilaisissa sukupuolten ja vammaisten ja vammattomien osallistujien kokoonpanoissa.

Tämä tekee saavutettavuudesta ja aidosta osallisuudesta erityisen merkityksellisiä Turkin kokemuksissa.

JOY:n tarkoituksena ei ole vain tuoda erilaisia tarpeita omaavia lapsia samaan fyysiseen tilaan. Aito osallisuus edellyttää huomiota vuorovaikutukseen, rooleihin, vertaissuhteisiin, itseluottamukseen ja siihen, onko jokaisella osallistujalla merkityksellinen mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua.

Turkin kokemukset tukevat siten seuraavien osa-alueiden kehittämistä:

- osallisuutta tukevat seurakäytännöt;
- vammaisuuden huomioiva valmennus;
- vertaistuki;
- ryhmähengen ja vuorovaikutuksen kehittämismenetelmät;

sekä lasten yhteenkuuluvuuden tunteen ja tunne-elämän kokemusten järjestelmällinen huomioiminen.

8.5 Viro

Viron JOY-piloteissa korostuivat erityisesti ystävyys ja joukkueeseen kuulumisen tunne.

Hankeraportoinnin mukaan taidelähtöiset pilottiharjoitteet vahvistivat osallistujien ystävyyssuhteita ja voimakasta yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Virolla on JOY-hankkeessa myös merkittävä viestintään ja toiminnan jatkuvuuteen liittyvä rooli Viron urheilukoulutuksen ja -tiedotuksen säätiön kautta, mukaan lukien WP5-työpaketin johtaminen.

Tämä tarjoaa etenemispolun käytännön kokemusten viemiseksi laajempaan valmentajakoulutukseen, urheilualan tiedonvälitykseen ja toimintapoliittiseen vuoropuheluun.

Viron kokemukset viittaavat siihen, että seuratason menetelmät kannattaa yhdistää olemassa oleviin urheilukoulutuksen ja tiedonvälityksen rakenteisiin. Erillisen JOY-järjestelmän luomisen sijaan periaatteita voidaan sisällyttää valmentajien osaamisen kehittämiseen, urheilujärjestöjen ohjeistuksiin ja paikalliseen toimintapoliittiseen keskusteluun.

Valmentajan käsikirjan monikielisyys on myös tärkeää. Materiaalien saatavuus viron- ja englanninkielisinä vähentää käytännön käyttöönoton esteitä ja tukee laajempaa hyödyntämistä myös hankkeeseen suoraan osallistuneiden organisaatioiden ulkopuolella. WP4-työpaketin nimenomaisena tavoitteena oli tuottaa lopullinen Educational Pack kaikilla kuudella hankekielellä.

8.6 Sovellettavuus muissa eurooppalaisissa toimintaympäristöissä

JOY-lähestymistapaa ei tule levittää edellyttämällä, että toinen maa tai kunta toistaa kaikki harjoitteet täsmälleen samanlaisina.

Sen sijaan soveltamisessa on säilytettävä keskeiset periaatteet ja mukautettava toteutustapoja.

Helpoimmin siirrettäviltä vaikuttavat seuraavat periaatteet:

- jokaista lasta tulee kohdella arvokkaana osallistujana;
- yhteenkuuluvuuden tunne on tietoisesti tavoiteltu tulos;
- valmentajat tarvitsevat teknisen osaamisen lisäksi vuorovaikutusosaamista;
- rakentavan palautteen tulee tukea oppimista ja toimijuutta;
- nuorilla tulee olla merkityksellisiä mahdollisuuksia vaikuttaa;
- vertaissuhteita voidaan hyödyntää myönteisellä tavalla;
- luovuus voi täydentää perinteistä urheilupedagogiikkaa;
- resilienssi kehittyy turvallisten ja kannustavien haasteiden kautta;
- saavutettavuudella ja kohtuuhintaisuudella on merkitystä;

- osallistumiskokemusta tulee seurata.

Kunta, lajiliitto tai seura, joka haluaa ottaa JOY:n käyttöön, voi aloittaa tunnistamalla omat osallisuuteen liittyvät haasteensa ja valitsemalla niihin sopivat JOY-työkalut.

> Tämä vastaa alkuperäistä yhteiskehittämisen periaatetta: ensin ymmärretään toimintaympäristö, sitten valitaan, kokeillaan, arvioidaan ja mukautetaan.

09 Toiminnan jatkuvuus ja toimintapoli ittinen käyttöönott o

Jatkuvuus tarkoittaa muutakin kuin sitä, että hankkeen asiakirjat pidetään verkossa rahoituksen päätyttyä.

White paperissa tulee siksi erottaa JOY:n tulosten levittäminen JOY:n vakiinnuttamisesta. Kun valmentaja lataa Educational Pack -materiaalin, kyse on tulosten levittämisestä; kun seura ottaa JOY-toimintatapoja käyttöön, kyse on toimeenpanosta; kun lajiliitto sisällyttää JOY-osaamisen valmentajien pätevöitymiseen, kyse on vakiinnuttamisesta; ja kun kunta muuttaa rahoituskriteereitään osallistavien seurojen tunnistamiseksi, kyse on toimintapoliittisesta muutoksesta.

JOY:n kohdalla jatkuvuus tarkoittaa, että WP2–WP4-työpaketeissa kokeillut ajatukset vaikuttavat edelleen valmennuskäytäntöihin, seurakehittämiseen, koulutukseen ja toimintapolitiikkaan.

Tämä edellyttää kolmea jatkuvuuden muotoa:

materiaalien jatkuvuus — materiaalien saatavuuden ylläpitäminen;

toimintatapojen jatkuvuus — JOY-periaatteiden käytön ja mukauttamisen jatkaminen;

institutionaalinen jatkuvuus — toimivien lähestymistapojen sisällyttäminen koulutukseen, standardeihin, rahoitukseen ja organisaatioiden vakiintuneisiin toimintatapoihin.

9.1 Valmentajan käsikirja ja avoimet materiaalit

Valmentajan käsikirja on keskeinen väline, jonka avulla hankkeen opit siirtyvät pysyvään käyttöön.

Materiaali on kehitetty arjen valmennuksen tueksi eikä jäykäksi, vaihe vaiheelta noudatettavaksi ohjelmaksi. Valmentajat voivat tutustua siihen omien tarpeidensa mukaan ja valita tilanteeseen sopivia JOY-harjoitteita tai reflektoinnin välineitä. Materiaalissa todetaan, että jo pienet muutokset toiminnan rakenteessa, palautteessa tai reflektoinnissa voivat vahvistaa itseluottamusta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja pitkäaikaista sitoutumista.

Materiaalin käytännön arvo perustuu teorian ja käyttökelpoisten työkalujen yhdistämiseen.

Lopullinen materiaali käsittelee taidelähtöisiä menetelmiä, positiivista psykologiaa, valmennussuhteita, motivaatiota ja palautetta, VIP-vertaistukea, resilienssiä, e-portfolioita, harrastuksen lopettamisen ehkäisyä sekä käytännön harjoitteita.

Hankkeen verkkosivuston on tarkoitus säilyä keskeisenä paikkana, josta valmentajat, seurat, johtajat ja muut sidosryhmät löytävät julkiset materiaalit ja tulokset. WP5-työpaketissa verkkosivusto määritellään nimenomaisesti välineeksi, jonka avulla toimijat voivat ottaa lähestymistavan käyttöön alkuperäisen hankekonsortion ulkopuolella.

Materiaalien avoin ja monikielinen saatavuus on jatkuvuuden kannalta tärkeää, sillä niiden käyttöönotto ei saa riippua alkuperäiseen kumppanuuteen osallistumisesta.

9.2 Sidosryhmäyhteistyö ja toimintapoliittinen vuoropuhelu

Toimintapoliittisia muutoksia ei todennäköisesti synny pelkästään julkaisemalla asiakirjoja.

Siksi white paper tulee nähdä toimintapoliittisen vuoropuhelun alkuna eikä viestinnän päätepisteenä.

Erasmus+ -hankehakemuksessa suunniteltiin levittämistapahtumia valmentajille, vapaaehtoisille, liikunnanopettajille, nuorisotyöntekijöille ja päätöksentekijöille sekä erillistä yhteistyötä kansallisen ja/tai eurooppalaisen päätöksenteon tasolla. Tavoitteiksi asetettiin viisi tulostenlevitystapahtumaa ja viisitoista toimintapoliittista tapahtumaa.

Sidosryhmävuoropuhelussa tulee keskittyä toimeenpanoa koskeviin kysymyksiin:

Mitkä osallisuuteen liittyvät ongelmat ovat paikallisesti kiireellisimpiä?
Mitkä JOY-suositukset toteutuvat jo osittain?
Mikä voisi estää toimeenpanon?
Millä organisaatiolla on valtuudet muuttaa asiaan liittyvää sääntöä tai toimintatapaa?
Millaista tukea seurat ja valmentajat tarvitsevat?
Mitä mittareita voidaan realistisesti kerätä?

Näin sidosryhmätapahtumat muuttuvat yksisuuntaisista hankeesittelyistä toimintapolitiikan yhteiskehittämiseksi. Tavoitteena on siirtyä tulosten levittämisestä käyttöönottoon, käyttöönotosta toteutukseen ja toteutuksesta vakiinnuttamiseen.

Myös paikallisia sidosryhmiä tulee kannustaa tunnistamaan tarvittavia mukautuksia. Kunnan viranhaltija, kansallinen lajiliitto, vammaisurheilujärjestö, valmentajakouluttaja ja vanhempainjärjestö voivat kukin tunnistaa erilaisia esteitä.

Heidän näkökulmansa täydentävät toisiaan.

9.3 Eurooppalaiset verkostot ja tulosten levittäminen

JOY:n kansainvälinen luonne luo mahdollisuuksia toiminnan jatkumiseen Euroopan tasolla.

Alkuperäisessä jatkuvuussuunnitelmassa ennakoitiin yhteistyötä olympiakomiteoiden, Euroopan urheiluviikon, muiden Erasmus+ Sport -hankkeiden ja laajempien eurooppalaisten osallisuusaloitteiden kanssa. Suunnitelmassa mainittiin myös yhteiset toimintapoliittiset tiivistelmät, tulostenlevitystapahtumat ja muut yhteistyöhön perustuvat viestintätavat.

Tätä verkostoihin perustuvaa toimintatapaa tulee jatkaa.

JOY:n merkittävin eurooppalainen panos ei välttämättä ole uuden pysyvän organisaation perustaminen. Tärkeämpää on tarjota mukautettava viitekehys ja käytännön työkaluja, joita olemassa olevat verkostot voivat hyödyntää.

Mahdollisia kohderyhmiä tulosten levittämiselle ovat:

Eurooppalaiset ja kansalliset lajiliitot;
olympia- ja paralympiajärjestöt;
kuntaverkostot;
valmentajakoulutusta järjestävät organisaatiot;
korkeakoulut;
nuorisojärjestöt;
vammaisurheilu- ja osallisuusjärjestöt;
sekä tulevat Erasmus+ Sport -kumppanuudet.

> Tulosten levittämisessä tulee keskittyä yhä enemmän käyttöön, ei pelkästään tavoittavuuteen.

Verkkosivuston käynnit, lataukset ja näkyvyys sosiaalisessa mediassa ovat hyödyllisiä viestinnän mittareita. Jatkuvuuden kannalta olennaisempaa on kuitenkin se, muuttaako organisaatio myöhemmin koulutustaan, seuratoiminnan periaatteita, rahoituskriteereitä tai valmennuskäytäntöjä.

Siksi jatkoseurannassa tulee mahdollisuuksien mukaan kerätä esimerkkejä käyttöönotosta.

9.4 JOY:n ylläpitäminen ja laajentaminen Erasmus+ -rahoituksen päätyttyä

Alkuperäinen hankehakemus sisältää useita konkreettisia sitoumuksia toiminnan jatkuvuudesta.

Hankemateriaalien oli tarkoitus pysyä saatavilla useilla kielillä hankkeen verkkosivuston ja Erasmus+ -kanavien kautta. Verkkosivustoa suunniteltiin ylläpidettävän vähintään kolme vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Konsortio suunnitteli myös vuosittaisia verkkotapaamisia kumppaneille kolmen vuoden ajan hankkeen päättymisestä tulosten levittämisen, arvioinnin ja tulevan yhteistyön jatkamiseksi.

Nämä sitoumukset muodostavat hyödyllisen perustan, mutta toiminnan laajentaminen edellyttää muutakin kuin hankemateriaalien ylläpitoa.

Mahdollinen laajentamisen etenemispolku koostuu viidestä vaiheesta.

> **Vaihe 1 – Tulosten levittäminen.**
> **Olemassa olevat materiaalit julkaistaan, käännetään, esitellään ja tehdään helposti saataville.**
>
> **Vaihe 2 – Käyttöönotto.**
> **Seurat, kunnat, lajiliitot tai valmentajakouluttajat päättävät hyödyntää valittuja JOY-periaatteita tai -työkaluja.**
>
> **Vaihe 3 – Toteutus.**
> **Organisaatiot soveltavat lähestymistapaa valmennuksessa, seuratoiminnan periaatteissa, nuorten kuulemisen käytännöissä tai kuntien tukijärjestelmissä.**

Vaihe 4 – Vakiinnuttaminen.
Lajiliitot, oppilaitokset tai kunnat sisällyttävät JOY-periaatteita säännölliseen koulutukseen, standardeihin, pätevöitymiseen tai rahoituskriteereihin.

Vaihe 5 – Laajentaminen.
Käyttöönottokokemuksia jaetaan kansallisissa ja eurooppalaisissa verkostoissa, ja suosituksia päivitetään toteutuksesta saadun näytön perusteella.

Toiminnan laajentamisen ei pidä edellyttää, että jokainen organisaatio käyttää JOY-nimeä pysyvästi.

Syvällisempi onnistumisen mittari olisi se, että JOY-periaatteet juurtuvat tavallisiin käytäntöihin niin vahvasti, että osallistavaa valmennusta pidetään yksinkertaisesti hyvänä valmennuksena.

10
Johtopäätökset: liikunnan ilosta osallistavaan liikuntapolitiikkaan

10.1 Yhteys EU:n ajankohtaisiin liikuntapoliittisiin painopisteisiin

JOY-lähestymistapa vastaa hyvin Euroopan unionin liikuntapolitiikan nykyisiä painotuksia. EU:n urheilualan työsuunnitelmassa vuosille 2024–2027 määritellään kolme painopistealuetta: urheilun integriteetti ja arvot, urheilun sosioekonomiset ja kestävyyteen liittyvät ulottuvuudet sekä urheiluun ja terveyttä edistävään liikuntaan osallistuminen. Suunnitelman tavoitteisiin kuuluvat turvallisen ja arvopohjaisen urheilun vahvistaminen, kestävän ja tutkimustietoon perustuvan liikuntapolitiikan tukeminen, osallistumisen lisääminen sekä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osallistumismahdollisuuksien parantaminen. JOY edistää näitä tavoitteita suoraan pitämällä osallisuutta, yhteenkuuluvuuden tunnetta, hyvinvointia ja myönteisiä osallistumiskokemuksia laadukkaan lasten ja nuorten urheilun olennaisina ulottuvuuksina eikä erillisinä tai valinnaisina tuloksina.

Euroopan unionin neuvoston vuonna 2025 antamat päätelmät urheilun ja liikunnan kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta koulutuksessa liittyvät vieläkin tiiviimmin JOY:n ajattelutapaan. Päätelmissä korostetaan lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä tunnistetaan motivaation, itseluottamuksen ja liikunnallisen lukutaidon merkitys elinikäisen liikunnan perustana. Erityisen merkittävää on, että päätelmissä yhdistetään elinikäinen liikuntaan osallistuminen nimenomaisesti henkilökohtaiseen motivaatioon sekä urheilun ja liikunnan iloon. Niissä painotetaan myös kannustavien ympäristöjen luomista ja urheilun tekemistä lapsille ja nuorille houkuttelevaksi ja saavutettavaksi. Nämä painotukset vastaavat läheisesti JOY:n näkemystä siitä, että ilo, yhteenkuuluvuus, osallisuus ja myönteiset kokemukset tukevat harrastuksessa jatkamista.

Neuvoston päätelmät vahvistavat myös JOY:n huomiota niihin ihmisiin ja organisaatioihin, jotka muovaavat lasten arjen urheiluympäristöjä. Päätelmissä kehotetaan tiivistämään urheilun, koulutuksen, nuorisotyön ja terveydenhuollon yhteistyötä sekä tunnistetaan opettajien, valmentajien ja muiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevien osaamisen merkitys. Jäsenvaltioita kannustetaan tarjoamaan ajantasaiseen tietoon perustuvaa

jatkuvaa koulutusta sekä vahvistamaan lasten mielenterveyttä ja hyvinvointia tukevia tunne- ja eettisiä taitoja. Päätelmissä kannustetaan lisäksi koulujen ja urheiluseurojen yhteistyöhön sekä edellytetään toiminnan järjestämistä turvallisissa, saavutettavissa ja osallistavissa ympäristöissä. Nämä painotukset vastaavat läheisesti JOY:n suosituksia valmentajakoulutuksesta, nuorten äänen kuulemisesta ja vertaistuesta, hyvinvoinnista, saavutettavuudesta sekä viranomaisten, lajiliittojen, seurojen ja valmentajien yhteisestä vastuusta.

Yhdessä nämä EU:n liikuntapoliittiset kehityssuunnat vahvistavat JOY:n suositusten merkitystä myös hankkeen ulkopuolella. JOY tarjoaa käytännön keinoja siirtää eurooppalaiset tavoitteet lasten ja nuorten urheilun arkeen: osallisuuskriteerejä julkiseen rahoitukseen, vuorovaikutus- ja pedagogista osaamista valmentajakoulutukseen, nuorten palautteen ja vertaistuen toimintamalleja, huomiota psyykkiseen hyvinvointiin ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen sekä osallistumisen, kokemusten ja harrastuksessa jatkamisen oikeasuhtaista seurantaa. Näin JOY voidaan nähdä erillisen toimintapoliittisen mallin sijaan tutkimustietoon perustuvana panoksena nykyisten EU-tavoitteiden toteuttamiseen, jotta lasten ja nuorten urheilukokemuksista tulee osallistavampia, saavutettavampia ja myönteisempiä.

10.2 Johtopäätökset: liikunnan ilosta osallistavaan liikuntapolitiikkaan

JOY in SPORTS sai alkunsa yksinkertaisesta mutta tärkeästä havainnosta: urheilu voi tarjota merkittävän ympäristön terveydelle, oppimiselle, ystävyydelle ja yhteenkuuluvuudelle, mutta nämä myönteiset vaikutukset eivät synny automaattisesti.

Lasten kokemukset riippuvat ympäristöistä, joita aikuiset ja organisaatiot luovat.

> Urheilu voi edistää osallisuutta, mutta se voi myös vahvistaa ulossulkemista. Kilpailu voi motivoida, mutta hallitsematon paine voi heikentää osallistumista. Vertaisryhmät voivat luoda yhteenkuuluvuutta, mutta ne voivat myös ylläpitää kiusaamista ja eristäytymistä. Valmentajat voivat vahvistaa itseluottamusta, mutta palautteen ja valmennussuhteiden laatu vaikuttaa myös siihen, haluaako nuori tulla takaisin.

Siksi osallisuutta lasten ja nuorten urheilussa ei voida pitää valinnaisena lisätoimintana, joka liitetään urheilun ”varsinaisen” tehtävän rinnalle.

> Se on olennainen osa käytännön työtä.

JOY-hanke on vastannut tähän haasteeseen yhdistämällä yhteiskehittämistä, taidelähtöisiä menetelmiä, myönteistä pedagogiikkaa, käytännön pilotteja, vertaistukea ja reflektoivaa valmennusta. WP2-työpaketissa

kartoitettiin ja kehitettiin alustavat lähestymistavat, WP3-työpaketissa niitä kokeiltiin erilaisissa eurooppalaisissa urheiluympäristöissä ja WP4-työpaketissa kertyneet opit koottiin Valmentajan käsikirjaksi.

WP3-työpaketin päättyneessä arviointivaiheessa raportoitiin kumppanimaissa aktiivista osallistumista ja sitoutumista, vahvaa joukkueeseen kuulumisen tunnetta sekä myönteistä tunnepohjaista osallistumista. Arviointi tuotti myös tietoa lopullisten oppimateriaalien kehittämiseksi. Tuloksia tulee tulkita tässä white paperissa aiemmin kuvatuin menetelmällisin varauksin, mutta ne vahvistavat johdonmukaista johtopäätöstä:

> **urheilun sosiaalisella ympäristöllä on merkitystä.**

JOY kehottaa siksi päätöksentekijöitä laajentamaan käsitystä laadukkaasta lasten ja nuorten urheilusta.

Laatuun tulee sisältyä suoritukset ja tekninen kehittyminen, mutta myös se, kokevatko lapset olevansa tervetulleita, turvassa ja arvostettuja sekä voivansa osallistua.

Siihen tulee sisältyä myös se, ovatko valmentajat valmistautuneet kasvatuksellisiin ja vuorovaikutukseen liittyviin vastuisiinsa.

Siihen tulee sisältyä se, saavatko nuoret äänensä kuuluviin.

Siihen tulee sisältyä se, sulkevatko kustannukset, liikuntatilat ja organisaatioiden käytännöt tahattomasti joitakin ryhmiä ulkopuolelle.
Ja se, oppivatko organisaatiot siitä, miksi lapset lopettavat harrastuksen.

Vastuu tästä muutoksesta on yhteinen.

Eurooppalaiset instituutiot voivat edistää yhteisiä periaatteita ja kokemusten vaihtoa.

Kansalliset viranomaiset voivat sisällyttää osallisuuden strategioihin, valmentajakoulutukseen ja rahoitukseen.

Kunnat voivat kytkeä julkisen tuen kohtuullisiin osallisuutta koskeviin vaatimuksiin.

Lajiliitot voivat sisällyttää nämä odotukset seurojen ja valmentajien kehittämiseen.

Urheiluseurat voivat tehdä ne näkyviksi arjen toiminnassa.

Valmentajat voivat toteuttaa niitä suhteissaan lapsiin.

Nuoret urheilijat voivat itse osallistua muutokseen osallistumisen, palautteen ja vertaistuen kautta.

Tarkoituksena ei ole tehdä lasten ja nuorten urheilusta helpompaa tai poistaa kilpailua ja haasteita.

Tarkoituksena on luoda ympäristöjä, joissa haasteita voidaan kohdata tinkimättä ihmisarvosta, yhteenkuuluvuudesta tai hyvinvoinnista.

Alkuperäisessä JOY-hankehakemuksessa tavoiteltiin lähestymistapaa, joka vähentää syrjintää ja lisää samalla lasten kokemaa liikunnan iloa. Lisäksi edellytettiin, että white paper selittää sekä sen, miksi tämä on tarpeen, että sen, miten tavoite voidaan toteuttaa.

TOIMINTAPOLIITTINEN VIESTI

Nuorille ei riitä pelkkä mahdollisuus päästä urheiluharrastuksen pariin. Heillä tulee olla aito mahdollisuus kuulua joukkoon, kehittyä ja jatkaa osallistumista. Seurojen ja valmentajien, jotka mahdollistavat tämän erityisesti suurimpia esteitä kohtaaville lapsille, tulee saada tunnustusta, tukea ja resursseja toimintansa jatkuvuuden ja laajentamisen turvaamiseksi.

Lähteet

Seuraava lähdeluettelo on white paperin työstövaiheen lähdeluettelo. Se yhdistää Valmentajan käsikirjan jo käytettyjä keskeisiä tutkimuslähteitä ja JOY-hankkeen asiakirjoja.

Eurooppalaiset toimintapoliittiset ja kansanterveyttä koskevat lähteet

Euroopan unionin neuvosto. (2024). Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the Member States meeting within the Council on the European Union Work Plan for Sport (1 July 2024–31 December 2027) (C/2024/3527). https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3527/oj

Euroopan unionin neuvosto. (2025). Council conclusions on an integrated approach to sport and physical activity in the education context (C/2025/2987). https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/2987/oj

Euroopan komissio. (2022). Special Eurobarometer 525: Sport and physical activity. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2668

Maailman terveysjärjestö (WHO). (2024, June 26). Physical activity [Fact sheet]. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity

Kansalliset tilastot ja toimintapoliittiset asiakirjat

Suomi

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2024). *Liikuntatoimi tilastojen valossa: Perustilastot vuodelta 2023* (Publications of the Ministry of Education and Culture 2024:35). https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-002-6

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2025). *Liikuntatoimi tilastojen valossa: Perustilastot vuodelta 2024* (Publications of the Ministry of Education and Culture 2025:26). https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-191-7

Puola – lainsäädäntö

Puolan tasavalta. (1990). *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* [Act of 8 March 1990 on Municipal Self-Government], Article 7. Consolidated text: Journal of Laws 2024, item 1465. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2024/1465/text.html

Puolan tasavalta. (2010). *Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie* [Act of 25 June 2010 on Sport], Articles 27–28. Consolidated text: Journal of Laws 2020, item 1133. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2020/1133/text.html

Puolan tasavalta. (2003). *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* [Act of 24 April 2003 on Public Benefit Activity and Volunteer Work]. Consolidated text: Journal of Laws 2023, item 571. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2023/571/text.html

Puolan tasavalta. (2023). *Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw* [Act of 28 July 2023 amending the Family and Guardianship Code and certain other acts]. Journal of Laws 2023, item 1606. https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2023/1606/text/O/D20231606.pdf

Puola – tilastot ja ohjelmat

Statistics Puola (GUS). (n.d.). *Bank Danych Lokalnych: Wydatki w Dziale 926 – Kultura fizyczna* [Local Data Bank: Expenditure under Division 926 – Physical Culture]. Municipal and city-with-county-rights budgets, dataset P3021. https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/wymiary/27/425/3021

Puolan urheilu- ja matkailuministeriö. (2026). *Dofinansowanie zadań 2026 – sport powszechny* [Funding of public sports programmes in 2026]. https://www.gov.pl/web/sport/dofinansowanie-zadan-2026---sport-powszechny

Gdyńskie Centrum Sportu. (2026, July 15). *Otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie sportowego szkolenia dzieci i młodzieży w koszykówce kobiet w 2026 roku* [Open call for proposals supporting youth training in women's basketball in 2026]. https://www.gdyniasport.pl/pl/aktualnosci/otwarty-konkurs-ofert-na-wsparcie-realizacji-zadania-publicznego-w-zakresie-sportowego-szkolenia-dzieci-i-mlodziezy-w-koszykówce-kobiet-w-2026-roku

Viro

Viron urheilurekisteri. (2025 data). *Statistics: Sports organisations, participants, sports facilities and coaching qualifications*. Estonian Foundation of Sports Education and Information. https://www.spordiregister.ee/en/statistika

Viron tilastokeskus. (2026). *Sports: Sports participants by age and sex, 2025* (Statistical database table KU163). https://stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/culture/sports

Portugali

Portugalin tilastokeskus (INE). (2026). *Desporto em números – 2025 / Sport in Numbers – 2025*. Instituto Nacional de Estatística. https://www.ine.pt/ine_novidades/Desporto_Numeros_2025/index.html

Portugalin urheilu- ja nuorisoinstituutti (IPDJ). (2026). *Estatísticas e Dados do Desporto* [Sports statistics and data]. https://ipdj.gov.pt/estat%C3%ADsticas

Portugalin tasavalta. (2007). *Lei n.º 5/2007, de 16 de janeiro – Lei de Bases da Actividade Física e do Desporto* [Framework Law on Physical Activity and Sport]. Diário da República. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/5-2007-522787

Portugalin tasavalta. (2009). *Decreto-Lei n.º 273/2009, de 1 de outubro* [Legal framework for sports development programme contracts]. Diário da República. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-lei/273-2009-490964

Portugalin tasavalta. (2013). *Lei n.º 75/2013, de 12 de setembro*, Article 23 [Legal framework for local authorities and municipal responsibilities]. Diário da República. https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/75-2013-500023

Turkki

Turkin nuoriso- ja urheiluministeriö. (2025). *2024 Yılı Faaliyet Raporu* [2024 Activity Report]. https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2024_yili_faaliyet%20raporu_28.02.pdf

Turkin nuoriso- ja urheiluministeriö. (n.d.). *Gençlik ve Spor İstatistikleri 2025* [Youth and Sports Statistics 2025]. https://yayinlar.gsb.gov.tr/EserDetay/404/genclik-ve-spor-istatistikleri-2024

Turkin tasavalta. (2005). *5393 Sayılı Belediye Kanunu*, Article 14 [Municipal Law No. 5393]. Official interpretation and application: Turkish Court of Accounts. https://www.sayistay.gov.tr/KararlarDaire/Detay/38853

Turkish Court of Accounts (Sayıştay). (n.d.). *Genel Kurul Kararı – Municipal support for amateur sports clubs and allocation of municipal assets* [General Assembly decision]. https://www.sayistay.gov.tr/KararlarGenelKurul/Detay/42134/

JOY-hankkeen lähteet

JOY in SPORTS. Erasmus+ -hankehakemus: Strengthening inclusion and joy in sports clubs in Europe, hanke nro 101134472. Hakemuksessa määritellään toimintapoliittinen osuus, suunnitellut pilotit ja hankkeen tavoitteet.

JOY in SPORTS. Coaches Educational Pack 2.0: Engagement, Inclusion & Creativity Builds Resilience. Materiaali esittelee JOY:n käytännön viitekehyksen, valmennusperiaatteet, VIP-mallin ja resilienssiä tukevat harjoitteet.

JOY in SPORTS. Work Packages. JOY-hankkeen verkkosivut. WP2 käsittelee kartoitusta ja valmistelua, WP3 pilotteja, WP4 Educational Pack -materiaalin kehittämistä ja WP5 toimintapoliittisen vaikuttamisen etenemissuunnitelmaa.

JOY in SPORTS. WP3 Report Enters Final Reporting Phase. Hankkeen ajankohtaisjulkaisu, 2026. Julkaisussa kerrotaan kumppanimaiden pilottiarvioinnin valmistumisesta ja tulosten kokoamisesta.

JOY in SPORTS WP3 *JOY in Sport Pilot Phase Successfully Completed: Over 519 Young Players Participated Across Europe* https://joyinsports.com/wp-content/uploads/2026/05/WP3-report-publish-version.pdf

JOY in SPORTS. Deliverable D5.2 – Dissemination Materials. Hanketuotos kuvaa JOY:n sidosryhmät sekä viestinnän ja toimintapoliittisen tulosten levittämisen strategian.

Valmentajan käsikirja-materiaalissa käytettyjä tutkimuslähteitä

Bresler, L. (2004). *Knowing Bodies, Moving Minds*. Springer.

Carron, A. V., Bray, S. R., & Eys, M. A. (2002). Team cohesion and team success in sport. *Journal of Sports Sciences, 20*(2), 119–126.

Csikszentmihalyi, M. (2009). *Flow: The Psychology of Optimal Experience* (Rev. ed.). Harper Perennial.

Fraser-Thomas, J., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy, 10*(1), 19–40.

Fleming, M. (2013). *The Arts in Education: An Introduction to Aesthetics, Theory and Pedagogy*. Routledge.

Knijnik, J., Spaaij, R., & Jeanes, R. (2019). Reading and writing the game: Creative and dialogic pedagogies in sports education. *Thinking Skills and Creativity, 32*, 42–50.

Näiden lähteiden avulla Educational Pack -materiaalissa perustellaan luovuuden, flow-kokemuksen, ryhmän yhteenkuuluvuuden, nuorten kehityksen ja urheilupedagogiikan välisiä yhteyksiä.

Jowett, S. (2005). At the heart of effective sport leadership lies the dyadic coach–athlete relationship. *The Psychologist, 18*(7), 412–415.

Jowett, S. (2007). Interdependence analysis and the 3+1Cs in the coach–athlete relationship. In S. Jowett & D. Lavallee (Eds.), Social Psychology in Sport (pp. 15–27). Human Kinetics.

Jowett, S. (2017). Coaching effectiveness: The coach–athlete relationship at its heart. Current Opinion in Psychology, 16, 154–158. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.05.006

References

Jowett, S., & Shanmugam, V. (2016). Relational coaching in sport: Its psychological underpinnings and practical effectiveness. In *Routledge International Handbook of Sport Psychology*. Routledge.

Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*. Free Press.

Seligman, M. E. P. (2018). PERMA and the building blocks of well-being. The Journal of Positive Psychology, 13(4), 333–335. https://doi.org/10.1080/17439760.2018.1437466

Nämä lähteet muodostavat perustan sille, miten Educational Pack -materiaalissa käsitellään valmennussuhdetta ja positiivista psykologiaa.

Gould, D., & Voelker, D. K. (2010). Youth sport leadership development: Leveraging the sports captaincy experience. *Journal of Sport Psychology in Action, 1*(1), 1–14.

Smith, A. L. (2003). Peer relationships in physical activity contexts: A road less traveled in youth sport and exercise psychology research. *Psychology of Sport and Exercise, 4*(1), 25–39.

González-Hernández, J., Gomariz-Gea, M., Valero-Valenzuela, A., & Gómez-López, M. (2020). Resilient resources in youth athletes and their relationship with anxiety in different team sports. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(15), 5569.

Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development, 71*(3), 543–562.

Wilczyńska, D., Walczak-Kozłowska, T., Alarcón, D., Zakrzewska, D., & Jaenes, J. C. (2022). Dimensions of athlete–coach relationship and sport anxiety as predictors of changes in psychomotor and motivational welfare of child athletes. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(6), 3462.

Murphy, J., Woods, C. B., Dijk, D., & Seghers, J. (2018). *Factors and actions to prevent dropout in youth sport: Results of a rapid review and expert opinions*. International Society for Physical Activity and Health Congress 2018.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268.

Liite 1
JOY:n toimintapoliittinen tarkistuslista kunnille

Tämä tarkistuslista on tarkoitettu käytännön itsearvioinnin välineeksi, ei pakolliseksi sertifiointijärjestelmäksi. Kunta voi hyödyntää sitä avustuksia, kumppanuuksia, liikuntatilojen käyttöä koskevia sopimuksia tai lasten ja nuorten urheilun strategioita suunnitellessaan.

Osa-alue	Kunnan keskeinen kysymys	Ehdotettu vähimmäisvaatimus
Toimintapoliittinen sitoutuminen	Sisältääkö lasten ja nuorten liikuntapolitiikkamme nimenomaisesti osallisuuden, syrjimättömyyden ja lasten hyvinvoinnin?	Periaatteet kirjataan rahoitus- ja toimintapoliittisiin asiakirjoihin.
Yhdenvertainen pääsy	Voivatko lapset osallistua vammasta, sukupuolesta, taustasta tai sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta?	Esteet tunnistetaan säännöllisesti ja toimenpiteet suunnitellaan.
Kohtuuhintaisuus	Sulkevatko maksut, varusteet tai matkustuskulut joitakin perheitä ulkopuolelle?	Tukea tai edullisempia vaihtoehtoja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan.
Esteettömyys ja saavutettavuus	Ovatko julkisesti tuetut liikuntatilat fyysisesti ja käytännössä saavutettavia?	Esteettömyys huomioidaan tilojen suunnittelussa ja arvioinnissa.
Rahoituksen ehdot	Osoittavatko kunnan tukemat seurat osallistavia käytäntöjä ja saavatko suurempia osallisuuskustannuksia kohtaavat seurat tukea?	Avustus- ja tilakriteerit sisältävät osallisuuden sekä kohdennetun tuen suurimpien esteiden poistamiseen.
Syrjinnän ehkäisy	Onko tuetuilla seuroilla menettelyt syrjintään, rasismiin ja kiusaamiseen puuttumiseksi?	Selkeä menettely ja nimetty vastuuhenkilö ovat olemassa.
Lasten turvallisuuden varmistaminen	Voivatko lapset tuoda huolenaiheitaan esiin turvallisesti?	Asianmukaiset ilmoitus- ja suojelumenettelyt ovat olemassa.

Osa-alue	Kunnan keskeinen kysymys	Ehdotettu vähimmäisvaatimus
Valmentajien osaaminen	Tuetaanko valmentajia osallisuus- ja vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä?	Koulutusmahdollisuuksia on tarjolla ja niihin kannustetaan.
Nuorten ääni	Kuullaanko nuoria heidän urheilukokemuksistaan?	Seurat käyttävät ikätasolle sopivia palaute- ja osallistumiskäytäntöjä.
Vertaistuki	Edistetäänkö myönteisiä vertaissuhteita tavoitteellisesti?	Seuroja kannustetaan mentorointiin ja VIP-tyyppisiin käytäntöihin.
Hyvinvointi	Tunnistetaanko lasten hyvinvointi osaksi urheilutoiminnan laatua?	Laatukriteerit ulottuvat kilpailutuloksia laajemmalle.
Osallistumispolut	Voivatko nuoret harrastaa sekä omaksi ilokseen että kilpailullisesti?	Mahdollisuuksien mukaan tarjolla on useampi osallistumispolku.
Harrastamisen jatkuminen	Tiedämmekö, ketkä lopettavat kunnan tukeman urheiluharrastuksen ja miksi?	Perustietoja harrastamisen jatkumisesta ja lopettamisesta tarkastellaan.
Tietojen yhdenvertaisuus	Voidaanko ryhmien välisiä osallistumiseroja tunnistaa keräämättä tarpeettomia henkilötietoja?	Seuranta toteutetaan oikeasuhtaisesti.
Vanhempien osallistaminen	Saavatko perheet tietoa lasten ja nuorten urheilun myönteisistä toimintatavoista?	Seurat osallistavat vanhempia odotusten ja arvojen käsittelyyn.
Sidosryhmäyhteistyö	Tekevätkö liikunta-, koulutus-, nuoriso- ja sosiaalipalvelut tarvittaessa yhteistyötä?	Monialainen vuoropuhelu toteutuu säännöllisesti.
Jatkuva kehittäminen	Autetaanko seuroja kehittymään pelkän arvioinnin sijasta?	Saatavilla on malleja, koulutusta, mentorointia ja hyviä käytäntöjä.
Toimintapolitiikan arviointi	Arvioidaanko osallisuuskriteerejä seurojen ja nuorten kanssa?	Toimintapolitiikkaa päivitetään säännöllisesti palautteen ja näytön perusteella.

Ehdotus kunnan päätöksenteon periaatteeksi

Yksinkertaisen hyväksytty–hylätty-mallin sijaan kunnat voisivat luokitella kunkin osa-alueen seuraavasti:

Vakiintunut; toteutetaan johdonmukaisesti ja siitä on näyttöä.	**Kehittyvä; toteutetaan osittain ja kehittämissuunnitelma on olemassa.**	**Ei vielä vakiintunut; toimenpiteitä tarvitaan.**	**Ei sovellettavissa; perusteltu kyseisessä toimintaympäristössä.**

Näin tarkistuslista tukee kehittämistä sen sijaan, että se rankaisisi organisaatioita, jotka ovat vasta aloittamassa osallisuutta edistävää työtään.

Liite 2
JOY:n toimintapoliittinen tarkistuslista urheiluseuroille ja lajiliitoille

Tämä tarkistuslista muuttaa JOY:n viitekehyksen kysymyksiksi, joiden avulla seura tai lajiliitto voi arvioida omaa toimintaansa.

A. Yhteenkuuluvuus ja osallisuus

B. Valmennussuhteet

C. Urheilijoiden ääni

D. Vertaissuhteet ja VIP-malli
Educational Pack -materiaalissa VIP-roolit kuvataan sosiaalisena tukena, motivointitukena, tehtävien tukena ja viestinnän siltana.

E. Psyykkinen hyvinvointi ja resilienssi

F. Harrastamisen lopettamisen ehkäisy
Valmentajan käsikirja suosittelee nimenomaisesti harrastamisen lopettamista ehkäisevää toimintaperiaatetta ja korostaa vertaisten, vanhempien, valmentajien ja saavutettavuuden merkitystä.

G. Yhteistyö vanhempien kanssa

H. Valmentajien osaamisen kehittäminen

I. Organisaation vastuu

Liite 3
Suositellut indikaattorit

Alla olevat indikaattorit muodostavat valikoiman, eivät vaatimusta siitä, että jokaisen organisaation tulisi kerätä kaikki mittaritiedot.

Pienten seurojen kannattaa aloittaa muutamasta käytännöllisestä indikaattorista. Kunnat ja lajiliitot voivat tarvittaessa kerätä laajempaa tietoa.

Osa-alue	Suositeltu mittari	Esimerkkimittaus	Tietolähde	Suositeltu tiheys
Osallistumismahdollisuudet	Nuorten kokonaisosallistuminen	Rekisteröityjen nuorten osallistujien määrä	Jäsentiedot	Vuosittain
Osallistumismahdollisuudet	Edustavuus	Osallistuminen soveltuvissa ikä- ja muissa ryhmissä, kun se on laillista ja tarkoituksenmukaista	Jäsentiedot	Vuosittain
Saavutettavuus	Saavutettavat mahdollisuudet	Saavutettaviksi tai mukautettaviksi arvioitujen ohjelmien osuus (%)	Seuran arviointi	Vuosittain
Kohtuuhintaisuus	Taloudellinen tuki	Alennettuja maksuja tai muuta tukea saavien määrä/osuus	Hallinnolliset tiedot	Vuosittain
Yhteenkuuluvuus	Yhteenkuuluvuuden tunne	”Tunnen olevani osa tätä joukkuetta/seuraa”	Lyhyt anonyymi kysely	1–2 kertaa vuodessa
Turvallisuus ja kunnioitus	Psykologinen turvallisuus	”Koen voivani olla oma itseni tässä joukkueessa turvallisesti”	Lyhyt kysely	1–2 kertaa vuodessa
Turvallisuus ja kunnioitus	Kunnioittava ilmapiiri	”Tässä joukkueessa minua kohdellaan kunnioittavasti”	Lyhyt kysely	1–2 kertaa vuodessa

Recommended Indicators

Osa-alue	Suositeltu mittari	Esimerkkimittaus	Tietolähde	Suositeltu tiheys
Nuorten ääni	Kuulluksi tuleminen	”Valmentajani kuuntelee näkemyksiäni”	Lyhyt kysely	1–2 kertaa vuodessa
Yhteenkuuluvuus	Joukkuetovereiden tuki	”Joukkuetoverini auttavat ja kannustavat minua”	Lyhyt kysely	1–2 kertaa vuodessa
JOY	Myönteinen urheilukokemus	”Nautin tämän lajin harrastamisesta”	Lyhyt kysely	1–2 kertaa vuodessa
JOY	Halu jatkaa	”Haluaisin jatkaa ensi kaudella”	Lyhyt kysely	Vuosittain
Harrastamisen jatkuminen	Vuosittainen jatkamisaste	Jatkavien nuorten jäsenten osuus (%)	Jäsentiedot	Vuosittain
Harrastamisen jatkuminen	Lopettamisaste	Ennen odotettua siirtymävaihetta lopettavien osuus (%)	Jäsentiedot	Vuosittain
Harrastamisen jatkuminen	Lopettamisen syyt	Tärkeimmät osallistujien ilmoittamat syyt	Lopettamiskysymys tai -kysely	Jatkuvasti
Turvallisuus ja kunnioitus	Ilmoitetut tapaukset	Ilmoitusten määrä ja tyyppi	Turvallisuusmenettely	Jatkuvasti ja vuosittainen tarkastelu
Turvallisuus ja kunnioitus	Ilmoitetut tapaukset	Syrjintää koskevien huolenilmaisujen määrä ja tyyppi	Turvallisuusmenettely	Jatkuvasti
Toimenpiteet	Tapausten käsittely	Dokumentoituun jatkokäsittelyyn johtaneiden ilmoitusten osuus (%)	Seuran asiakirjat	Vuosittain
Valmentajien tuki	Osallisuuskoulutus	Asiaankuuluvan koulutuksen suorittaneiden nuorten valmentajien osuus (%)	Koulutustiedot	Vuosittain
Valmentajien tuki	Reflektointiin osallistuminen	Reflektointia tai vertaisarviointia käyttävien valmentajien osuus (%)	Valmentajien tiedot	1–2 kertaa vuodessa
Nuorten ääni	Muodolliset kuulemiskäytännöt	Urheilijoiden kuulemista tai VIP-toimintamallia käyttävien joukkueiden/seurojen määrä	Organisaation arviointi	Vuosittain

Recommended Indicators

Osa-alue	Suositeltu mittari	Esimerkkimittaus	Tietolähde	Suositeltu tiheys
Yhteistyö vanhempien kanssa	Vanhempien ymmärrys	Vanhempien tietoisuus seuran arvoista ja käyttäytymisodotuksista	Lyhyt kysely	Vuosittain
Jatkuva kehittäminen	JOY-tarkistuslistan edistyminen	Vakiintuneiden, kehittyvien ja vielä toteutumattomien kriteerien määrä	Itsearviointi	Vuosittain

Ehdotus JOY:n keskeisiksi indikaattoreiksi

Organisaatioille, jotka tarvitsevat hyvin yksinkertaisen lähtökohdan, JOY suosittelee kuutta keskeistä indikaattoria. Tämä on ehdotus käytännön seurantaviitekehykseksi, ei validoitu psykometrinen mittari. Luotettavuuden, pätevyyden ja eri toimintaympäristöihin soveltuvuuden osoittaminen edellyttää lisätestausta.

SAAVUTETTAVUUS
osallistuminen ja esteiden poistaminen.
YHTEENKUULUVUUS
kokemus hyväksytyksi tulemisesta ja joukkueeseen tai seuraan kuulumisesta.
TURVALLISUUS JA KUNNIOITUS
psykologinen turvallisuus, ihmisarvon kunnioittaminen ja nöyryytykseltä välttyminen.
OSALLISTUMISMAHDOLLISUUDET
kokemus kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa.
ILO
nautinto, motivaatio ja halu jatkaa.
HARRASTUKSESSA JATKAMINEN
ketkä jatkavat, ketkä lopettavat ja miksi.

BELONGING

feeling accepted and part of the team or club.

SAFETY & RESPECT

psychological safety, dignity and freedom from humiliation.

Recommended Indicators

VOICE	JOY	RETENTION
feeling heard and able to contribute.	enjoyment, motivation and intention to continue.	who stays, who leaves and why.

Indikaattoreissa yhdistyvät tarkoituksellisesti hallinnolliset tulokset ja lasten omat kokemukset. Kunnat, lajiliitot ja suuremmat seurat voivat hyödyntää yksityiskohtaisempaa indikaattorivalikoimaa tarpeidensa mukaan.

Tulkintaperiaatteet

Indikaattoreita ei tule tulkita mekaanisesti.

Hyvä harrastuksessa pysymisen aste ei osoita, että jokainen urheilija voisi hyvin.

Vähäinen ilmoitettujen kiusaamistapausten määrä ei välttämättä tarkoita, ettei kiusaamista esiinny. Lapset eivät ehkä tiedä, miten asiasta voi ilmoittaa, tai koe ilmoittamista riittävän turvalliseksi.

Ilmoitusten määrän kasvu turvallisuutta edistävän ilmoitusmenettelyn käyttöönoton jälkeen voi kertoa luottamuksen vahvistumisesta.

Myös joukkueiden välisten erojen tulisi ensisijaisesti herättää kysymyksiä, ei johtaa seuraamuksiin.

Suositeltu toimintasykli on seuraava:

> Mittaa → Kuuntele → Ymmärrä → Kehitä → Tue.

JOY-seurannan tarkoituksena ei siis ole laatia paremmuusjärjestyksiä ”osallistavimmista seuroista”. Sen tarkoitus on auttaa organisaatioita tunnistamaan muuten näkymättömiksi jääviä asioita ja parantamaan jatkuvasti lasten urheilukokemuksia.

Yhdessä kolme ensimmäistä liitettä muuttavat white paperin keskeisen ajatuksen käytännön toimintapoliittiseksi ketjuksi:

> kunnan odotukset → organisaation käytännöt → mitattavat kokemukset ja tulokset.

Tämä vastaa myös alkuperäistä Erasmus+ -tavoitetta levittää JOY:n tuloksia hankekumppanuuden ulkopuolelle toimintapoliittisten suositusten, kunnallisten osallisuuskriteerien, valmentajakoulutuksen ja jatkuvan tulosten levittämisen avulla.

Liite 4
Näyttö JOY:n toimintapoliittisesta vaikuttamisesta, tulosten levittämisestä ja käyttöönotosta

Liitteessä 4 – Näyttö JOY:n toimintapoliittisesta vaikuttamisesta, tulosten levittämisestä ja käyttöönotosta – esitellään 31.10.2026 mennessä vahvistetut toimet ja niitä tukeva näyttö. Liitteessä erotetaan toisistaan tulosten levittäminen, sidosryhmien osallistaminen, käyttöönotto tai kokeilu, toteutus, vakiinnuttaminen ja toimintapoliittinen muutos, jotta pelkkää näkyvyyttä tai osallistumista ei pidettäisi osoituksena toimintapoliittisesta käyttöönotosta. Toimet jatkuvat hankkeen päättymiseen 31.12.2026 saakka. Kukin hankekumppani vastaa toimien toteuttamisesta ja raportoinnista omassa maassaan.

Maa / kumppani	Toimintapoliittiset tapaamiset	Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus vähintään kahdeksassa konsortion ulkopuolisessa organisaatiossa	Toimintapoliittiset / organisatoriset muutokset	Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat
Turkki – YOSC	JOY in Sports -hanketta esiteltiin Yalovan maakunnan nuoriso- ja liikuntaviraston sekä perhe- ja sosiaalipalveluviraston edustajille järjestetyissä tapaamisissa, joissa keskusteltiin hankkeen materiaalien mahdollisesta käytöstä. Yhteyttä otettiin myös nuoriso- ja urheiluministeriöön sekä TBESF:ään. Ministeriö vastasi 20.10.2026, että sähköpostitse saadut kommentit ja ehdotukset välitetään asianomaisille	Tavoitettuja organisaatioita olivat Yalovan yliopisto, BİKAMDER, Yalovan maakunnan nuoriso- ja liikuntavirasto, perhe- ja sosiaalipalveluvirasto, opetushallinto sekä TBESF. Toimintaa järjestettiin Yalovassa, Çınarcıkissa, Orhangazissa (Bursa) ja Bandırmassa (Balıkesir), ja se tavoitti lapsia, perheitä, opiskelijoita, opettajia ja valmentajia. Terveyden alalla toimiva yleishyödyllinen BİKAMDER tuki lapsille ja perheille suunnattuja innostavia käytännön harjoitteita. Orhangazissa YOSC esitteli hanketta	Yhteyttä otettiin Turkin nuoriso- ja urheiluministeriöön sekä vammaisurheiluliitto TBESF:ään. Yalovan maakunnan nuoriso- ja liikuntaviraston kanssa järjestettiin tapaamisia. TBESF julkaisi uutisen Educational Pack -materiaalista, ja Valmentajan käsikirja esiteltiin liiton valmentajakoulutuksessa 27.9.2026. JOY in Sports esiteltiin myös IWBF:n tapahtumassa 24.–27.4.2025, mikä laajensi tulosten levittämistä	JOY-harjoitteita käytettiin yliopisto-opetuksessa, jolloin opiskelijat saivat käytännön kokemusta. Harjoitteita esiteltiin ja toteutettiin myös lasten ja perheiden kanssa yhteistyössä BİKAMDERin kanssa. Esimerkit osoittavat harjoitteiden käytännön soveltamista ja kiinnostusta jatkokäyttöön. Educational Pack 2.0:n muodollinen käyttöönotto tai	Institutionaaliset keskustelut ja yhteistyö loivat mahdollisuuksia hankemateriaalien tulevalle käytölle. Edustajat ilmoittivat välittävänsä Educational Pack 2.0:n vastuullisille päätöksentekijöille. Yksittäiset valmentajat kertoivat aikovansa käyttää harjoitteita ja suositella niitä kollegoilleen.	Yalova, ”Hareket Et, Rengini Bul” (14.5.2024; noin 120 osallistujaa); BİKAMDERin toiminta (22.11.2024; noin 30); Yalovan yliopiston ja YOSC:n yhteinen Çınarcıkin tapahtuma, jossa hanketta esiteltiin ja harjoitteita havainnollistettiin opiskelijoille ja opettajille (3.5.2026; 37); Orhangazin tapahtuma (5.5.2025; noin 50); sekä Etelä-Marmaran neljäs fysioterapian ja kuntoutuksen opiskelijakongressi Bandırmassa (5.8.2026; noin 300). Näiden viiden toiminnan yhteenlaskettu ilmoitettu osallistujamäärä on noin 537. Lisäksi Valmentajan käsikirja esiteltiin 34 valmentajalle

Maa / kumppani	Toimintapoliittiset tapaamiset	Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus vähintään kahdeksassa konsortion ulkopuolisessa organisaatiossa	Toimintapoliittiset / organisatoriset muutokset	Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat
	osastoille, ja ohjasi viralliset hakemukset CİMER-palveluun.	Yalovan yliopiston ja maakunnan opetushallinnon järjestämässä tapahtumassa.	kansainväliseen urheiluverkostoon.	testaus konsortion ulkopuolella on kuitenkin vielä vahvistamatta.		TBESF:n koulutuksessa 27.9.2026 ja JOY in Sports IWBF:n tapahtumassa 24.–27.4.2025.
Suomi – Turun AMK ja TuTo	Toimintapoliittista vuoropuhelua Erkki Alaja -symposiumissa (16.4.2026); keskusteluja Suomen olympiakomitean ja nuorten olympiakomitean edustajien kanssa (7.9.2026); Turun kaupungin liikuntapalvelujen seura-, koulu- ja varhaiskasvatusyhteistyöstä vastaavien edustajien tapaaminen ja webinaari	ÅIFK Spring Cupissa 48 jalkapalloseuraa; TuTo, LiikU ry, lajiliittoja, valmentajia sekä Turun ja Helsingin seuroja.	Suomen olympiakomitean ja nuorten olympiakomitean edustajia sekä eri lajiliittojen edustajia.	LiikU ry sai materiaalit käyttöönsä 29.9.2026. Turun kaupungin tapaaminen ja webinaari, jotka oli suunniteltu 11.11.2026, eivät olleet vielä toteutuneet raportointihetkellä. LiikU vaikuttaa, verkostoituu, lisää osaamista ja edistää päivittäistä liikkumista Lounais-	Keskusteluja tulevasta seurakäytöstä ja tulosten levittämisestä verkostoissa; toteutuneita toimintapoliittisia muutoksia ei ole dokumentoitu.	Neljä vuonna 2026 toteutunutta ja päivättyä yleisötapahtumaa, joista on osallistujatietoja: symposiumi noin 60; Spring Cup satoja (ei tarkkaa lukua); TuTon perheliikuntapäivä noin 1 500; Olympiapäivä noin 7 000. LiikU:n levittämistoimi 29.9. (osallistujamäärä tuntematon). Yhteensä vähintään viisi tapahtumaa ja noin 8 560 lukumääräisesti ilmoitettua osallistujaa; lisäksi Spring Cupin ja LiikU:n osallistujat.

Maa / kumppani	Toimintapoliittiset tapaamiset	Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus vähintään kahdeksassa konsortion ulkopuolisessa organisaatiossa	Toimintapoliittiset / organisatoriset muutokset	Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat
	(suunniteltu 11.11.2026).			Suomessa. Neljä urheiluseuraa on testannut ja ottanut käyttöön Educational Pack 2.0:n: TuTo, Kaarinan Ura ry (yleisurheilu), ÅIFK ja Salon Pallo.		
Portugali – CSA	Tapaaminen kaupunginjohtajan kanssa maaliskuussa 2026 (yksi dokumentoitu yhteydenotto), mutta sitä ei nimenomaisesti luokiteltu viralliseksi toimintapoliittiseksi tapaamiseksi. Tapaaminen kunnanvaltuutetun kanssa hankkeiden edistämiseksi	Alcobaçan kunta ja kaupunginjohtaja; kansalliset käsipallo- ja pyörätuoliurheilutapahtumat sekä alueellinen rantakäsipallotapahtuma.	Portugalin urheilusta vastaava valtiosihteeri oli läsnä pyörätuoliurheilutapahtumassa; yhteistyötä käsipallo- ja pyörätuoliurheilun toimijoiden kanssa.	Alcobaçan kouluverkoston esi- ja alakoululaisia. Toimintaa järjestettiin Vestiariassa, Alcobaçassa, Ataíjassa, Maiorgassa, Aljubarrotassa ja Évora de Alcobaçassa. Kussakin koulussa	Tietoisuuden lisäämistä ja JOY-QR-korttien jakamista.	Kolme päivättyä urheiluun liittyvää tulosten levittämistapahtumaa (7.6., 20.6. ja 18.–19.7.2026) sekä maaliskuinen kaupunginjohtajan tapaaminen ja mediayhteistyö. Mahdolliset yleisömäärät noin 1 500 ja 200; lisäksi rantakäsipallotapahtuma.

Maa / kumppani	Toimintapoliittiset tapaamiset	Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus vähintään kahdeksassa konsortion ulkopuolisessa organisaatiossa	Toimintapoliittiset / organisatoriset muutokset	Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat
	kaupungin ja kunnan urheilutoimijoiden parissa. Tapaaminen Alcobaçan kouluverkoston johdon kanssa hankkeen edistämiseksi voimistelukursseilla.			on keskimäärin 60 oppilasta.		
Viro – EFSEI	Vähintään kolme institutionaalista sidosryhmätapaamista: Viron olympiakomitean (EOK) valmentajapätevyyksistä vastaavan komitean kokous (25.9.2026); tapaaminen ESTCIS:n kanssa Educational Pack -materiaalin testaamisesta kouluissa ja päiväkodeissa;	Tallinnan tapahtuma; Viron olympiakomitea, kulttuuriministeriö, lajiliittoja ja seuroja, ESTCIS sekä liikkumisen osaamiskeskus. Lisäksi mainitaan valmentajien arviointikomitean jäseniä.	Kulttuuriministeriö; Viron olympiakomitean (EOK) valmentajapätevyyksistä vastaava komitea; Viron antidoping- ja urheilueettinen säätiö / ESTCIS sekä lajiliittojen edustajia.	EOK:n valmentajapätevyyksistä vastaavassa komiteassa keskusteltiin Educational Pack 2.0:n harjoitteiden hyödyntämisestä valmentajapätevyyksissä. Viron liikkumisen osaamiskeskus (CCPA) ilmaisi kiinnostuksensa sisällyttää	Ehdotus valmentajapätevyyspisteiden myöntämisestä Educational Pack 2.0:n harjoitteiden käytöstä on keskusteluvaiheessa. ESTCIS:n ehdotus materiaalin testaamisesta kouluissa ja	Tallinnan tulosten levittämistapahtuma (21.4.2026): 70 osallistujaa. Valmentajapätevyyksistä vastaavan komitean jäsenten tapaaminen (28.10.2026): 75 osallistujaa.

Maa / kumppani	Toimintapoliittiset tapaamiset	Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus vähintään kahdeksassa konsortion ulkopuolisessa organisaatiossa	Toimintapoliittiset / organisatoriset muutokset	Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat
	tapaaminen Viron antidoping- ja urheilueettisen säätiön kanssa vanhempien käyttäytymistä ja oikeuksia koskevien periaatteiden käyttöönotosta.			materiaalin koulujen ja päiväkotien liikunnanopettajille tarkoitettuihin aineistoihin. Keskus oli kiinnostunut myös Educational Packiin liittyvien lisävideoiden tuottamisesta.	päiväkodeissa on valmistelussa.	
Puola – INNOCAMP	Vähintään kolme institutionaalista sidosryhmätapaamista: Gdańskin kaupungin liikuntaosaston johto (koordinaattorina Zbigniew Weinar); Gdynian koulutuksesta, liikunnasta ja nuorisoasioista	Gdańskin ja Gdynian kaupungit; Gdańskin liikuntaosasto ja kaupungin rahoittamia urheiluseuroja; Gdyniassa toimivia pienempiä säätiöitä ja seuroja; sekä Ashoka Polandin Sports for Changemakers -ohjelma Varsovassa. Tavoitettujen yksittäisten	Gdańskin ja Gdynian kunnalliset liikunta- ja opetusviranomaiset osallistuivat yhteistyöhön. Yhteydenottoja kansalliseen ministeriöön, lajiliittoon tai olympia- tai paralympiaorganisaat	Educational Pack 2.0:aa levitettiin Gdańskin kaupungin rahoittamien seurojen sekä Ashokan Sports for Changemakers -verkoston kautta. Gdynian säätiöiden ja seurojen kanssa	Gdańskiin ja Gdyniaan luotiin kunnallisia yhteistyö- ja levittämiskanavia. Ashoka tuki laajempaa levittämistä olemassa olevan ohjelmansa kautta.	Tuloksia levitettiin kunnallisissa tapaamisissa sekä paikallisten säätiöiden, urheiluseurojen ja Ashoka Polandin kautta; osallistujamääriä ei ilmoitettu. Yksi levittämistapahtuma oli suunnitteilla marraskuun 2026 puoliväliin Gdańskin kouluun nro 57

Maa / kumppani	Toimintapoliittiset tapaamiset	Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus vähintään kahdeksassa konsortion ulkopuolisessa organisaatiossa	Toimintapoliittiset / organisatoriset muutokset	Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat
	vastaava apulaiskaupunginjohtaja; sekä Ashoka Puola Varsovassa. Lisäksi erillisiä tapaamisia pienempien säätiöiden ja urheiluseurojen kanssa Gdyniassa.	seurojen ja säätiöiden kokonaismäärää ei ole ilmoitettu.	ioon ei ole vahvistettu.	tehtiin yhteistyötä; esimerkkeinä Karate NIDAN, SMS Stolem Gniewino ja ARKA GDYNIA RUGBY. Gdańskin urheiluakatemia otti materiaalin käyttöön ja testasi sitä kansainvälisten liikunta-alan ja valmennuksen opiskelijoiden kanssa.		yhteistyössä Gdańskin kaupungin ja Euroopan solidaarisuuskeskuksen kanssa.

Koko hankkeen näytön tilanne 31.10.2026

Raportointiluokka	Näytön tila
Maa / kumppani	Koko hankkeen näytön tila – JOY-hanke
Toimintapoliittiset tapaamiset	Kaikissa viidessä kumppanimaassa (Turkki, Suomi, Portugali, Viro ja Puola) on dokumentoitu toimintapoliittista ja institutionaalista vuorovaikutusta kuntaviranomaisten, urheilun hallintoelinten, valmentajapätevyyksistä vastaavien rakenteiden ja yhteiskunnallisten innovaatioverkostojen kanssa. Tapaamisiin on osallistunut paikallishallinnon edustajia, olympiakomiteoiden sidosryhmiä ja valtakunnallisia urheilujärjestöjä. Virallisten toimintapoliittisten tapaamisten yhteenlaskettu määrä on vielä vahvistettava.
Tavoitetut organisaatiot ja kunnat	Monimaista yhteydenpitoa kuntiin, korkeakouluihin, urheiluseuroihin, lajiliittoihin, valmennusorganisaatioihin, kouluihin, kansalaisjärjestöihin ja yhteiskunnallisiin innovaatioverkostoihin. Keskeisiä institutionaalisia kumppaneita ja sidosryhmiä ovat Gdańskin, Gdynian ja Alcobaçan kunnat, Viron olympiakomitean valmentajapätevyyksistä vastaava komitea ja lajiliittojen valmentaja-arviointikomiteat, suomalaiset urheiluverkostot, turkkilainen Yalovan yliopisto, BİKAMDER sekä laajempaa levittämistä tukeva Ashokan Sports for Changemakers -ohjelma. Yksilöllisten tavoitettujen organisaatioiden kokonaismäärää ei ole vielä koottu.
Ministeriöt, lajiliitot sekä olympia- ja paralympiaorganisaatiot	Yhteistyötä on tehty Suomen olympiakomitean ja nuorten olympiakomitean edustajien, Viron olympiakomitean valmentajapätevyyksistä vastaavan komitean, Viron liikkumisen osaamiskeskuksen, kansainvälisten pyörätuolikoripalloverkostojen sekä useiden kumppanimaiden kuntien liikuntaviranomaisten kanssa. Myös Portugalin urheilusta vastaavan valtiosihteerin osallistumisesta tulosten levittämistilaisuuteen on raportoitu. Turkissa on oltu yhteydessä nuoriso- ja urheiluministeriöön sekä fyysisesti vammaisten urheiluliittoon (TBESF). Yalovan maakunnallisen nuoriso- ja urheiluviraston kanssa on järjestetty tapaamisia. Vuorovaikutus tarkoittaa kuulemista, verkostoitumista ja tulosten levittämistä, ei vahvistettua institutionaalista hyväksyntää.

Raportointiluokka	Näytön tila
Educational Pack 2.0:n ulkoinen käyttöönotto tai testaus	Valmentajan käsikirja on jaettu urheiluseuroille, valmennusorganisaatioille, kunnallisille verkostoille ja kansalaisyhteiskunnan kumppaneille osallistujamaissa. Ashokan Sports for Changemakers -ohjelma tukee levittämistä vakiintuneen verkostonsa kautta. Keskustelut materiaalin sisällyttämisestä valmentajapätevyyksiin ja seuratoimintaan osoittavat mahdollisuuksia käyttöönottoon. Neljän suomalaisen seuran (TuTo, Kaarinan Ura ry, ÅIFK ja Salon Pallo) kerrotaan testanneen ja ottaneen materiaalin käyttöön. Lisäksi Gdańskin urheiluakatemia raportoi käyttöönotosta ja testauksesta. Virallinen ulkoinen käyttöönotto tai riippumattomasti dokumentoitu testaus on vielä vahvistettava.
Toimintapoliittiset ja organisatoriset muutokset	Hanke on vahvistanut urheilujärjestöjen, kuntien, oppilaitosten ja yhteiskunnallisten innovaatioiden kumppanien välistä yhteistyötä. Virossa on ehdotettu Educational Pack 2.0:n harjoitteiden tunnustamista osana valmentajapätevyyksiä. Kunnallinen levittämisyhteistyö Puolassa ja yhteistyö Suomen olympiakomitean sidosryhmien kanssa tarjoavat mahdollisia etenemispolkuja tulevaan institutionaaliseen käyttöönottoon. Yhtään loppuun saatettua virallista toimintapoliittista muutosta ei ole vielä osoitettu.
Tulosten levittämistilaisuudet ja osallistujat	Viidessä kumppanimaassa on toteutettu useita tulosten levittämistoimia, kuten urheilutapahtumia, sidosryhmätapaamisia, symposiumeja, yhteisötapahtumia ja institutionaalista verkostoitumista. Dokumentoidut yleisömäärät sisältävät Suomessa noin 8 560 osallistujaa tapahtumista, joiden osallistujamäärä on ilmoitettu (ilman Spring Cupia ja LiikU:n levittämistoimia), Turkissa noin 537 osallistujaa sekä Virossa 145 osallistujaa Tallinnan levittämistapahtumassa ja valmentajapätevyyksistä vastaavan komitean tapaamisessa. Portugalissa on raportoitu 1 500 henkilön mahdollinen tavoittavuus ja Puolassa määrällisesti erittelemätöntä tavoittavuutta. Ashokan Sports for Changemakers -verkosto tarjoaa lisäkanavan tulosten levittämiseen. Gdańskiin on suunniteltu vielä tapahtuma marraskuulle 2026.

Koko hankkeen tulosten levittäminen ja jatkuvuus: JOY-hanke osoittaa monitasoista sidosryhmäyhteistyötä viidessä Euroopan maassa. Se yhdistää ruohonjuuritason urheilujärjestöt kuntaviranomaisiin, oppilaitoksiin, urheilun hallintoelimiin ja yhteiskunnallisen innovaation verkostoihin. Ashokan Sports for Changemakers -ohjelman osallistuminen levittämiskumppanina vahvistaa mahdollisuuksia laajempaan eurooppalaiseen tavoittavuuteen ja Educational Pack 2.0:n käyttöön hankekauden jälkeen. Vaikka virallinen toimintapoliittinen käyttöönotto on vielä kehitysvaiheessa, luodut institutionaaliset suhteet ja viestintäkanavat tarjoavat perustan tulevalle käyttöönotolle, soveltamiselle ja jatkuvuudelle.

Tietoa JOY-hankekonsortiosta

Hankekonsortioon kuuluu kuusi jäsentä viidestä eri maasta:

INNOCAMP PL
– Innocamp Poland

Turku University of Applied Sciences LTD (TUAS)
– https://www.turkuamk.fi/

Cister Sport de Alcobaça
– Cister Sport Alcobaça Andebol

Yalova Ortopedikler Spor Kulübü
– https://www.facebook.com/yalovaosk/

Turun Toverit RY
– https://www.tuto.fi/

Estonian Foundation of Sports Education and Information
– www.spordiinfo.ee

Yhteistyökumppanit:

Akademia Wychowania Fizycznego I Sportu Im Jed Pl - https://awf.gda.pl/

Lounais-suomen Liikunta Ja Urheilu Ry - https://www.liiku.fi/yhteystiedot/

Finnish Olympic Committee - https://www.olympiakomitea.fi/en/

Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu - https://www.instagram.com/tbesf/?hl=en

Yalova University - https://www.yalova.edu.tr/en

Lue lisää hankkeesta verkkosivuilta: www.joyinsports.com. Sosiaalinen media: Facebook and Instagram.

Tämä white paper on laadittu JOY in SPORTS – Strengthening Inclusion and Joy in Sports Clubs in Europe -hankkeessa (Erasmus+ -hanke 101134472/JOY21/08/2023). Julkaisu on avoimesti saatavilla, ja sen voi ladata maksutta osoitteesta:

www.joyinsports.com

JOY in SPORTS -hanketta osarahoittaa Euroopan unioni Erasmus+ Sport -ohjelmasta. Hankkeen tavoitteena on edistää lasten osallisuutta, innostusta ja iloa urheilussa kehittämällä taidelähtöisiä ja käytännönläheisiä välineitä valmentajien ja urheiluorganisaatioiden käyttöön.

Julkaisun sisällöstä vastaavat sen kirjoittajat. Esitetyt näkemykset eivät välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanoviraston (EACEA) näkemyksiä. Euroopan unionia tai EACEA:a ei voida pitää niistä vastuullisina.

Julkaistu 31.10.2026

KIRJOITTAJAT JA OSALLISTUMINEN JULKAISUN LAATIMISEEN